

13686

3363

ROE/2559(3)

Afdeling Economische Zaken

Bezoekadres
Gedempte Zuiderdiep 98

GEM/836(1)
-1.824-2

Postadres
Postbus 7081
9701 JB Groningen

Energy Valley
De heer 5.1.2e
Postbus 11073
9700 CB GRONINGEN

Voorheen
ROE/2559

Datum 14-04-2015 Bijlage(n) - Kenmerk 4974477
Informatie 5.1.2e Tel. (050) 367 83 16 Fax (050) 367 83 95
Onderwerp Vaststelling subsidie Energy Valley 4

Geachte heer 5.1.2e

In juli 2012 hebben wij u een subsidie toegekend van € 50.000,- per jaar over de subsidiabele kosten van het project Energy Valley 4. Dit besloeg de periode van 2012 tot en met 2014 met een totaalbedrag van €150.000,-. Aan het verlenen van de subsidie zijn voorwaarden verbonden, zoals ook vermeld in onze brief van 18-07-2012 (kenmerk RO12.3182605). Aan deze voorwaarden hebt u voldaan. Daarmee wordt de verstrekte subsidie voor het project dan ook definitief vastgesteld. Het totale subsidiebedrag is al aan u uitbetaald.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze brief dan kunt u contact opnemen met de heer 5.1.2e telefoon 050 - 5.1.2e.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,
namens hen, ~~concerndirecteur Groningen~~

5.1.2e

D.O. Koolman,
hoofd afdeling Economische Zaken

PS:

Mocht u het niet eens zijn met dit besluit dan geeft de Algemene wet bestuursrecht u de mogelijkheid hiertegen bezwaar te maken. Dat moet dan binnen zes weken na dagtekening van deze brief. Een gemotiveerd bezwaarschrift kunt u sturen aan burgemeester en wethouders, Postbus 30026, 9700 RM Groningen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de site www.groningen.nl/bezwaar-maken.

Gemeente Groningen

t.a.v. de heer 5.1.2e

Postbus 7081

9701 JB Groningen

Groningen : 10 april 2015
Betreft : Vaststellingsverzoek Energy Valley subsidie 2012-2014
Kenmerk : 15-043/JS

Geachte heer 5.1.2e

In juli 2012 heeft de gemeente Groningen een beschikking afgegeven voor het project Energy Valley 4, voor de periode 2012 tot en met 2014 (uw kenmerk: RO12.3182605). Op basis van de jaarlijks door BONN vastgestelde actieplannen zijn hiervoor ook de jaarbijdrage 2012 tot en met 2014 ontvangen.

Conform beschikking bijgaand het verzoek tot vaststelling van de subsidie. Zoals overeengekomen zijn ter onderbouwing de financiële jaarverslagen 2012, 2013 en 2014, incl. accountantsverklaring bijgevoegd. De MidTerm Review 2012-2013 en het Eindverslag 2014 zijn bijgevoegd als inhoudelijke verslaglegging voor de subsidieperiode. Mag ik verzoeken op basis hiervan de subsidie 2012 tot en met 2014 formeel vast te stellen.

Met vriendelijke groet,
Stichting Energy Valley

5.1.2e

Owen Huisman
Adjunct-Directeur

Jaarverslag 2012

Inclusief jaarrekening
over de periode
01-01-2012 tot en met 31-12-2012

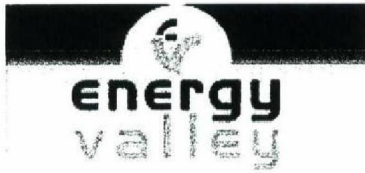

Groningen, 20 maart 2013

5.1.2e

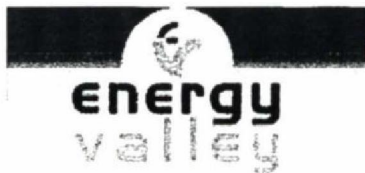
5.1.2e

TER
ER 5.1.2e YOUNG
ACCOUNTANTS LLP

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
A. JAARVERSLAG	3
A.1. Inleiding	3
A.2. Verslag over het gevoerde financieel beleid van de directie	3
A.2.1. Organisatiekosten (t/m) 2012	3
A.2.2. Overige	5
B. JAARREKENING	6
B.1. Balans per 31 december 2012	7
B.2. Staat van baten en lasten	8
B.3. Toelichtingen	9
B.3.1. Waarderingsgrondslagen	9
B.3.2. Toelichting op de balans	11
B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	13
B.4. Ondertekening van de jaarrekening	16
B.5. Overige gegevens	16
B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum	16
B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten	16
B.5.2. Controleverklaring	16

A. Jaarverslag

A.1. Inleiding

De stichting stelt zich ten doel:

- a. het (doen) leveren van facilitaire, coördinerende en ondersteunende diensten ten behoeve van energiegerelateerde bedrijven die zich in Noord Nederland willen vestigen;
- b. het (doen) stimuleren van economisch rendabele duurzame energieactiviteiten;
- c. het (doen) ontwikkelen van een kennisinfrastructuur op het gebied van energie;
- d. het (doen) bevorderen dat energiegerelateerde bedrijven (nieuwe) bedrijfsactiviteiten ontwikkelen;
- e. het werven van fondsen welke kunnen bijdragen in het realiseren van voormelde doelstelling;
- f. het verrichten van al hetgeen daartoe behoort of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.

Voor het boekjaar 2012 kan gesteld worden dat de activiteiten conform het werkplan/werkafspraken zijn uitgevoerd.

A.2. Verslag over het gevoerde financieel beleid van de directie

In deze paragraaf zal achtereenvolgens worden ingegaan op de financiële kosten en opbrengsten tot en met 2012:

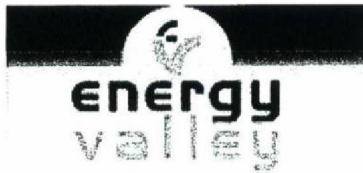
A.2.1. Organisatiekosten (t/m) 2012

In 2012 is het project EV4 gestart en is het project EV3 beëindigd (1 april 2012). In de jaarrekening zijn de kosten over 2012 als geheel verantwoord, aangezien de jaarrekening de verantwoording betreft van de Stichting Energy Valley, als geheel. Hieronder zal echter een uitsplitsing worden gegeven van de toerekening van de kosten 2012 aan EV3 en aan EV4.

EV3

In onderstaand overzicht is een overzicht opgenomen van de kosten 2012, betrekking hebbend op EV3, en is tevens de begroting van de gehele projectperiode EV3 en de totaal gerealiseerde kosten EV3 opgenomen:

5.1.2e

Onderdeel	Totale	realisatie	Realisatie
	begroting	2012	2008-2012
Coördinatiebureau	€ 4.680.000	€ 352.658	€ 5.129.511
Operationele kosten	€ 1.160.000	€ 127.600	€ 1.469.534
Deelprojecten/communicatie	€ 2.210.000	€ 331.930	€ 2.013.258
Totaal kosten EVIII	€ 8.050.000	€ 812.188	€ 8.612.303
Bijdragen en subsidies	€ 8.050.000	€ 1.162.709	€ 8.000.500
Bijdragen buiten de subsidies	€ -	€ 96.193	€ 1.058.517
Totaal bijdragen en subsidies	€ 8.050.000	€ 1.258.902	€ 9.059.017
Totaal t/m 2012	€ -	€ -	€ 446.715
Vooruitontvangen subsidies/bijdragen	0		€ -
Resultaat te bestemmen voor EV4	€ -	€ 446.715	€ 446.715

Voor EV3 zijn uiteindelijk meer bijdragen (ad 446.715) ontvangen dan dat er kosten zijn gemaakt. Ten behoeve van het opbouwen van een weerstandvermogen (c.q. startkapitaal voor nieuwe projectperiode) voor EV4 was dit ook de doelstelling. Het bedrag ad 446.715 is in de jaarrekening opgenomen als bestemmingsreserve (afvloeiing van personeel in de toekomst).

EV4:

Voor 2012 is een begroting opgesteld, welke in het onderstaand overzicht is weergegeven. Tevens is hier in opgenomen de realisatie tot en met 2012.

Onderdeel	Kostensoort	Begroting	Realisatie
		2012	2012
Personeel	Loonkosten (interne uren)	€ 1.550.000	€ 1.317.152
Kantoor:			
- Reis- en verblijfskosten	Reis- en verblijfskosten	€ 100.000	€ 116.664
- Kantoorkosten	Overige kosten	€ 325.000	€ 424.169
Communicatie	Promotie en Publiciteit	€ 300.000	€ 249.510
Clusterbudgetten	Kosten derden	€ 600.000	€ 286.391
Totaal kosten 2012		€ 2.875.000	€ 2.393.886
Bijdragen en subsidies		€ 2.775.000	€ 2.608.950
Participatieplatform		€ 100.000	€ 71.753
Totaal bijdragen en subsidies 2012		€ 2.875.000	€ 2.680.703
Saldo 2012		€ -	€ 286.817
Vooruitontvangen subsidies/bijdragen			€ 35.000
Toevoeging Bestemmingsfonds: Egalisatie		0	€ 251.817
		€ -	€ -

5.1.2e

In tegenstelling tot EV3 worden de subsidies en bijdragen grotendeels per jaar beschikt/bijgedragen. Voor een bedrag van 35.000 geldt dat deze bijdragen vooruit ontvangen zijn en betrekking heeft op kosten na 2012. Dit bedrag is als vooruit ontvangen bijdragen en subsidies als balanspost in de jaarrekening verantwoord. Zo wordt bewerkstelligd dat bijdragen worden toegerekend aan de perioden, waarin de kosten worden gemaakt.

De realisatie in 2012 voor EV4 is lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot (circa 480k). Echter 2012 was een opstart jaar voor EV4 en gedurende het jaar 2012 zijn (personele) verplichtingen aangegaan voor de (gehele) projectperiode EV4. Het verschil in begroting vs. realisatie (ad 480k) over 2012 is benodigd om aan deze verplichtingen te voldoen. Voor het deel van de ontvangen subsidies/bijdragen, waar in 2012 nog geen kosten tegenover staan is een Bestemmingsfonds:egalisatie gevormd voor de resterende projectperiode EV4.

A.2.2. Overige

Afspraak belastingdienst

Ten aanzien van de omzetbelasting is met de belastingdienst afgesproken dat Stichting Energy Valley de transparantiemethode kan toepassen. In het kort houdt dit in dat de stichting omzetbelasting deels (betrekking hebbende op private bijdragen) rechtstreeks verreken met de belastingdienst en dat het andere deel van de omzetbelasting doorgeschoven wordt naar de publieke partijen. Deze partijen kunnen de omzetbelasting verrekenen middels het Btw-Compensatie-Fonds (BCF).

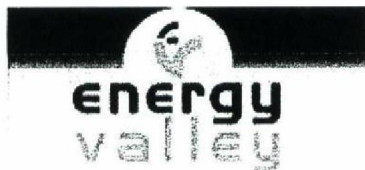
Transparantiemethode

Inmiddels heeft de afstemming met de publieke partijen plaatsgevonden inzake toepassing de transparantiemethode. Tot en met 2012 is de te compenseren omzetbelasting vastgesteld en is dit gecommuniceerd aan de publieke partijen. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels BCF. Deze compensabele btw zal (deels al ontvangen) door de publieke partijen, als bijdrage, aan Energy Valley worden verstrekt.

Groningen, 20 maart 2013,

G. van Werven
Directeur

5.1.2e

B. Jaarrekening

In de jaarrekening zijn achtereenvolgens opgenomen:

- De Balans
- De Staat van Baten en Lasten
- De toelichting, bestaande uit:
  - Waarderingsgrondslagen
  - Toelichting op de Balans
  - Toelichting op de Staat van Baten en Lasten
- Overige gegevens, bestaande uit:
  - Verwerking saldo baten en Lasten
  - Controleverklaring
  - Ondertekening van de jaarrekening

5.1.2e

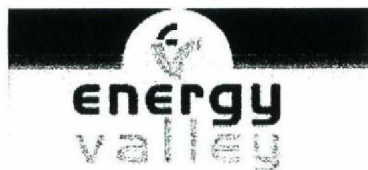
B.1. Balans per 31 december 2012

Na resultaatbestemming

		31 december 2012	31 december 2011
	Ref.		
Vlottende activa			
Debiteuren	2	€ 249.801	€ 143.308
Vooruitbetaalde kosten	2	€ -	€ 26.369
Nog te ontvangen bedragen	2	€ 1.412.174	€ 389.414
Liquide middelen	3	€ 791.225	€ 1.079.484
		<u>€ 2.453.200</u>	<u>€ 1.638.575</u>
TOTAAL ACTIVA		<u>€ 2.453.200</u>	<u>€ 1.638.575</u>

		31 december 2012	31 december 2011
	Ref.		
Eigen vermogen			
Stichtingskapitaal	4	€ 128.160	€ 128.160
Bestemmingsreserve		€ 446.715	
Bestemmingsfonds		€ 251.817	
Kortlopende schulden	5	€ 1.626.508	€ 1.510.415
TOTAAL PASSIVA		<u>€ 2.453.200</u>	<u>€ 1.638.575</u>

5.1.2e

B.2. Staat van baten en lasten

	Ref.	2012		2011	
Subsidiebaten en bijdragen	1	€	3.904.605	€	2.226.220
Kosten:					
Personeelskosten	2	€	1.418.838	€	1.049.024
Overige lasten	3	€	1.787.235	€	1.177.196
		€	3.206.073	€	2.226.220
		€	698.532	€	-
Financiële baten en lasten		€	-	€	-
Buitengewone baten en lasten		€	-	€	-
RESULTAAT		€	698.532	€	-

Het resultaat van € 698.532 is als volgt verwerkt onder het Vermogen:

- bestemmingsreserve: personeel	€	446.715
- bestemmingsfonds: egalisatie	€	251.817
	€	698.532

5.1.2e

B.3. Toelichtingen

B.3.1. Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor waardering van Activa en Passiva

Algemeen

Naam: Stichting Energy Valley

Statutaire vestigingsplaats/adres: Groningen, Laan Corpus den Hoorn 300

Oprichting datum: 10 februari 2004

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen (RJ640) voor de Jaarverslaggeving voor kleine organisaties-zonder-winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is zodanig gepresenteerd dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte is vastgelegd.

Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord.

Kortlopende schulden

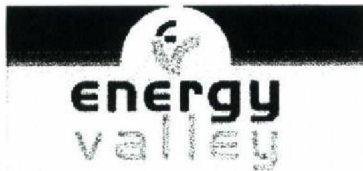
Onder de kortlopende schulden worden verplichtingen opgenomen die binnen 1 jaar vervallen. De verplichtingen die pas na 1 jaar vervallen dienen als langlopend te worden gepresenteerd.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat (saldo) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen, dan wel betaald.

5.1.2e

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten verwerkt onder vermelding van de aard van de bestemming; indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden gereserveerd in de desbetreffende bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en). Een onttrekking aan bestemmingsreserve respectievelijk -fonds wordt als besteding (last) verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

Ontvangen subsidies

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen en waarin de opbrengsten zijn gederfd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Investingssubsidies worden als vooruitontvangen onder de passiva opgenomen of worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag.

Baten als tegenprestatie voor levering van zaken of diensten

Indien sprake is van ruiltransacties/bartertransacties dient de reële waarde van de transactie te worden verantwoord onder de baten alsmede onder de kosten.

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten en deze baten niet zijn opgenomen in de staat van baten en lasten, wordt hiervan melding gemaakt in de toelichting. Indien dit van belang is voor het inzicht wordt een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

5.1.2e

TER I
ERN
Pag 40/40

5.1.2e

B.3.2. Toelichting op de balans

2. Vorderingen

De specificatie van de vorderingen is als volgt:

	2012	2011
Debiteuren	€ 249.801	€ 143.308
Vooruitbetaalde kosten	€ -	€ 26.369
Nog te ontvangen bedragen	€ 1.412.174	€ 389.414
Totaal vorderingen per 31 december	€ 1.661.975	€ 559.091

De nog te ontvangen bedragen betreffen de nog te ontvangen eindafrekeningen van de SNN en publieke partijen en de compensabele btw van de publieke partijen: deel 2010 en deel 2011 en geheel 2012.

3. Liquide middelen

De liquide middelen betreffen:

	2012	2011
Rekening-courant Friesland Bank 151	€ -	€ 402.312
Rekening-courant Friesland Bank 973	€ 237	€ -
Rekening-courant Friesland Bank 434	€ 246.602	€ -
Rekening-courant Friesland Bank 444	€ 544.387	€ 677.172
Totaal liquide middelen per 31 december	€ 791.225	€ 1.079.484

De liquide middelen op Rekening-courant Friesland Bank 444 zijn bestemd voor het project Groen Gas Hub, dit bedrag van € 544.387 staat niet ter vrije beschikking.

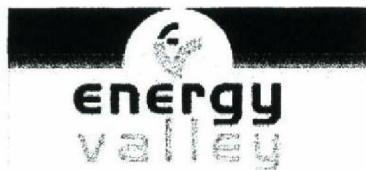
4. Vermogen

Stichtingskapitaal	€ 128.160
Bestemmingsreserve: personeel	€ 446.715
Bestemmingsfonds: egalisatie	€ 251.817
Totaal van het vermogen	€ 826.692

Het resultaat van EV3 is opgenomen in een bestemmingsreserve en is bedoeld voor eventuele toekomstige (afvloeiings)kosten van personeel van de stichting. Het bestemmingsfonds:egalisatie betreft ontvangen subsidies/bijdragen 2012, waar in 2012 geen bestedingen tegenover staan. Besteding van deze middelen zal in de komende jaren plaats vinden.

5.1.2e

5.1.2e

5. Kortlopende schulden

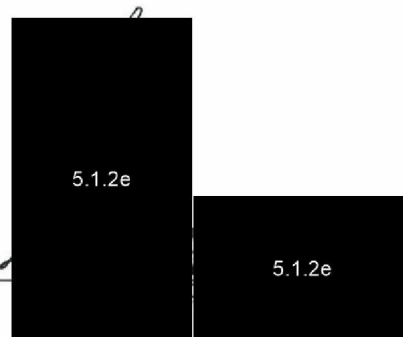
De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

	2012	2011
Crediteuren	€ 110.546	€ 190.864
Omzetbelasting	€ 24.606	€ 82.455
Vooruitontvangen bijdragen EV3	€ -	€ 180.471
Vooruitontvangen subsidies en bijdrage EV4	€ 35.000	
Vooruitontvangen voorschot subsidies GGH	€ 544.387	€ 677.172
Vooruitontvangen voorschot bijdrage ENSEA	€ 549.305	€ -
Vooruitontvangen bijdragen Energy Challenges	€ 72.225	€ -
Vooruitontvangen Voorfinanciering TKI's	€ 60.000	€ 120.000
Nog te betalen bedragen	€ 46.173	€ 85.253
Te betalen loonbelasting	€ 52.108	€ 56.955
Reservering vakantierechten/vakantiedagen	€ 132.158	€ 117.245
Totaal kortlopende schulden per 31 december	€ 1.626.508	€ 1.510.415

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurcontract:

Stichting Energy Valley is een huurverplichting aangegaan tot en met eind 2013, met een opzegtermijn van een half jaar. De totale verplichting tot en met eind 2013 bedraagt €100.000.

B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten

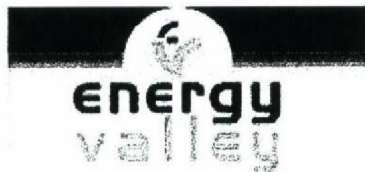
1. Toelichting op de baten:

De specificatie van de ontvangen opbrengsten en ontvangsten is als volgt:

	EV4	EV3	EV3
	31-12-2012	31-12-2012	31-12-2011
Bijdrage Provincie Drenthe	€ 315.000	€ -	€ 139.286
Bijdrage Provincie Friesland	€ 393.750	€ 97.500	€ 97.500
Bijdrage Provincie Groningen	€ 315.000	€ 30.000	€ 307.500
Bijdrage Provincie Noord Holland	€ 315.200	€ 97.500	€ 120.000
Gemeente Groningen	€ 50.000	€ -	€ 81.000
Gemeente Leeuwarden	€ 85.000	€ 45.000	€ -
Gemeente Den Helder	€ 50.000	€ -	€ -
Gemeente Alkmaar	€ 40.000	€ -	€ -
Gemeente Emmen	€ 45.000	€ -	€ -
Gemeente Assen	€ 50.000	€ -	€ -
subtotaal publieke bijdragen	€ 1.658.950	€ 270.000	€ 745.286
Bijdrage R.U.G.	€ 50.000	€ -	€ 25.000
Bijdrage Groningen Seaports	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Hanzehogeschool	€ 50.000	€ -	€ 25.000
Bijdrage NAM	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Gasterra	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Gasunie	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Enexis	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Alliander	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage Agentschap NL	€ -	€ 10.500	€ 28.000
Bijdrage KEMA NL	€ -	€ -	€ 100.000-
Bijdrage Eneco	€ 100.000	€ -	€ 100.000
Bijdrage TAQA Energy BV	€ 100.000	€ -	€ -
Bijdrage BioMCN	€ 50.000	€ -	€ -
Bijdrage N.V. NOM	€ -	€ -	€ 100.000
subtotaal private bijdragen	€ 950.000	€ 10.500	€ 778.000
Subsidie PiD SNN	€ -	€ 612.729	€ 612.729
Subsidie EFRO	€ -	€ 167.270	€ 167.271
subtotaal subsidies	€ -	€ 779.999	€ 780.000
Bijdragen Participantenplatform (p/saldo)	€ 71.753	€ 17.932	€ 30.773
Vooruitontvangen bijdragen (van balans)	€ -	€ 180.471	€ 72.632
Subtotaal	€ 2.680.703	€ 1.258.902	€ 2.406.691
Vooruitontvangen bijdragen (naar balans)	€ 35.000-	€ -	€ 180.471-
Totaal baten	€ 2.645.703	€ 1.258.902	€ 2.226.220
Totaal baten 2012	€ 3.904.605		

5.1.2e

5.1.2e

Subsidies en bijdragen:

Eind 1^e kwartaal 2012 is het project EV3 afgesloten. Een deel van de subsidies en bijdragen zijn/zullen worden ontvangen na afsluiting van het project. De nog te ontvangen subsidie en bijdragen ad 1.004.939 zijn als Nog te ontvangen bedragen op de balans opgenomen.

In 2012 is voor EV4 een totaal van 1.021.753 (zijnde totaal private bijdragen ad 950.000 en Participantenplatform ad 71.753) aan private co-financiering gerealiseerd. Hiermee is voldaan aan de minimale jaarlijkse co-financiering van 1 miljoen.

Alle subsidies worden aan het eind van de projectperiode EV4 afgerekend.

Toelichting op de lasten:

2. Personeelskosten

	31-12-2012	31-12-2011
Brutolonen	€ 1.161.870	€ 902.659
Sociale lasten	€ 128.059	€ 74.972
Pensioenlasten	€ 128.909	€ 71.393
Totaal kosten personeelskosten	€ 1.418.838	€ 1.049.024

Gemiddeld aantal werknemers:

Gedurende het jaar 2012 waren gemiddeld 20,65 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2011: 15,65). Hiervan zijn er 0 werkzaam in het buitenland (2011: 0).

3. Overige lasten

Kosten inhuur derden

De specificatie van de kosten inhuur derden is als volgt:

	31-12-2012	31-12-2011
Inhuur derden/detachering	€ 463.474	€ 817.232
Totaal kosten Inhuur Derden	€ 463.474	€ 817.232

Operationele kosten

De specificatie van de operationele kosten is als volgt:

	31-12-2012	31-12-2011
Huisvestingskosten	€ 106.735	€ 97.113
Kantoorkosten/ICT	€ 179.699	€ 192.108
Reiskosten	€ 123.906	€ 115.787
Leasekosten	€ 28.893	-
Advieskosten	€ 26.190	€ 20.445
Bankkosten	€ 393	€ 555
Bankrenten	€ 1.056-	€ 901-
Niet verrekenbare btw 2012 resp. 2011	€ 247.516	€ 259.256
Overige kosten	€ 8.739	€ 6.742
Totaal Operationele kosten	€ 721.013	€ 691.105

Communicatiekosten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	31-12-2012	31-12-2011
Drukwerk	€ 8.619	€ 22.003
Website	€ 10.268	€ 12.987
Publiciteit	€ 135.183	€ 24.622
Werkconferenties	€ 5.675	€ -
Verl. Bijdr en deelpr Communicatie	€ 117.047	€ 157.221
Totaal Communicatiekosten	€ 276.792	€ 216.833

Kosten Deelprojecten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	31-12-2012	31-12-2011
Verl. Bijdragen en deelpr. Schone Electriciteit	€ 80.519	€ 95.746
Verl. Bijdragen en deelpr. Groene Grondstoffen	€ 163.455	€ 60.973-
Verl. Bijdragen en deelpr. Overige Projecten	€ 319.126	€ 104.099
Verl. Bijdragen en deelpr. OO&I	€ 27.939	€ -
Totaal kosten Deelprojecten	€ 591.039	€ 138.872

Compensabele btw

De specificatie van de compensabele btw is als volgt:

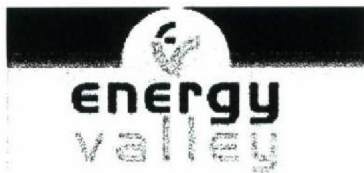
	31-12-2012	31-12-2011
Compensabele omzetbelasting	€ 265.083-	€ 686.576-
	€ 265.083-	€ 686.576-

Het betreft hier de omzetbelasting over de periode 2012 die is doorgeschoven naar de publieke partijen. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels het BCF en het vervolgens als **bijdrage** verstrekt aan EV. Over 2012 is per saldo een bedrag van 5.1.2e te veel gecompenseerd. Dit zal in overleg met de belastingdienst worden gecorrigeerd.

5.1.2e

5.1.2e

B.4. Ondertekening van de jaarrekening

Groningen, 20 maart 2013,

G. van Werven
Directeur

B.5. Overige gegevens

B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, welke van invloed zijn op de jaarrekening 2012.

B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten

Onder de staat van Baten en Lasten is reeds resultaatverwerking opgenomen (zie pagina 8) en in de jaarrekening verwerkt.

B.5.2. Controleverklaring

5.1.2e

5.1.2e

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Energy Valley

Wij hebben de jaarrekening 2012 van Stichting Energy Valley te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012, de staat van baten en lasten over 2012 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Energy Valley per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Groningen, 20 maart 2013

Ernst & Young Accountants LLP

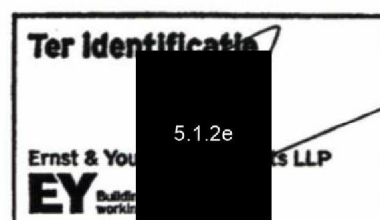
5.1.2e

Jaarverslag 2013

Inclusief jaarrekening
over de periode
01-01-2013 tot en met 31-12-2013

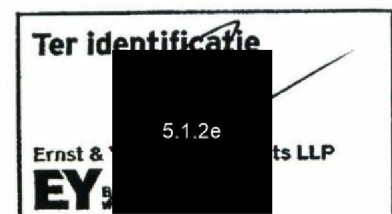
Groningen, 21 februari 2014

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
A. JAARVERSLAG	3
A.1. Inleiding	3
A.2. Verslag over het gevoerde financieel beleid van de directie	3
A.2.1. Organisatiekosten (t/m) 2013	3
A.2.2. Overige	5
B. JAARREKENING	6
B.1. Balans per 31 december 2013	7
B.2. Staat van baten en lasten	8
B.3. Toelichtingen	9
B.3.1. Waarderingsgrondslagen	9
B.3.2. Toelichting op de balans	11
B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	13
B.4. Ondertekening van de jaarrekening	16
B.5. Overige gegevens	17
B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum	17
B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten	17
B.5.3. Controleverklaring	17

A. Jaarverslag

A.1. Inleiding

De stichting stelt zich ten doel:

- a. het (doen) leveren van facilitaire, coördinerende en ondersteunende diensten ten behoeve van energiegerelateerde bedrijven die zich in Noord Nederland willen vestigen;
- b. het (doen) stimuleren van economisch rendabele duurzame energieactiviteiten;
- c. het (doen) ontwikkelen van een kennisinfrastructuur op het gebied van energie;
- d. het (doen) bevorderen dat energiegerelateerde bedrijven (nieuwe) bedrijfsactiviteiten ontwikkelen;
- e. het werven van fondsen welke kunnen bijdragen in het realiseren van voormelde doelstelling;
- f. het verrichten van al hetgeen daartoe behoort of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.

Directie stichting Energy Valley:

- General director: Drs. G. van Werven
- Deputy director: Drs. O Huisman

Samenstelling Raad van Toezicht:

- Drs. M.J. van den Berg (voorzitter), Commissaris van de Koning Groningen
- Dhr. T. Branbergen, Voormalig lid Raad van Bestuur Friesland Bank
- Drs. F.J.M. Crone, Burgemeester Gemeente Leeuwarden
- Dhr. P. Korting, Directeur Energieonderzoek Centrum Nederland
- Drs. S. Jansen, Directeur N.V. NOM
- Drs. G.J. Lankhorst, Directeur GasTerra
- Dhr. B v.d. Leemput, Directeur NAM BV
- Drs. H.J. Pijlman, Collegevoorzitter Hanzehogeschool Groningen
- Prof. Dr. S. Poppema, Voorzitter College van Bestuur Rijksuniversiteit Groningen
- Dhr. H. Post, Directeur Groningen Seaports
- Drs. U. Vermeulen, Directeur Business Development N.V. Gasunie
- Dhr. J.W. van Hoogstraten, Managing director TAQA Energy

A.2. Verslag over het gevoerde financieel beleid van de directie

Voor het boekjaar 2013 kan gesteld worden dat de activiteiten conform het werkplan/werkafspraken zijn uitgevoerd.

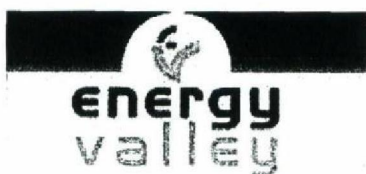
In deze paragraaf zal achtereenvolgens worden ingegaan op de financiële kosten en opbrengsten tot en met 2013:

A.2.1. Organisatiekosten (t/m) 2013

In de jaarrekening zijn de kosten van de stichting over 2013 als geheel verantwoord, aangezien de jaarrekening de verantwoording betreft van de Stichting Energy Valley als geheel.

Hieronder zal echter een uitsplitsing worden gegeven van de toerekening van 2013 aan "project" EV4 en de overige uitgevoerde projecten.

Subsidieproject EV4:

Onderstaand is de realisatie opgenomen voor 2013 conform de kostensoorten uit de subsidievoorwaarden voor het project Energy Valley 4. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen het inzicht dat gevraagd wordt in verband met REP enerzijds en Jaarrekening/Actieplan 2013 anderzijds.

	Begroting	Realisatie	Herrubricering	Realisatie
		AP/JR 2013		REP
Personeel				
-Loonkosten	€ 1.750.000	€ 1.503.361	€ 175.764	€ 1.679.125
-Inhuur		€ 237.700	€ 237.700-	€ -
Kantoor:				
-Reis-en verblijfskosten	€ 175.000	€ 160.229	€ 37.500	€ 197.729
-Kantoorkosten (incl verzekering pers)	€ 375.000	€ 444.911	€ 37.500	€ 482.411
Communicatie	€ 300.000	€ 301.537		€ 301.537
Clusterbudgetten/ inhuur derden	€ 600.000	€ 760.744	€ 13.064-	€ 747.680
<i>Totaal kosten 2013</i>	€ 3.200.000	€ 3.408.482	€ -	€ 3.408.482
Bijdragen en subsidies	€ 3.075.000	€ 3.166.050		€ 3.166.050
Participatieplatform	€ 100.000	€ 100.070		€ 100.070
<i>Totaal bijdragen en subsidies 2013</i>	€ 3.175.000	€ 3.266.120		€ 3.266.120
<i>Saldo 2013</i>	€ 25.000-	€ 142.362-		€ 142.362-
Vooruitontvangen subsidies/bijdragen				
Onttrekking Bestemmingsfonds: Egalisatie	€ 25.000-	€ 142.362-		€ 142.362-

In 2012 is een bestemmingsfonds: Egalisatie opgenomen ten behoeve van verplichtingen die reeds aangegaan zijn en nog niet in 2012 zijn gerealiseerd. In 2013 is een deel van dit bestemmingsfonds: Egalisatie benodigd om aan de verplichtingen te voldoen. Voor het project EV4 zal een bedrag van € 142.362 onttrokken worden uit het bestemmingsfonds: Egalisatie.

Overige Projecten:

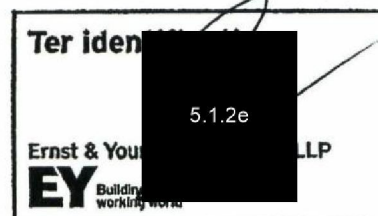
In 2013 zijn naast het Project EV4 de volgende projecten uitgevoerd:

Project Ensea:

Het project Ensea betreft een Europees project waarvoor Energy Valley subsidie ontvangt. Kosten die Energy Valley op mogen voeren betreffen met name Loonkosten. In 2012 heeft Energy Valley een voorschot ontvangen. Dit bedrag is als vooruitontvangen op de balans opgenomen en de kosten die Energy Valley maakt worden/zijn in mindering gebracht op deze post Vooruitontvangen bedragen. In 2013 heeft Energy Valley de volgende kosten gemaakt voor het project Ensea:

- Loonkosten: € 180.691
- Kosten derden: € 40.866

Per saldo bedraagt de post Vooruitontvangen op balansdatum (31/12/2013): € 327.728.

Project Energiedijken

Voor het project Energiedijken zijn de volgende kosten gemaakt in 2013:

- Loonkosten: € 25.595
- Kosten Derden: € 22.981

In 2013 is, ter dekking van de kosten, een externe bijdrage ontvangen van € 6.723. De resterende kosten à € 41.853 worden in het boekjaar 2013 onttrokken uit het Stichtingskapitaal. Deze kosten zullen in 2014 gedeclareerd worden bij het EFRO West-project "Energiedijken".

A.2.2. Overige

Afspraak belastingdienst

Ten aanzien van de omzetbelasting is met de belastingdienst afgesproken dat Stichting Energy Valley de transparantiemethode kan toepassen. In het kort houdt dit in dat de stichting omzetbelasting deels (betrekking hebbende op private bijdragen) rechtstreeks verrekenet met de belastingdienst en dat het andere deel van de omzetbelasting doorgeschoven wordt naar de publieke partijen. Deze partijen kunnen de omzetbelasting verrekenen middels het BTW-Compensatie-Fonds (BCF).

Transparantiemethode

Voor het jaar 2013 is inmiddels de te compenseren omzetbelasting vastgesteld en heeft de afstemming hierover met de publieke partijen plaatsgevonden. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels BCF. Deze compensabele btw zal (deels al ontvangen) door de publieke partijen, als bijdrage, aan Energy Valley worden verstrekt.

Inhoudelijk jaarverslag

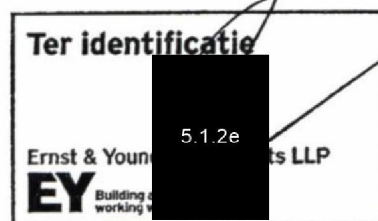
Eind 2013 is een uitgebreide evaluatie uitgevoerd naar de inhoudelijke werkzaamheden van Energy Valley voor het tijdvak van 2012 tot en met 2013. Deze evaluatie is vastgesteld door de Raad van Toezicht. Volledigheidshalve wordt voor de inhoudelijke verslaglegging verwezen naar deze evaluatie.

Groningen, 21 februari 2014.

5.1.2e

G. van Werven
Directeur

5.1.2e

B. Jaarrekening

In de jaarrekening zijn achtereenvolgens opgenomen:

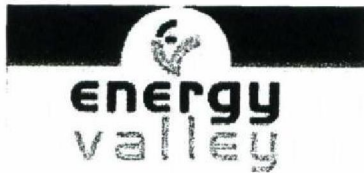
- De Balans
- De Staat van Baten en Lasten
- De toelichting, bestaande uit:
  - Waarderingsgrondslagen
  - Toelichting op de Balans
  - Toelichting op de Staat van Baten en Lasten
- Overige gegevens, bestaande uit:
  - Verwerking saldo baten en Lasten
  - Controleverklaring
  - Ondertekening van de jaarrekening

B.1. Balans per 31 december 2013

Na resultaatbestemming

		2013	2012
	Ref.		
Vlottende activa			
Debiteuren	2 €	62.019	€ 249.801
Vooruitbetaalde kosten	2 €	32.423	€ -
Nog te ontvangen bedragen	2 €	669.185	€ 1.412.174
Liquide middelen	3 €	1.446.880	€ 791.225
		€ 2.210.507	€ 2.453.200
TOTAAL ACTIVA		<u>€ 2.210.507</u>	<u>€ 2.453.200</u>

		2013	2012
	Ref.		
Eigen Vermogen			
Stichtingskapitaal	4	€ 86.307	€ 128.160
Bestemmingsreserve		€ 446.715	€ 446.715
Bestemmingsfonds		€ 109.455	€ 251.817
Kortlopende schulden	5	€ 1.568.030	€ 1.626.508
TOTAAL PASSIVA		<u>€ 2.210.507</u>	<u>€ 2.453.200</u>

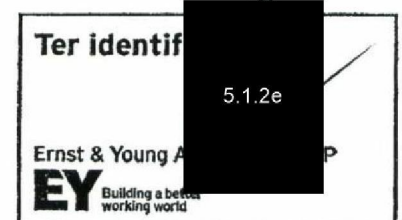

B.2. Staat van baten en lasten

		2013		2012	
Subsidiebaten en bijdragen	Ref. 1	€	3.266.120	€	3.904.605
Kosten:					
Personeelskosten	2	€	1.533.772	€	1.418.838
Overige lasten	3	€	1.916.563	€	1.787.235
			€ 3.450.335	€	3.206.073
			€ 184.215-	€	698.532
Financiële baten en lasten		€	-	€	-
Buitengewone baten en lasten		€	-	€	-
RESULTAAT		€	184.215-	€	698.532

Het resultaat van -/- €184.215 is als volgt verwerkt onder het Vermogen:

- Onttrekking Stichtingskapitaal:	€	41.853
- Onttrekking bestemmingsfonds: egalisatie	€	142.362
	€	184.215

B.3. Toelichtingen

B.3.1. Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor waardering van Activa en Passiva

Algemeen

Naam: Stichting Energy Valley

Statutaire vestigingsplaats/adres: Groningen, Laan Corpus den Hoorn 300

Oprichting datum: 10 februari 2004

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen (RJ640) voor de Jaarverslaggeving voor kleine organisaties-zonder-winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is zodanig gepresenteerd dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte is vastgelegd.

Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord.

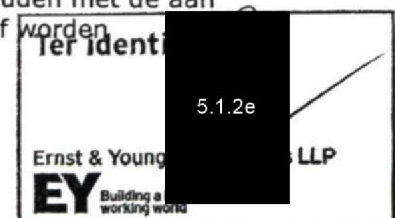
Kortlopende schulden

Onder de kortlopende schulden worden verplichtingen opgenomen die binnen 1 jaar vervallen. De verplichtingen die pas na 1 jaar vervallen dienen als langlopend te worden gepresenteerd.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat (saldo) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen, dan wel betaald.

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten verwerkt onder vermelding van de aard van de bestemming; indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden gereserveerd in de desbetreffende bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en). Een onttrekking aan bestemmingsreserve respectievelijk -fonds wordt als besteding (last) verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

Ontvangen subsidies

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen en waarin de opbrengsten zijn gedeerd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Investingssubsidies worden als vooruitontvangen onder de passiva opgenomen of worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag.

Baten als tegenprestatie voor levering van zaken of diensten

Indien sprake is van ruiltransacties/bartertransacties dient de reële waarde van de transactie te worden verantwoord onder de baten alsmede onder de kosten.

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten en deze baten niet zijn opgenomen in de staat van baten en lasten, wordt hiervan melding gemaakt in de toelichting. Indien dit van belang is voor het inzicht wordt een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten.

Lasten

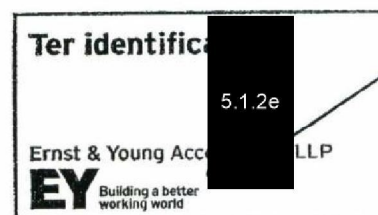
De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

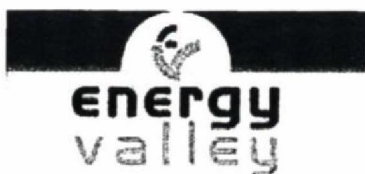
Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

B.3.2. Toelichting op de balans

2. Vorderingen

De specificatie van de vorderingen is als volgt:

	2013	2012
Debiteuren	€ 62.019	€ 249.801
Vooruitbetaalde kosten	€ 32.423	-
Nog te ontvangen bedragen	€ 669.185	€ 1.412.174
Totaal vorderingen per 31 december	€ 763.627	€ 1.661.975

De vooruitbetaalde kosten betreffen de huurkosten over het eerste kwartaal 2014. De nog te ontvangen bedragen betreffen met name de compensabele btw 2013 en nog te ontvangen subsidie en bijdragen van publieke en private partijen.

3. Liquide middelen

De liquide middelen betreffen:

	2013	2012
Spaarrekening Friesland Bank 325	€ 800.100	€ -
Rekening-courant Friesland Bank 973	€ 175	€ 237
Rekening-courant Friesland Bank 434	€ 103.633	€ 246.602
Rekening-courant Friesland Bank 444	€ 545.314	€ 544.387
Rekening-courant Rabobank 283	€ 2.342-	€ -
Totaal liquide middelen per 31 december	€ 1.446.880	€ 791.225

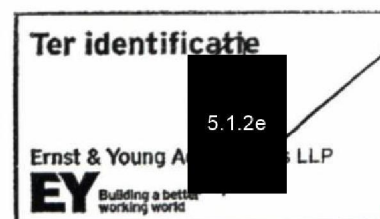
De liquide middelen, betreffende het project Groen Gas Hub rekeningnummer 444, staan tot een bedrag van € 545.314 niet ter vrije beschikking.

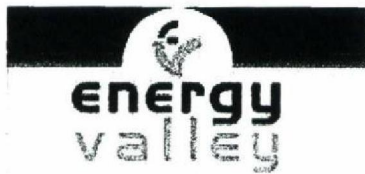
4. Vermogen

	2013	2012
Stichtingskapitaal	€ 86.307	€ 128.160
Bestemmingsreserve: personeel	€ 446.715	€ 446.715
Bestemmingsfonds: egalisatie	€ 109.455	€ 251.817
Totaal van het vermogen	€ 642.477	€ 826.692

Het resultaat van de stichting over 2013, ad € 184.215 is als volgt verwerkt:

- Onttrekking uit Stichtingskapitaal: € 41.853
- Onttrekking uit de bestemmingsfonds: Egalisatie: € 142.362

5. Kortlopende schulden

De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

	2013	2012
Crediteuren	€ 153.341	€ 110.546
Omzetbelasting	€ 15.832	€ 24.606
Vooruitontvangen subsidies en bijdrage EV4	€ -	€ 35.000
Vooruitontvangen voorschot subsidies GGH	€ 544.487	€ 544.387
Vooruitontvangen voorschot bijdrage ENSEA	€ 327.748	€ 549.305
Vooruitontvangen bijdrage Associate Degrees	€ 54.385	€ -
Vooruitontvangen bijdragen Energy Challenges	€ -	€ 72.225
Vooruitontvangen Voorfinanciering TKI's	€ -	€ 60.000
Nog te betalen bedragen	€ 249.242	€ 46.173
Te betalen loonbelasting	€ 101.046	€ 52.108
Reservering vakantierechten/vakantiedagen	€ 153.613	€ 132.158
Totaal kortlopende schulden per 31 december	€ 1.568.030	€ 1.626.508

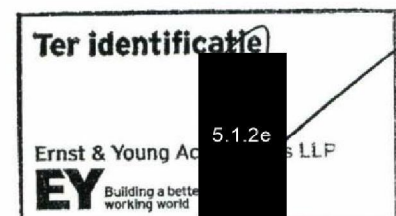
Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurcontract:

Stichting Energy Valley is een huurverplichting aangegaan tot en met eind 2014, met een opzegtermijn van een half jaar. De totale verplichting tot en met eind 2014 bedraagt € 127.000.

Leasecontracten:

Stichting Energy Valley is leasecontracten aangegaan voor een drietal auto's. De jaarlijkse verplichting bedraagt in totaal € 36.000

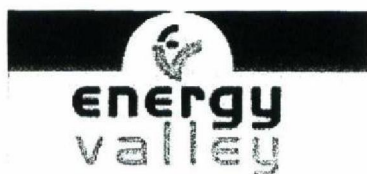

B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten

1. Toelichting op de baten:

De specificatie van de ontvangen opbrengsten en ontvangsten is als volgt:

	EV4	EV4	EV3	
	2013	2012	2012	2012
Bijdrage Provincie Drenthe	€ 472.500	€ 315.000	€ -	-
Bijdrage Provincie Friesland	€ 393.750	€ 393.750	€ 97.500	97.500
Bijdrage Provincie Groningen	€ 472.500	€ 315.000	€ 30.000	30.000
Bijdrage Provincie Noord Holland	€ 472.300	€ 315.200	€ 97.500	97.500
Gemeente Groningen	€ 50.000	€ 50.000	€ -	-
Gemeente Leeuwarden	€ 15.000	€ 85.000	€ 45.000	45.000
Gemeente Den Helder	€ 50.000	€ 50.000	€ -	-
Gemeente Alkmaar	€ 50.000	€ 40.000	€ -	-
Gemeente Emmen	€ 50.000	€ 45.000	€ -	-
Gemeente Assen	€ 55.000	€ 50.000	€ -	-
subtotaal publieke bijdragen	€ 2.081.050	€ 1.658.950	€ 270.000	270.000
Bijdrage Noordelijke Hogeschool Lwd	€ 50.000	€ -	€ -	-
Bijdrage R.U.G.	€ 50.000	€ 50.000	€ -	-
Bijdrage Stenden Hogeschool	€ 50.000	€ -	€ -	-
Bijdrage Hanzehogeschool	€ 50.000	€ 50.000	€ -	-
Bijdrage Groningen Seaports	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage NAM	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage Gasterra	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage Gasunie	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage Enexis	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage Alliander	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage Agentschap NL	€ -	€ -	€ 10.500	10.500
Bijdrage KEMA NL	€ 25.000	€ -	€ -	-
Bijdrage Eneco	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage TAQA Energy BV	€ 100.000	€ 100.000	€ -	-
Bijdrage BioMCN	€ -	€ 50.000	€ -	-
Bijdrage Attero	€ 25.000	€ -	€ -	-
subtotaal private bijdragen	€ 1.050.000	€ 950.000	€ 10.500	10.500
Subsidie PID SNN	€ -	€ -	€ 612.729	612.729
Subsidie EFRO	€ -	€ -	€ 167.270	167.270
subtotaal subsidies	€ -	€ -	€ 779.999	779.999
Bijdragen Participantenplatform (p/saldo)	€ 100.070	€ 71.753	€ 17.932	17.932
Vooruitontvangen bijdragen (van balans)	€ 35.000	€ -	€ 180.471	180.471
Subtotaal	€ 3.266.120	€ 2.680.703	€ 1.258.902	1.258.902
Vooruitontvangen bijdragen (naar balans)	€ -	€ 35.000-	€ -	-
Totaal baten	€ 3.266.120	€ 2.645.703	€ 1.258.902	1.258.902
Totaal baten 2013 resp 2012	€ 3.266.120	€ 2.645.703	€ 1.258.902	1.258.902

Subsidies en bijdragen:

In 2013 is voor EV4 een totaal van € 1.185.070 (zijnde totaal private bijdragen ad € 1.050.000 en Participantenplatform ad € 100.070) aan private co-financiering gerealiseerd. Hiermee is voldaan aan de minimale jaarlijkse co-financiering van 1 miljoen euro.

Toelichting op de lasten:

2. Personeelskosten

	2013	2012
Brutolonen	€ 1.567.951	€ 1.161.870
Sociale lasten	€ 171.515	€ 128.059
Pensioenlasten	€ 168.687	€ 128.909
Verzekeringen personeel	€ 30.413	€ -
Subtotaal personeelskosten	€ 1.938.566	€ 1.418.838
Doorbelaste loonkosten extern	€ 203.435-	€ -
Toerekening loonkosten extern	€ 25.595-	€ -
Toerekening loonkosten intern	€ 175.764-	€ -
Totale personeelskosten	€ 1.533.772	€ 1.418.838

Gemiddeld aantal werknemers:

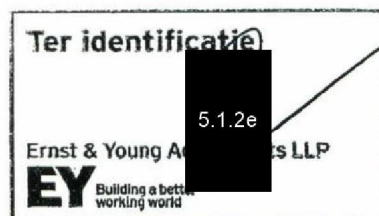
Gedurende het jaar 2013 waren gemiddeld 25,78 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2012: 20,65). Hiervan zijn er 0 werkzaam in het buitenland (2012: 0).

3. Overige lasten

Kosten inhuur derden

De specificatie van de kosten inhuur derden is als volgt:

	2013	2012
Inhuur derden/detachering	€ 337.981	€ 463.474
Toerekening Clusters	€ 100.281-	€ -
Totaal kosten Inhuur Derden	€ 237.700	€ 463.474

Operationele kosten

De specificatie van de operationele kosten is als volgt:

	2013	2012
Huisvestingskosten	€ 130.751	€ 106.735
Kantoorkosten/ICT	€ 250.513	€ 179.699
Reiskosten	€ 117.749	€ 123.906
Leasekosten	€ 42.480	€ 28.893
Advieskosten	€ 33.866	€ 26.190
Bankkosten	€ 1.210	€ 393
Bankrenten	€ 1.843-	€ 1.056-
Niet verrekenbare btw 2013 resp. 2012	€ 264.832	€ 247.516
Overige kosten	€ -	€ 8.739
Totaal Operationele kosten	€ 839.558	€ 721.013

Communicatiekosten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	2013	2012
Drukwerk	€ 20.694	€ 8.619
Website	€ 69.466	€ 10.268
Publiciteit	€ 57.006	€ 135.183
Werkconferenties	€ 79.848	€ 5.675
Verl. Bijdr en deelpr Communicatie	€ 116.725	€ 117.047
Totaal Communicatiekosten	€ 343.739	€ 276.792

Kosten Deelprojecten

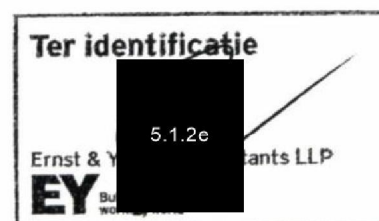
De specificatie van de kosten is als volgt:

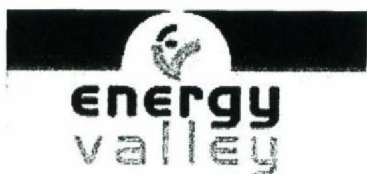
	2013	2012
Cluster Modern Power & Smart Grids	€ 248.640	€ 80.519
Cluster Bio-Energy & Gas	€ 275.716	€ 163.455
Cluster Knowledge & Internationalisation	€ 194.189	€ 347.065
Totaal kosten Deelprojecten	€ 718.545	€ 591.039

Projecten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	2013	2012
Energiedijken	€ 41.853	€ -
Totaal kosten Projecten	€ 41.853	€ -

Compensabele btw

De specificatie van de compensabele btw is als volgt:

Compensabele omzetbelasting

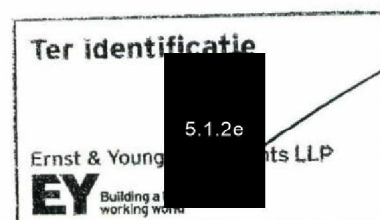
	2013		2012
€	264.832-	€	265.083-
€	264.832-	€	265.083-

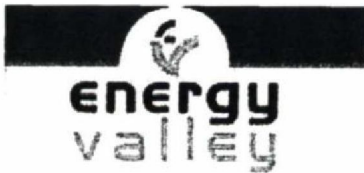
Het betreft hier de omzetbelasting over de periode 2013 die is doorgeschoven naar de publieke partijen. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels het BTW Compensatiefonds en het vervolgens als **bijdrage** verstrekt aan Energy Valley.

B.4. Ondertekening van de jaarrekening

Groningen, 21 februari 2014,

G. van Werven
Directeur

B.5. Overige gegevens

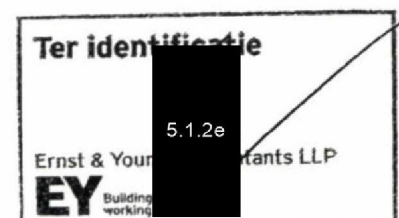
B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, welke van invloed zijn op de jaarrekening 2013.

B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten

Onder de staat van Baten en Lasten is reeds resultaatverwerking opgenomen (zie pagina 8) en in de jaarrekening verwerkt.

B.5.3. Controleverklaring

Building a better
working world

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Energy Valley

Wij hebben de jaarrekening 2013 van Stichting Energy Valley te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013, de staat van baten en lasten over 2013 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Energy Valley per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Groningen, 25 februari 2014

Ernst & Young Accountants LLP

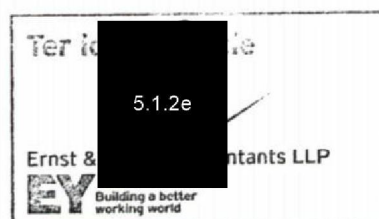
5.1.2e

Jaarverslag 2014

Inclusief jaarrekening
over de periode
01-01-2014 tot en met 31-12-2014

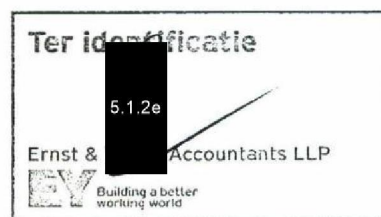
Groningen, maart 2015

Inhoudsopgave

A. JAARVERSLAG	3
A.1. Inleiding	3
A.2. Directieverslag gevoerde (financieel) beleid	4
A.3 Risicoparagraaf	6
A.4 Verslag Raad van Toezicht	6
A.5 Organisatiekosten	7
A.5.1. Organisatiekosten (t/m) 2014	9
A.5.2. Overige	10
B. JAARREKENING	11
B.1. Balans per 31 december 2014	12
B.2. Staat van baten en lasten	13
B.3. Toelichtingen	14
B.3.1. Waarderingsgrondslagen.....	14
B.3.2. Toelichting op de balans	16
B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	19
B.4. Ondertekening van de jaarrekening	25
B.5. Overige gegevens	25
B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum	25
B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten.....	25
B.5.3. Controleverklaring.....	26

A. Jaarverslag

A.1. Inleiding

Naam: Stichting Energy Valley

Statutaire vestigingsplaats/adres: Groningen, Laan Corpus den Hoorn 300

Oprichting datum: 10 februari 2004

De stichting Energy Valley (SEV) stelt zich ten doel:

- a. het (doen) leveren van facilitaire, coördinerende en ondersteunende diensten ten behoeve van energiegerelateerde bedrijven die zich in Noord Nederland willen vestigen;
- b. het (doen) stimuleren van economisch rendabele duurzame energieactiviteiten;
- c. het (doen) ontwikkelen van een kennisinfrastructuur op het gebied van energie;
- d. het (doen) bevorderen dat energiegerelateerde bedrijven (nieuwe) bedrijfsactiviteiten ontwikkelen;
- e. het werven van fondsen welke kunnen bijdragen in het realiseren van voormelde doelstelling;
- f. het verrichten van al hetgeen daartoe behoort of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.

Directie stichting Energy Valley:

- Directeur: Drs. G. van Werven
- Adjunct-Directeur: Drs. O Huisman

Samenstelling Raad van Toezicht SEV:

- Ir. J.C. Volkers, voorzitter
- Dhr. T. Branbergen, financiën
- Mw. M.G. Schreur, secretaris

Samenstelling Strategic Board SEV:

- Dhr. F.J.M. Crone
- Dhr. P. Korting
- Drs. S. Jansen
- Drs. G.J. Lankhorst, ad interim voorzitter
- Dhr. G. Schotman
- Dhr. H.J. Pijlman
- Prof. Dr. S. Poppema
- Dhr. H. Post
- Drs. U. Vermeulen
- Dhr. J.W. van Hoogstraten
- Dhr. R. Wit
- Dhr. D. Faber

Ter identificatie

5.1.2e

Ernst & Young Accountants LLP

 Building a better working world

A.2. Directieverslag gevoerde (financieel) beleid

Financiën

Een deel van de private bijdragen voor 2014 is vanwege lastige marktomstandigheden niet gerealiseerd. Dit is deels opgevangen door aanwending van EU-subsidie voor een aantal werkzaamheden, een bezuiniging op de kosten en aanwending van de egaliseringsreserve. Hiervoor is een aangepaste begroting vastgesteld door de Raad van Toezicht en voorgelegd aan de Strategic Board en publieke financiers. De gerealiseerde totaalkosten EV4 zijn in lijn met de aangepaste begroting. Het subsidiedeel blijft met 60% binnen de afgesproken bandbreedte (max. 66%). Door het ontbreken van een uniform kader en 10 deelbeschikkingen vergt de subsidie-afhandeling wel extra tijd en inzet. Een deel uit 2012 en 2013 is nog niet volledig uitbetaald, en een deel uit 2014 is pas in het laatste kwartaal beschikbaar. Dit heeft nog geen gevolgen voor de liquiditeit, maar zorgt wel voor extra administratielast.

Planning & Controle Cyclus

Middels een SMART Actieplan & Addendum is de werkinzet op uniforme en afrekenbare wijze vastgelegd met de Raad van Toezicht en het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Daarbij is de urenadministratie, boekhouding en interne werkstructuur aangepast om de managementsturing en -rapportages te optimaliseren. De governance is gewijzigd, door zakelijk toezicht en strategisch advies te scheiden. Met de nieuwe Planning & Controle Cyclus is een verdere professionalisering doorgevoerd, voor een transparante en effectieve werkwijze. De gepleegde inzet en behaalde resultaten zijn geëvalueerd in een gedetailleerd eindverslag 2014. Voor een volledig overzicht wordt hiernaar verwezen. De beschikbare mankracht en middelen zijn volgens afspraak ingezet voor uitvoering van de overeengekomen taken. Merendeel van de beoogde resultaten is daarmee gerealiseerd.

Inhoudelijke voortgang

SEV heeft een samenbindende en coördinerende rol vervuld om (kennis)projecten en business communities op een aantal thema's te stimuleren. Tevens is een mede-uitvoerende rol vervuld bij de Energy Academy, College en Challenges om de kennisinfrastructuur te versterken. Op het vlak van vergassing, power-to-gas, small-scale LNG, energie-uit-water, warmtenetten en wind-op-zee zijn diverse nieuwe marktactiviteiten losgemaakt. De groen gas productie uit vergisting is minder gegroeid dan voorzien. Door het reeds relatief hoge productie-aandeel zijn opschaling-opties beperkt. Nadruk heeft vooral gelegen op kostenefficiëntie in (bestaande) waardeketens en productieprocessen. Op het vlak van ZonPV is een aantal showcase projecten verder geholpen. De uitrol van decentrale demo's (smart grids) heeft te kampen met een stagnatie in de (woning)bouw en beperkte markturgentie. Nieuwe projecten komen hierdoor moeizaam van de grond. Bij MKB-CleanTech en Grootschalige Systeemintegratie is sprake geweest van een gefragmenteerde inzet en focus. De ontwikkeling is hierdoor achtergebleven. Hierop is bijgestuurd door een organisatorische en personele aanpassing door te voeren.

In totaal is een uitvoerende, ondersteunende en/of adviserende rol vervuld bij >130 projecten, met brede betrokkenheid van MKB, grootbedrijf en kennis. De projecten variëren naar type en fase en zijn redelijk verdeeld over de regio en thema's. Over de linie is het complex tot sluitende business cases te komen. Financieringsprocessen zijn lastig en langdurig. Desondanks is een aantal projecten succesvol verder gebracht, w.o. vergassing TorrGas & Gensos, LNG AG Ems, Zonnepark Ameland, Solar Village Texel, Groen Gas Franco & Kloosterman en Warmtenetten Emmen & Hoogeveen. Goed voor ca. 57,5 €M aan nieuwe uitgelokte investeringen. Daarnaast zijn diverse projecten ondersteund, waarover op korte termijn een positief besluit mag worden genomen.

SEV is ook projectpartner bij een aantal onderzoeksprojecten die zijn (op)gestart, w.o. Mimosa, Design of LNG Networks, Service & Logistics Offshore Windparks, Omgevings-effecten Blue Energy en Hyplasma. Samen goed voor ca. 10 €M aan nieuwe kennis-investeringen. Daarnaast heeft SEV een uitvoerende rol bij de EU-projecten ENSEA (samenwerking Noordzee-regio), Energy Transition Skills (NL-D energieonderwijs), Energizing Delta's (uitbouw kennis/bedrijvigheid energie & water), MEP-MAP (Energie-opties Noordzee) en LNG Rhein & Waal (NL-D LNG-netwerk). Hiermee is ca. 0,5 €M (EU-) financiering beschikbaar gemaakt om de regiokansen (inter)nationaal te versterken.

Naast de nieuwe projecten is ook een aantal toonaangevende projecten tot realisatie of tot definitief investeringsbesluit gekomen. Bijvoorbeeld de Blue Energy Pilot Afsluitdijk, Bio Golden Raand Delfzijl, Biogasnet Wijster, Windpark Gemini en bouw van de LNG-boot Sefarina bij SCHN. SEV heeft hierbij een aanjagende rol vervuld, met name om de regio-effecten te maximaliseren. De actuele projecten leveren een forse (markt)bijdrage aan de SWITCH-doelen. Zowel in uitgelokte investeringen en banen, als in vergroening van de regionale energievoorziening. SEV fungeert hierbij als aanjager en adviseur om ontwikkelende (markt)partijen te helpen de projecten te versnellen.

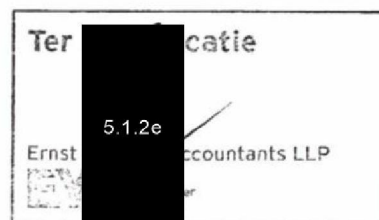
Positionering & Netwerkvorming

Nationaal is met de Noordelijke Energieagenda SWITCH stevig positie ingenomen om komende jaren invulling te geven aan het SER Energieakkoord. Daarnaast is actief gecommuniceerd over de regio kansen en projecten en zijn >40 events georganiseerd om zoveel mogelijk (MKB) ondernemers te betrekken. Door opkomst van meer gespecialiseerde deel-communities, laat het Energy Valley Platform wel een stagnatie zien. Voor de EU-positionering is o.m. een coördinerende rol vervuld bij een regiostand Hannover Messe, lezingen tijdens de EU Sustainable Energy Weeks Brussel, een LOI met OLEC en een regiobrochure voor de Duitse Energieminister Wenzel. Om het publiek te betrekken is een ondersteunende rol vervuld bij diverse maatschappelijke projecten, w.o. rond de sportclubs in Alkmaar en Groningen, alsmede de Frisian Solar Challenge. Tevens zijn diverse publieksspecials over energietransitie gepubliceerd in de regio-bladen. In de praktijk blijft het echter lastig tot een brede aanpak van het maatschappelijke vraagstuk te komen. Het ontbreekt aan mandaat, mankracht en middelen om dit vorm te geven. Het energie-thema heeft daarbij ook te maken met toenemende negatieve publiciteit rond wind-op-land, gaswinning, e.d.. Dit ligt buiten de directe scope van SEV.

Tot slot

In 2014 zijn in een kort tijdsbestek een aantal flinke organisatorische en strategische aanpassingen doorgevoerd. Dit heeft het nodige van de organisatie gevraagd. Daarbij heeft zowel SEV als de sector met voortdurend veranderende marktomstandigheden en beleidskaders te maken. Desondanks is een aantal mooie successen geboekt en is uitvoering gegeven aan de overeengekomen taken.

In 2015 zal SEV, op basis van de lopende (subsidie)afspraken, een deel van de uitvoering van SWITCH op zich nemen. Dit onder de voorwaarde dat de totaaluitvoering van SWITCH geregeld wordt door het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Aangezien 2015 het laatste uitvoeringsjaar betreft van het project EV4 zullen parallel op korte termijn nieuwe afspraken moeten worden gemaakt over de inzet in 2016 en verder. Met oog op de continuïteit en personele verplichtingen is met de financiers afgesproken dit uiterlijk medio 2015 met elkaar vast te leggen.

Een deel van de private partners heeft zich ook al positief uitgesproken over blijvende betrokkenheid en financiering. Hetzelfde geldt voor een aantal subsidiërende overheden, waarbij wel een fikse bezuiniging op de subsidies is aangekondigd. De gesprekken hierover zijn in volle gang. De uitkomst en consequenties hiervan zijn nog niet bekend. Het is wel duidelijk dat een fors terugtrekkende overheid consequenties zal hebben voor de armslag van SEV, waardoor ook een fors deel van de uitvoering van SWITCH onder druk zal komen te staan.

Om tot een goede uitvoering van het actieplan 2015 te komen, alsmede een tijdig besluit te kunnen nemen over het vervolg in 2016 en verder, is het zaak snel duidelijkheid te creëren over de verdeling van de SWITCH taken en rollen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in eerste instantie bij het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland, die zich met SWITCH heeft gecommitteerd om versneld invulling te geven aan het Nationale Energieakkoord. Gezien de ambitieuze doelen en de aflopende financiering van SEV is het urgent hier op korte termijn sluitende afspraken over te maken.

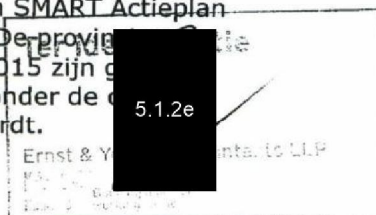
A.3 Risicoparagraaf

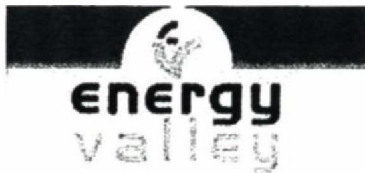
SEV wordt op projectbasis gefinancierd. De basisfinanciering is afkomstig uit het project EV4. Hierover zijn voor 2012 tot en met 2015 basisafspraken gemaakt in het Strategieplan EV4. Daarnaast heeft SEV een uitvoerende rol bij een aantal andere projecten, gefinancierd uit EU-programma's. Met oog op de projectmatige financiering werkt SEV met een gescheiden financiële en urenadministratie, zodat de inzet en kosten per project inzichtelijk kunnen worden gemaakt en worden verantwoord. Dit is ook uit het huidige jaarverslag terug te halen.

Ondanks toezeggingen lopen de subsidies voor EV4 niet via een centrale regeling. SEV heeft te maken met 10 deelbeschikkingen, met wisselende voorwaarden en looptijden. Om dit beheersbaar te houden is overeengekomen het jaarlijkse actieplan te benutten voor de subsidievaststelling en -afrekening. Dit zorgt wel voor extra administratielast en lange doorlooptijden voordat subsidies beschikbaar komen. Hierdoor wordt een groeiend deel voorgefinancierd. Tot op heden heeft dit geen gevolgen voor de liquiditeit, maar de eigen middelen hiervoor zijn beperkt.

In de praktijk is het niet eenvoudig uniforme en afrekenbare afspraken met de diverse overheden te maken. Ondanks de kaders uit het Strategieplan EV4 variëren vooral bij provincies en gemeenten de beelden en verwachtingen over rol, taak en output. Derhalve is in 2014 overgegaan tot een SMART Actieplan & Addendum, waarin de inzet in detail is beschreven. De interne werkprocessen zijn hierop aangepast voor meer gerichte managementsturing en -rapportages. De aangescherpte planning & controle cyclus is opgezet om tot een meer eenduidige subsidietoekenning en -verantwoording te komen, alsmede het verwachtings- en stakeholdersmanagement te verbeteren.

Om dit te optimaliseren zijn de overheidspartners gevraagd voor 2015 de gewenste rol en inzet van SEV op voorhand scherp te stellen. Dit mede om tot afspraken te komen over gezamenlijk uitvoering van de Noordelijke Energieagenda SWITCH. Het is daarbij niet tot een heldere opdracht gekomen. SEV heeft derhalve zelf in een SMART Actieplan & Addendum de inzet voor 2015 in het kader van SWITCH geplaatst. De provincie en gemeenten hebben hiermee ingestemd, waarmee de subsidies voor 2015 zijn gereserveerd. Het actieplan 2015 omvat de taken en rollen van SEV voor SWITCH, onder de voorwaarde dat de totaaluitvoering van SWITCH ook op korte termijn geregeld wordt.

Door lastige economische omstandigheden is het niet gelukt de private inkomsten verder uit te bouwen. Met de huidige bijdragen wordt wel voldaan aan de cofinancieringseis. De lagere inkomsten in 2014 zijn deels afgedekt uit de reserve die hiervoor is opgebouwd in 2012. Hiermee is het beperkte weerstandvermogen teruggelopen, waardoor geen tegenvallers meer kunnen worden opgevangen. Het resterende eigen vermogen en de rekening-courant volstaan als liquiditeitsbuffer voor 2015. De financiers dienen daarbij wel tijdig aan hun verplichtingen te voldoen. Indien dit niet het geval is zal moeten worden bijgestuurd. Dit wordt continu gemonitord middels de financiële administratie.

De financiering voor 2015 betreft het laatste uitvoeringsjaar van EV4. Dit betekent dat nieuwe afspraken moeten worden gemaakt. Een deel van de private financiers heeft reeds aangegeven na 2015 hun bijdrage te continueren. Met een aantal andere zijn de gesprekken hierover gaande. De overheden hebben ook aangegeven na 2015 bij te blijven dragen. Hierbij wordt voortsnog aangestuurd op fors minder subsidie. De onderhandelingen hierover zijn in volle gang.

Op basis van de huidige financiële toezeggingen is de continuïteit na 2015 gewaarborgd en kan in ieder geval aan de vaste verplichtingen worden voldaan. Vraag is wel in welke vorm, functie en omvang. Een terugtrekkende beweging van de overheid zal gevolgen hebben voor de armslag en mogelijkheden. Dit kan ook de verdere bestending van de private financiering bemoeilijken.

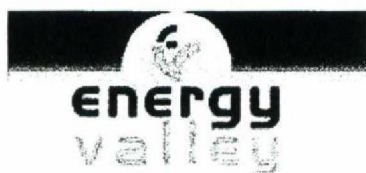
Gezien de arbeidsrechtelijke verplichtingen dient SEV uiterlijk halverwege 2015 duidelijkheid te verschaffen aan haar medewerkers. Dit betekent dat voor die tijd een definitief besluit moet zijn genomen over de financiering in 2016 (en verder). Dit is nog niet eenvoudig. Mede omdat de provinciale verkiezingen het besluitvormingsproces kunnen vertragen.

Op basis van de huidige financiële toezeggingen zal een reorganisatieplan worden uitgewerkt. Dit voorziet in een drastische inkrimping van het personeelsbestand en overige (werk)budgetten. Hierdoor komt de uitvoering van SWITCH in ieder geval ernstig onder druk te staan. Afhankelijk van de keuzes die hierin moeten worden gemaakt zijn (gedwongen) ontslagen hierbij niet uitgesloten.

A.4 Verslag Raad van Toezicht

De stichting Energy Valley heeft in 2014 een governance-wijziging doorgevoerd, waarbij in april een nieuwe statutaire Raad van Toezicht is aangesteld. In 2014 hebben 5 vergaderingen van de nieuwe Raad van Toezicht plaatsgevonden. Daarbij is vooral de nadruk gelegd op het risicoprofiel, de interne werkprocessen en het personeelsbeleid van de stichting. Er is onder meer een richtlijn voor nevenfuncties opgesteld, alsmede voor het bezoldigingsbeleid van bestuur en toezichthouders. Daarnaast is een verkenning gestart naar een optimalisatie van het bestuursmodel. Aan de hand hiervan zullen komende periode eventuele vervolgstappen worden bepaald. Om het HRM-beleid verder vorm te geven zal een uniform beoordelingsprotocol worden opgezet, inclusief uitgewerkt profiel per functie. Omdat dit nog niet compleet was heeft wel een evaluatiegesprek met de directie plaatsgevonden, maar is de formele beoordeling aangehouden.

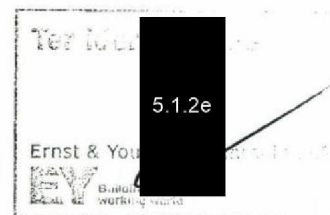
5.1.2e

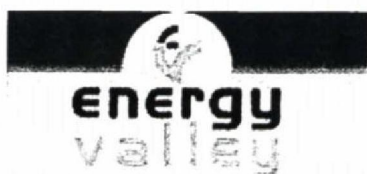

Gezien de economische situatie is het lastig gebleken de private financiering uit te bouwen. Derhalve is in 2014 een aangepaste begroting vastgesteld, waarbij de tegenvallers intern zijn opgevangen. Het beperkte weerstandvermogen is hierdoor teruggelopen. De begroting voor komend jaar is bijgesteld, met een bezuiniging op kantoorkosten, personeel en communicatie. De publieke financiering is complex, met een hoge administratie- en controledruk. Mede daarom is een meer SMART planning & controle cyclus geïntroduceerd. Hiermee worden de afspraken vooraf gedetailleerd vastgelegd, om tot uniforme en afrekenbare verantwoording te komen. Voor komend jaar is dit op vergelijkbare wijze vormgegeven, waarbij de inzet in het teken van SWITCH is geplaatst.

Omwille van een slagvaardige uitvoering van SWITCH is wel consensus met de overheden nodig over de exacte koers en rolverdeling. Hierbij ontbreekt het nog aan een uniform en compleet beeld. De taken en financiering van Energy Valley zijn daarbij voor 2015 wel geborgd, maar een totaalaanpak ontbreekt. Daarnaast is het onduidelijk hoe het in 2016 verder moet. Dit is zorgwekkend. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de provincies en gemeenten, verenigd in het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. De politiek-bestuurlijke besluitvormingsprocessen zijn echter complex, waarbij de provinciale verkiezingen mogelijk voor verdere vertraging kunnen zorgen.

Een deel van de private en publieke partners heeft zich al wel positief uitgesproken over een vervolg. Daarbij is vooralsnog wel een fikse korting voorzien op de provinciale subsidies. Hiermee is de continuïteit weliswaar te waarborgen, maar de vraag is in welke mate en vorm. Gezien de arbeidsrechtelijke verplichtingen is het zaak dit snel duidelijkheid te krijgen. Een eventuele financiële teruggang zal immers consequenties hebben voor de bemensing en taken die kunnen worden uitgevoerd. Medio 2015 dient hierover duidelijkheid te worden verschaft richting het personeel, om tijdig een eventuele reorganisatie te starten teneinde de continuïteit van Energy Valley te waarborgen.

A.5 Organisatiekosten

A.5.1. Organisatiekosten (t/m) 2014

In de jaarrekening zijn de kosten van de stichting over 2014 als geheel verantwoord, aangezien de jaarrekening de verantwoording betreft van de SEV, als geheel.

Subsidieproject EV4:

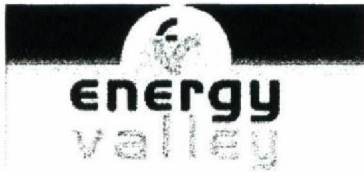
Onderstaand is de realisatie opgenomen voor 2014 conform de kostensoorten uit de subsidievoorwaarden voor het project EV 4. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen het inzicht dat gevraagd wordt in verband met REP enerzijds en Jaarrekening/Actieplan 2014 anderzijds.

	Initiele Begroting	Herziene Begroting	Realisatie 2014	Herbruicering	Realisatie REP
Personeel	€ 1.800.000	€ 1.785.000	€ 1.714.782		
-Loonkosten			€ 1.386.183	€ 144.296	€ 1.530.479
-Inhuur			€ 302.881	€ 302.881-	€ -
-Verzekeringen personeel			€ 25.718	€ 25.718-	€ -
Kantoor:	€ 600.000	€ 580.000	€ 612.814		
-Reis- en verblijfskosten			€ 194.178		€ 194.178
-Kantoorkosten			€ 418.636	€ 25.718	€ 444.354
Communicatie	€ 300.000	€ 285.000	€ 295.677	€ 35.424-	€ 260.253
Clusterbudgetten/ inhuur derden	€ 600.000	€ 435.000	€ 482.874	€ 194.009	€ 676.883
Totaal kosten 2014	€ 3.300.000	€ 3.085.000	€ 3.106.147	€ -	€ 3.106.147
Bijdragen en subsidies	€ 3.175.000	€ 2.850.000	€ 2.850.000		€ 2.850.000
Participatieplatform	€ 125.000	€ 83.740	€ 80.546		€ 80.546
Overige baten projecten			€ 112.319		€ 112.319
Totaal bijdragen en subsidies 2014	€ 3.300.000	€ 2.933.740	€ 3.042.865		€ 3.042.865
Saldo 2014	€ -	€ 151.260-	€ 63.282-		€ 63.282-
Toevoeging stichtingskapitaal		€ 41.805	€ 41.853		€ 41.853
Onttrekking Bestemmingsfonds: Egalisatie	€ -	€ 109.455	€ 105.135-		€ 105.135-

In 2014 is onder de Overige baten projecten opgenomen een projectbijdrage (ad € 70.466), ontvangen van een project uit een voorgaande projectperiode. Verder is de nog te ontvangen bijdrage Energiedijken 2013 (ad €41.853) als overige baten projecten verantwoord. Dit bedrag is in 2013 ten laste van het stichtingskapitaal gebracht, echter in 2014 als reële vordering opgenomen. Het resultaat 2014 ad - € 63.282,- wordt als volgt verwerkt:

- Toevoeging stichtingskapitaal ad € 41.853,-
- Onttrekking Bestemmingsfonds: egalisatie ad € 105.135,-.

Overige Projecten:

In 2014 zijn naast het Project EV4 de volgende projecten uitgevoerd:

Project ENSEA:

Het project ENSEA betreft een EU-project waarvoor SEV subsidie ontvangt. Kosten die hierbij mogen worden opgevoerd betreffen met name Loonkosten. In 2012 en 2014 heeft SEV voorschotten ontvangen. Deze bedragen zijn als vooruitontvangen op de balans opgenomen en de kosten die SEV maakt zijn in mindering gebracht op deze post. In 2014 heeft SEV de volgende kosten gemaakt voor het project ENSEA:

- Loonkosten: € 276.992
- Kosten derden: € 184.645

Per saldo bedraagt de post vooruitontvangen op balansdatum (31/12/2014): € 444.033, waarvan € 357.785 bestemd is voor de andere projectpartners binnen het project.

Project Energiedijken

Voor het project Energiedijken zijn de volgende kosten gemaakt in 2014:

- Loonkosten: € 31.701
- Kosten Derden: € 20.326

Deze kosten zullen in 2015 gedeclareerd worden bij het EFRO West-project Energiedijken en zijn als vordering opgenomen op de balans.

Project Transition Skills:

Voor het project Transition Skills zijn de volgende kosten gemaakt in 2014:

- Kosten Derden: € 20.080

Deze kosten zullen in 2015 gedeclareerd worden bij Interreg Programma en zijn als vordering opgenomen op de balans.

A.5.2. Overige

Afspraak belastingdienst

Ten aanzien van de omzetbelasting is met de belastingdienst afgesproken dat SEV de transparantiemethode kan toepassen. In het kort houdt dit in dat SEV de btw naar rato van de private bijdragen rechtstreeks verrekent met de belastingdienst en dat het andere deel van de omzetbelasting doorgeschoven wordt naar de publieke partijen. Deze partijen kunnen dit verrekenen middels het BTW-Compensatie-Fonds (BCF).

Transparantiemethode

Voor het jaar 2014 is inmiddels de te compenseren omzetbelasting vastgesteld en heeft de afstemming hierover met de publieke partijen plaatsgevonden. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels BCF. Deze compensabele btw zal (deels al ontvangen) door de publieke partijen, als bijdrage, aan SEV worden verstrekt.

Inhoudelijk jaarverslag

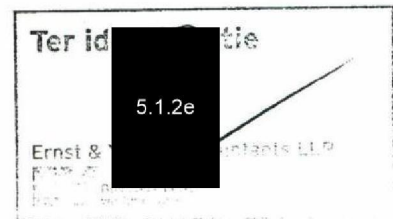
Over 2014 is een uitgebreide evaluatie uitgevoerd naar de inhoudelijke werkzaamheden van SEV. Deze evaluatie is vastgesteld door de Raad van Toezicht. Volledigheidshalve wordt voor de gedetailleerde inhoudelijke verslaglegging verwezen naar deze evaluatie.

Groningen, maart 2015.

G. van Werven
Directeur

5.1.2e

5.1.2e

Ter id... tie

5.1.2e

Ernst & Young

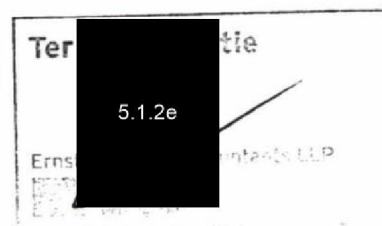
Ernst & Young
Accountants LLP

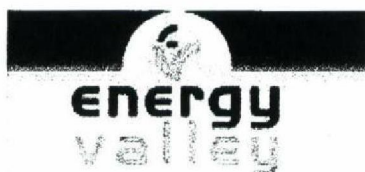

B. Jaarrekening

In de jaarrekening zijn achtereenvolgens opgenomen:

- De Balans
- De Staat van Baten en Lasten
- De toelichting, bestaande uit:
  - Waarderingsgrondslagen
  - Toelichting op de Balans
  - Toelichting op de Staat van Baten en Lasten
- Overige gegevens, bestaande uit:
  - Verwerking saldo baten en Lasten
  - Controleverklaring
  - Ondertekening van de jaarrekening

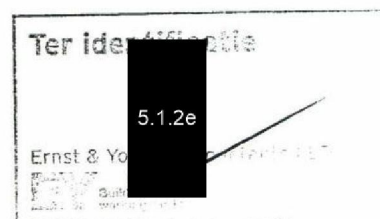

B.1. Balans per 31 december 2014

Na resultaatbestemming

	2014		2013	
	Ref.			
Vlottende activa				
Debiteuren	1 €	130.407	€	62.019
Vooruitbetaalde kosten	1 €	49.814	€	32.423
Nog te ontvangen bedragen	1 €	637.708	€	669.185
Liquide middelen	2 €	1.358.303	€ 2.176.232	€ 1.446.880
				€ 2.210.507
TOTAAL ACTIVA		<u>€ 2.176.232</u>		<u>€ 2.210.507</u>

	2014		2013	
	Ref.			
Eigen Vermogen				
Stichtingskapitaal	3	€ 128.160	€	86.307
Bestemmingsreserve		€ 446.715	€	446.715
Bestemmingsfonds		€ 4.320	€	109.455
Kortlopende schulden	4	€ 1.597.037	€	1.568.030
TOTAAL PASSIVA		<u>€ 2.176.232</u>		<u>€ 2.210.507</u>

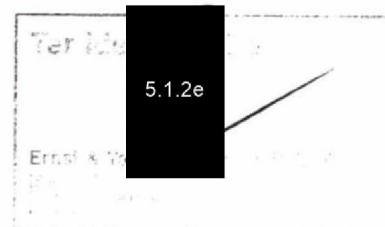

B.2. Staat van baten en lasten

		2014		2013	
Subsidiebaten en bijdragen	Ref. 1	€	2.930.546	€	3.266.120
Kosten:					
Personeelskosten	2	€	1.411.901	€	1.533.772
Overige lasten	3	€	1.695.077	€	1.917.196
			€ 3.106.978	€	3.450.968
			€ 176.432-	€	184.848-
Financiële baten en lasten	4	€	831	€	633
Overige baten uit projecten	5	€	112.319	€	-
RESULTAAT		€	<u>63.282-</u>	€	<u>184.215-</u>

Het resultaat van € 63.282- is als volgt verwerkt onder het Vermogen:

- Onttrekking bestemmingsfonds: egalisatie	€	105.135
- Toevoeging stichtingskapitaal	€	41.853
	€	<u>63.282</u>

B.3. Toelichtingen

B.3.1. Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor waardering van Activa en Passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen (RJ640) voor de Jaarverslaggeving voor kleine organisaties-zonder-winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is zodanig gepresenteerd dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte is vastgelegd.

Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord.

Kortlopende schulden

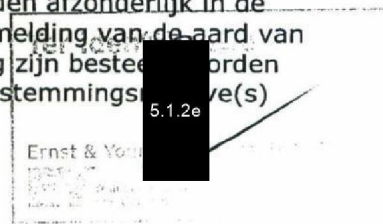
Onder de kortlopende schulden worden verplichtingen opgenomen die binnen 1 jaar vervallen. De verplichtingen die pas na 1 jaar vervallen dienen als langlopend te worden gepresenteerd.

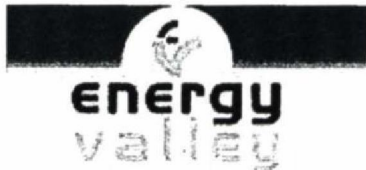
Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat (saldo) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen, dan wel betaald.

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten verwerkt onder vermelding van de aard van de bestemming; indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed worden de nog niet bestede gelden gereserveerd in de desbetreffende bestemmingsposten.

respectievelijk bestemmingsfonds(en). Een onttrekking aan bestemmingsreserve respectievelijk -fonds wordt als besteding (last) verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

Ontvangen subsidies

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen en waarin de opbrengsten zijn gedeerd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Investingssubsidies worden als vooruitontvangen onder de passiva opgenomen of worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag.

Baten als tegenprestatie voor levering van zaken of diensten

Indien sprake is van ruiltransacties/bartertransacties dient de reële waarde van de transactie te worden verantwoord onder de baten alsmede onder de kosten.

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten en deze baten niet zijn opgenomen in de staat van baten en lasten, wordt hiervan melding gemaakt in de toelichting. Indien dit van belang is voor het inzicht wordt een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten.

Lasten

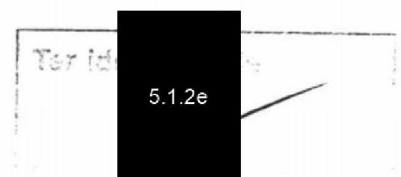
De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

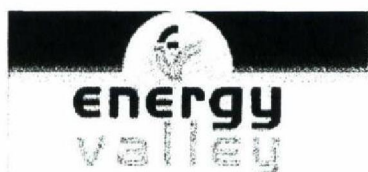
Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

B.3.2. Toelichting op de balans

1. Vorderingen

De specificatie van de vorderingen is als volgt:

	2014	2013
Debiteuren	€ 130.407	€ 62.019
Vooruitbetaalde kosten	€ 49.814	€ 32.423
Nog te ontvangen bedragen	€ 637.708	€ 669.185
Totaal vorderingen per 31 december	€ 817.929	€ 763.627

De nog te ontvangen bedragen betreffen met name de compensabele btw 2014 (ad € 202.389), restant compensabele btw 2013 (ad € 7.062) en nog te ontvangen subsidie en bijdragen van publieke en private partijen (ad 2014: € 190.725 resp. 2013: € 20.000, resp. 2012: € 78.750). Verder is hierin opgenomen de nog te declareren kosten inzake Energiedijken (2014: ad € 52.027 resp. 2013: € 41.853) en Transition Skills (ad € 20.080).

2. Liquide middelen

De liquide middelen betreffen:

	2014	2013
Spaarrekening Friesland Bank 325	€ -	€ 800.100
Rekening-courant Friesland Bank 973	€ -	€ 175
Rekening-courant Friesland Bank 434	€ -	€ 103.633
Rekening-courant Friesland Bank 444	€ -	€ 545.314
Rabobank (rek.crt) 283	€ 157.639	€ 2.342-
Rabobank (spaarrek) 500	€ 77.272	
Rabobank (Ensea) 561	€ 578.031	€ -
Rabobank (GGH) 002	€ 545.349	€ -
Rabobank 677	€ 12	€ -
Totaal liquide middelen per 31 december	€ 1.358.303	€ 1.446.880

De liquide middelen, betreffende het project Groen Gas Hub rekeningnummer 002, staan tot een bedrag van € 545.349 niet ter vrije beschikking. Van de liquide middelen, betreffende het project ENSEA rekeningnummer 500, dient een bedrag van € 357.785 betaald te worden aan de overige projectpartners binnen het project ENSEA.

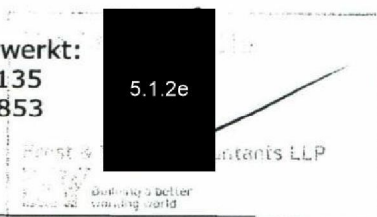
3. Vermogen

	2014	2013
Stichtingskapitaal	€ 128.160	€ 86.307
Bestemmingsreserve: personeel	€ 446.715	€ 446.715
Bestemmingsfonds: egalisatie	€ 4.320	€ 109.455
Totaal van het vermogen	€ 579.195	€ 642.477

Het resultaat van de stichting over 2014, ad € 63.282- is als volgt verwerkt:

- Onttrekking uit de bestemmingsfonds: Egalisatie: € 105.135
- Toevoeging aan het stichtingskapitaal € 41.853

5.1.2e

Stichtingskapitaal

	2014	2013
Stand per 1-1	€ 86.307	€ 128.160
Toevoeging/ onttrekking	€ 41.853	€ 41.853-
Stand per 31-12	€ 128.160	€ 86.307

Bestemmingsreserve: Personeel

	2014	2013
Stand per 1-1	€ 446.715	€ 446.715
Toevoeging/ onttrekking	€ -	€ -
Stand per 31-12	€ 446.715	€ 446.715

Bestemmingsreserve: Personeel

In 2012 is het resultaat van EV3 opgenomen in een bestemmingsreserve: personeel voor eventuele toekomstige (afvloeiings) kosten. Berekeningen door arbeidsjurist hebben aangetoond dat deze voorziening voldoende is om in de toekomst aan de verplichtingen jegens het personeel te voldoen.

Bestemmingsfonds: Egalisatie

	2014	2013
Stand per 1-1	€ 109.455	€ 251.817
Onttrekking	€ 105.135-	€ 142.362-
Stand per 31-12	€ 4.320	€ 109.455

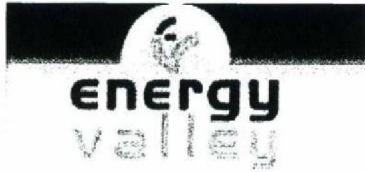
4. Kortlopende schulden

De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

	2014	2013
Crediteuren	€ 97.357	€ 153.341
Omzetbelasting	€ 3.562	€ 15.832-
Vooruitontvangen subsidies en bijdrage EV4	€ 78.750	€ -
Vooruitontvangen voorschot subsidies GGH	€ 544.487	€ 544.487
Vooruitontvangen voorschot bijdrage ENSEA	€ 444.033	€ 327.748
Vooruitontvangen bijdrage Associate Degrees	€ 54.385	€ 54.385
Vooruitontvangen bijdrage Rhein Waal inz LNG	€ 23.750	€ -
Vooruitontvangen subsidie RVO inz Groene Trein	€ 40.636	€ -
Vooruitontvangen bijdrage Noordzee Commissie	€ 6.863	€ -
Nog te betalen bedragen	€ 71.016	€ 249.242
Te betalen loonbelasting	€ 102.413	€ 101.046
Reservering vakantierechten/vakantiedagen	€ 123.416	€ 153.613
Netto-lonen	€ 6.369	€ -
Totaal kortlopende schulden per 31 december	€ 1.597.037	€ 1.568.030

5.1.2e

Ernst & Young
 Bureau
 1811 LP

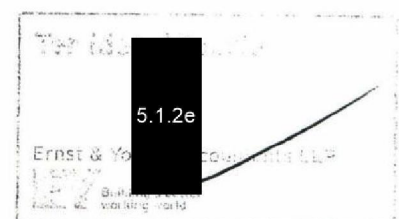

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Leasecontracten:

SEV is leasecontracten aangegaan voor een drietal auto's.

De jaarlijkse verplichting bedraagt in totaal € 36.000

B.3.3. Toelichting op de Staat van Baten en Lasten

Toelichting op de baten:

1. Subsidiebat en bijdragen

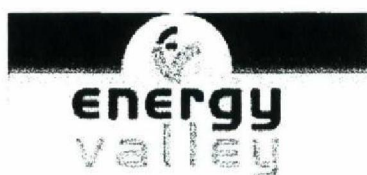
De specificatie van de opbrengsten en ontvangsten is als volgt:

	2014	2013
Bijdrage Provincie Drenthe	€ 393.750	€ 472.500
Bijdrage Provincie Friesland	€ 393.750	€ 393.750
Bijdrage Provincie Groningen	€ 393.750	€ 472.500
Bijdrage Provincie Noord Holland	€ 393.750	€ 472.300
Gemeente Groningen	€ 50.000	€ 50.000
Gemeente Leeuwarden	€ 50.000	€ 15.000
Gemeente Den Helder	€ 50.000	€ 50.000
Gemeente Alkmaar	€ 50.000	€ 50.000
Gemeente Emmen	€ 50.000	€ 50.000
Gemeente Assen	€ 50.000	€ 55.000
subtotaal publieke bijdragen	€ 1.875.000	€ 2.081.050
Bijdrage Noordelijke Hogeschool Lwd	€ 50.000	€ 50.000
Bijdrage R.U.G.	€ 50.000	€ 50.000
Bijdrage Stenden Hogeschool	€ 50.000	€ 50.000
Bijdrage Hanzehogeschool	€ 50.000	€ 50.000
Bijdrage Middelbare scholen (7)	€ 50.000	-
Bijdrage Groningen Seaports	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage NAM	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage Gasterra	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage Gasunie	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage Enexis	€ -	€ 100.000
Bijdrage Alliander	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage KEMA NL	€ -	€ 25.000
Bijdrage Eneco	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage TAQA Energy BV	€ 100.000	€ 100.000
Bijdrage Attero	€ 25.000	€ 25.000
subtotaal private bijdragen	€ 975.000	€ 1.050.000
Bijdragen Participantenplatform (p/saldo)	€ 80.546	€ 100.070
Vooruitontvangen bijdragen (van balans)	€ -	€ 35.000
Totaal baten 2014 resp 2013	€ 2.930.546	€ 3.266.120

Subsidies en bijdragen:

In 2014 is voor EV4 een totaal van € 1.055.546 (zijnde totaal private bijdragen ad € 975.000 en Participantenplatform ad € 80.546) aan private cofinanciering gerealiseerd. Hiermee is voldaan aan de minimale jaarlijkse cofinanciering van 1 miljoen euro.

5.1.2e

Toelichting op de lasten:

2. Personeelskosten

	2014	2013
Brutolonen	€ 1.536.762	€ 1.567.951
Sociale lasten	€ 188.141	€ 171.515
Pensioenlasten	€ 148.979	€ 168.687
Verzekeringen personeel	€ 25.718	€ 30.413
Subtotaal personeelskosten	€ 1.899.600	€ 1.938.566
Doorbelaste loonkosten extern	€ 343.403-	€ 229.030-
Toerekening loonkosten intern	€ 144.296-	€ 175.764-
Totale personeelskosten	€ 1.411.901	€ 1.533.772

Gemiddeld aantal werknemers:

Gedurende het jaar 2014 waren gem. 21,85 werknemers in dienst o.b.v. een volledig dienstverband (2013: 25,78). Hiervan zijn er 0 werkzaam in het buitenland (2013: 0).

3. Overige lasten

Kosten inhuur derden

De specificatie van de kosten inhuur derden is als volgt:

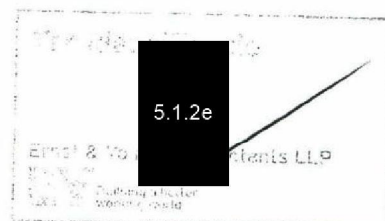
	2014	2013
Inhuur derden/detachering	€ 370.234	€ 337.981
Toerekening Clusters	€ 67.353-	€ 100.281-
Totaal kosten Inhuur Derden	€ 302.881	€ 237.700

Operationele kosten

De specificatie van de operationele kosten is als volgt:

	2014	2013
Huisvestingskosten	€ 136.314	€ 130.751
Kantoorkosten/ICT	€ 235.492	€ 250.513
Reiskosten	€ 144.862	€ 117.749
Leasekosten	€ 49.316	€ 42.480
Advieskosten	€ 20.346	€ 33.866
Niet verrekenbare btw 2014 resp. 2013	€ 202.383	€ 264.832
Overige kosten	€ 27.321	€ -
Totaal Operationele kosten	€ 816.034	€ 840.191

De post Overige kosten betreft niet voorziene kosten voor Planning & Control.

Communicatiekosten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	2014	2013
Drukwerk	€ 42.204	€ 20.694
Website	€ 23.919	€ 69.466
Publiciteit	€ 34.127	€ 57.006
Werkconferenties	€ 107.317	€ 79.848
Strategie en studies	€ 88.110	€ 116.725
Totaal Communicatiekosten	€ 295.677	€ 343.739

Kosten Deelprojecten

De specificatie van de kosten is als volgt:

	2014	2013
Cluster Modern Power & Smart Grids	€ 134.173	€ 248.640
Cluster Bio-Energy & Gas	€ 223.330	€ 275.716
Cluster Knowledge & Internationalisation	€ 125.371	€ 194.189
Totaal kosten Deelprojecten	€ 482.874	€ 718.545

Compensabele btw

De specificatie van de compensabele btw is als volgt:

	2014	2013
Compensabele omzetbelasting	€ 202.389-	€ 264.832-
	€ 202.389-	€ 264.832-

Het betreft hier de omzetbelasting over de periode 2014 die is doorgeschoven naar de publieke partijen. De publieke partijen hebben deze omzetbelasting gecompenseerd middels het BTW Compensatiefonds en het vervolgens als **bijdrage** verstrekt aan SEV.

4. Financiële baten en lasten

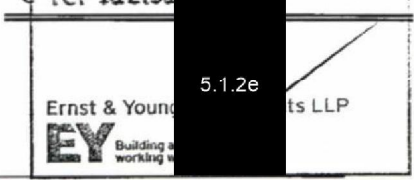
	2014	2013
Betaalde rente/ bankkosten	€ 2.223	€ 1.210
Ontvangen renten	€ 3.054	€ 1.843
	€ 831-	€ 633-

5. Overige baten uit projecten

Overige baten uit projecten

De specificatie van de Overige baten uit projecten is als volgt:

	2014	2013
Bijdrage HEC	€ 70.466-	€ -
Bijdrage Energiedijken 2013	€ 41.853-	€ -
Totaal Overige baten uit projecten	€ Ter 112.319-	€ -

Overige Projecten (naast EV4)

Energiedijken:

De specificatie van de kosten is als volgt:

Kosten Energiedijken
 Gedeclareerde kosten
Totaal kosten

	2014		2013
€	52.027	€	41.853
€	52.027-	€	-
€	-	€	41.853

ENSEA:

De specificatie van de kosten is als volgt:

Kosten Ensea (loonkosten en out of pocket)
 Gedeclareerde kosten
Totaal kosten

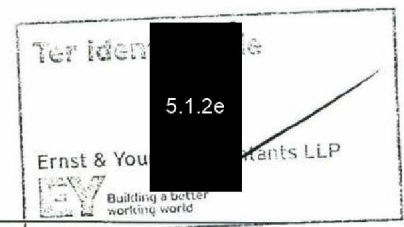
	2014		2013
€	461.637	€	221.557
€	461.637-	€	221.557-
€	-	€	-

Transition Skills::

De specificatie van de kosten is als volgt:

Kosten Transition skills
 Gedeclareerde kosten
Totaal kosten

	2014		2013
€	20.080	€	-
€	20.080-	€	-
€	-	€	-

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Topinkomens (semi)overheid

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is per 1 januari 2013 in werking getreden. De maximumnorm van de WNT bedraagt vanaf 2015 100 procent van een ministersalaris. Deze norm zal bovendien niet alleen gelden voor topfunctionarissen, maar voor alle medewerkers in de publieke en semipublieke sector.

Dit wordt normering van topinkomens genoemd. De wet WNT geldt onder andere voor bestuurders van publieke instellingen, zoals ministeries. Ook semi-publieke organisaties moeten zich eraan houden, zoals ziekenhuizen, scholen en publieke omroepen. Zo stelt de wet een maximum aan de beloning van bestuurders van woningcorporaties. De WNT-norm voor 2014 bedraagt 130% van een ministersalaris, zijnde € 230.474.

Normering topinkomens

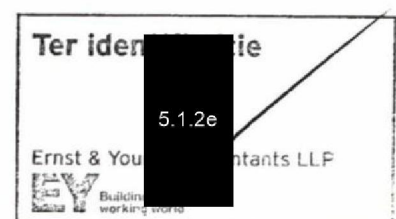
De regels voor de (semi)publieke sector zijn vastgelegd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Deze regels gelden onder andere:

- o Topfunctionarissen mogen niet meer verdienen dan het wettelijke maximum: de WNT-norm. Jaarlijks wordt dit bedrag vastgesteld in een ministeriële regeling.
- o Voor zorgverzekeraars geldt niet de WNT-norm, maar een sectorale norm.
- o Topfunctionarissen moeten altijd openbaar maken wat zij verdienen, of dit nu meer of minder is dan de norm.
- o Een ontslagvergoeding is maximaal € 75.000.
- o Bonussen, winstdelingen en andere vormen van variabele beloning zijn niet toegestaan.

Definitie topinkomens

In de WNT en de voorgestelde Aanpassingswet WNT is de topfunctionaris, voor zover niet expliciet genoemd in de WNT, als volgt gedefinieerd:

- o de leden van de hoogste uitvoerende en toezichthoudende organen van een rechtspersoon die valt onder de WNT, alsmede
- o de hoogste ondergeschikte of de leden van de groep hoogste ondergeschikten aan dat orgaan, en
- o degene of degenen belast met de dagelijkse leiding van de gehele rechtspersoon of de gehele instelling.

Bij SEV geldt de WNT voor de navolgende personen:

Organisatie	Functie	Aard functie	Naam	Beloning	vergoeding	pensioen	fte
2014		*)					
SEV	Directeur	1	dhr. G. van Werven	€ 140.324	€ 2.659	€ 32.204	1
SEV	Adjunct	1	dhr. O. Huisman	€ 92.991	€ 182	€ 8.032	1
SEV		2	dhr. J.C. Volkers	€ 3.000	nvt	nvt	nvt
SEV		2	mw. M.G. Schreur	€ 1.500	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. T. Branbergen	€ 1.500	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. G.J. Lankhorst	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. F.J.M. Crone	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. J.W. van Hoogstraten	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. S. Jansen	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. P. Korting	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. H.J. Pijlman	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. S. Poppema	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. H.D. Post	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. U. Vermeulen	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		3	dhr. G. Schotman	nvt	nvt	nvt	nvt
2013		*)					
SEV	Directeur	1	dhr. G. van Werven	€ 136.890	€ 5.792	€ 31.302	1
SEV	Adjunct	1	dhr. O. Huisman	€ 90.748	€ 626	€ 6.498	1
SEV		2	dhr. M. van den Berg	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. G.J. Lankhorst	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. F.J.M. Crone	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. J.W. van Hoogstraten	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. S. Jansen	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. P. Korting	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. H.J. Pijlman	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. S. Poppema	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. H.D. Post	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. B. van der Leemput	nvt	nvt	nvt	nvt
SEV		2	dhr. U. Vermeulen	nvt	nvt	nvt	nvt

- 1) Topfunctionaris
- 2) Toezichthouder
- 3) Gewezen Topfunctionaris

NB 1: dhr M. van den Berg is t/m april 2014 Toezichthouder geweest, van mei tot juli 2014 Gewezen Topfunctionaris en daarna afgetreden.

NB 2: Voor alle personen, in de bovenstaande tabel, geldt dat zij niet op Interim basis werkzaam zijn.

UITKERING BEEINDIGING DIENSTVERBAND

SEV heeft geen uitkeringen inzake beëindiging dienstverband uitgekeerd aan functionarissen die onder de werkingssfeer van de WNT vallen.

TOELICHTING INTERIM FUNCTIONARISSEN

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen heeft SEV gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 lid 2 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze interim niet topfunctionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT kán en hoeft Stichting Energy Valley niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim niet topfunctionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT.

B.4. Ondertekening van de jaarrekening

Gronin

5.1.2e

G. van Werven
Directeur

5.1.2e

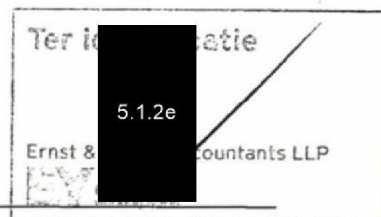
B.5. Overige gegevens

B.5.1. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, welke van invloed zijn op de jaarrekening 2014.

B.5.2. Verwerking saldo van baten en lasten

Onder de staat van Baten en Lasten is reeds resultaatverwerking opgenomen (zie pagina 8) en in de jaarrekening verwerkt.

Ter identificatie

5.1.2e

Ernst & Young Accountants LLP

B.5.3. Controleverklaring

Aan: Stichting Energy Valley

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2014 van Stichting Energy Valley te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

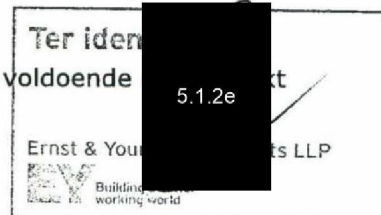
Verantwoordelijkheid van de accountant

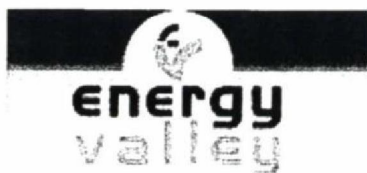
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie hebben wij de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Energy Valley per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven' van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de WNT.

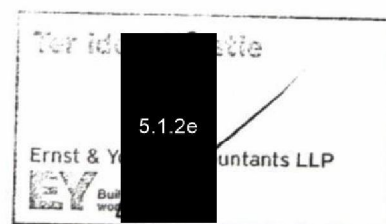
Benadrukking van een onzekerheid vanwege financiering

Wij vestigen de aandacht op punt A3 in het directieverslag, waarin de onzekerheid uiteengezet is met betrekking tot de financiering na 2016. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Groningen, 8 april 2015

Ernst & Young Accountants LLP

5.1.2e

Building a better
working world

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Energy Valley

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2014 van Stichting Energy Valley te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie hebben wij de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Building a better
working world

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Energy Valley per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" van de Raad voor de Jaarverslaggeving en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Benadrukking van een onzekerheid vanwege financiering

Wij vestigen de aandacht op punt A3 in het directieverslag, waarin de onzekerheid uiteengezet is met betrekking tot de financiering na 2016. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Groningen, 8 april 2015

Ernst & Young Accountants LLP

5.1.2e

EINDVERSLAG

ENERGY VALLEY 4 - 2014

De focus, rol en financiering van de Stichting Energy Valley is voor de periode 2012 tot en met 2015 vastgelegd in het Strategieplan Energy Valley 4. Op basis hiervan wordt jaarlijks een operationeel actieplan opgesteld die ter vaststelling en goedkeuring wordt voorgelegd aan de Raad van Toezicht, de Strategic Board en het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. In 2014 is deze werkwijze verder aangescherpt middels een SMART addendum waarin per actie het doel, de stichtingsrol, het beoogde resultaat en effect, alsmede de inzet van beschikbare mankracht en middelen is uitgewerkt.

Aan de hand van het vastgestelde Actieplan / Addendum 2014 is in onderliggende eindverslag gedetailleerd beschreven hoe de overeengekomen taken zijn ingevuld en wat dit heeft opgeleverd. Per actie is tevens een score gegeven, als indicatie voor de mate waarin de beoogde input en output gerealiseerd zijn. Dit eindverslag is erop gericht een goed beeld te geven van de werkzaamheden van de Stichting Energy Valley, mede ter verantwoording van de verkregen subsidies en bijdragen.

© Stichting Energy Valley - Maart 2015

MANAGEMENT SAMENVATTING

>Financiën

Door bedrijfseconomische redenen is een deel van de private bijdragen voor het project EV4 niet gerealiseerd. Dit is opgevangen door aanwending van EU-subsidie voor een aantal werkzaamheden, bezuiniging op de kosten en aanwending van de egalisatiereserve. Hiervoor is een aangepaste begroting vastgesteld door de Raad van Toezicht en voorgelegd aan de Strategic Board en publieke financiers. De bijgestelde begroting per onderdeel is in het detailverslag tussen haakjes vermeldt. De gerealiseerde totaalkosten EV4 zijn in lijn met de nieuwe begroting. Het subsidiedeel blijft met 60% binnen de afgesproken bandbreedte (max. 66%). Door het ontbreken van een uniform kader en 10 deelbeschikkingen vergt de subsidie-afhandeling wel extra tijd en inzet. Een deel uit 2012 en 2013 is nog niet volledig uitbetaald, en een deel uit 2014 is pas in het laatste kwartaal beschikbaar. Dit heeft nog geen gevolgen voor de liquiditeit, maar zorgt wel voor extra administratielast.

>Planning & Controle Cyclus

Middels een SMART Actieplan & Addendum 2014 is de werkinzet op uniforme en afrekenbare wijze vastgelegd met de Raad van Toezicht en het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland (subsidiërende overheden). Daarnaast is de urenadministratie, boekhouding en interne werkstructuur aangepast om de managementsturing en -rapportages te optimaliseren. De governance is gewijzigd, door zakelijk toezicht en strategisch advies te scheiden. Met de nieuwe Planning & Controle Cyclus is een verdere professionalisering doorgevoerd, voor een transparante en effectieve werkwijze. De gepleegde inzet en behaalde resultaten zijn geëvalueerd in een gedetailleerd eindverslag 2014. Voor een volledig overzicht wordt hiernaar verwezen. Op hoofdlijnen zijn de beschikbare mankracht en middelen volgens afspraak ingezet voor uitvoering van de overeengekomen taken. Merendeel van de beoogde resultaten is daarmee ook gerealiseerd.

>Inhoudelijke voortgang

SEV heeft een samenbindende en coördinerende rol vervuld om (kennis)projecten en business communities op een aantal thema's te stimuleren. Tevens is een mede-uitvoerende rol vervuld bij de Energy Academy, College en Challenges om de kennisinfrastructuur te versterken. Op het vlak van vergassing, power-to-gas, small-scale LNG, energie-uit-water, warmtenetten en wind-op-zee zijn diverse nieuwe marktactiviteiten losgemaakt. De groen gas productie uit vergisting is minder gegroeid dan voorzien. Door het reeds relatief hoge productie-aandeel zijn opschaling-opties beperkt. Nadruk heeft vooral gelegen op kostenefficiëntie in (bestaande) waardeketens en productieprocessen. Op het vlak van ZonPV is een aantal showcase projecten verder geholpen. De uitrol van decentrale demo's (smart grids) heeft te kampen met een stagnatie in de (woning)bouw en beperkte markturgentie. Nieuwe projecten komen hierdoor moeizaam van de grond. Bij MKB-CleanTech en Grootschalige Systeemintegratie is sprake geweest van een gefragmenteerde inzet en focus. De ontwikkeling is hierdoor achtergebleven. Hierop is bijgestuurd door een organisatorische en personele aanpassing door te voeren.

In totaal heeft SEV een uitvoerende, ondersteunende, adviserende en/of aanjagende rol bij >130 projecten, met een brede betrokkenheid van MKB, grootbedrijf en kennis. De projecten variëren naar type en fase (rijp & groen), en zijn redelijk verdeeld over de speerpunten en regio. Over de linie is het complex tot sluitende business cases te komen. Financieringsprocessen zijn lastig en langdurig. Desondanks is een aantal projecten succesvol verder gebracht, w.o. vergassing TorrGas en Gensos, LNG AG Ems, Zonnepark Ameland, Solar Village Texel, Groen Gas Franico & Kloosterman, en Warmtenetten Emmen & Hoogezand. Samen goed voor ca. €57,5 miljoen aan nieuwe uitgelokte investeringen. Daarnaast zijn diverse andere projecten ondersteund, waarover op korte termijn een positief besluit mag worden verwacht.

SEV is ook projectpartner bij een aantal onderzoeksprojecten die zijn (op)gestart, w.o. Mimosa, Design of LNG Networks, Service & Logistics Offshore Windparks, Omgevingseffecten Blue Energy en Hyplasma. Samen goed voor ca. €10 miljoen aan nieuwe kennis-investeringen. Daarnaast heeft SEV een uitvoerende rol bij de EU-projecten ENSEA (uitbouw samenwerking Noordzee Energiecluster), Energy Transition Skills (Nederlands-Duits energieonderwijs), Energizing Delta's (uitbouw kennis/bedrijvigheid energie & water), MEP-MAP (Energieopties Noordzee) en LNG Rhein & Waal (Duits-NL LNG-netwerk). Hiermee is ca. €0,5 miljoen (EU-)financiering beschikbaar gemaakt om de regionale energiekansen (inter)nationaal te versterken.

Naast de nieuwe projecten is ook een aantal toonaangevende projecten tot realisatie of tot definitief investeringsbesluit gekomen. Zoals de Blue Energy Pilot Afsluitdijk, Bio Golden Raand Delfzijl, Biogasnet Wijster, Windpark Gemini en bouw van de LNG-boot Sefarina bij SCHN. SEV heeft hierbij een aanjagende rol vervuld, met name om de regio-effecten te maximaliseren. De actuele projecten leveren een forse (markt)bijdrage aan de SWITCH-doelen. Zowel in uitgelokte investeringen en banen, als in vergroening van de regionale energievoorziening. SEV fungeert hierbij als aanjager en adviseur om ontwikkelende (markt)partijen te helpen de projecten te versnellen.

>Positionering & Netwerkvorming

Nationaal is met de Noordelijke Energieagenda SWITCH stevig positie ingenomen om komende jaren invulling te geven aan het SER Energieakkoord. Daarnaast is actief gecommuniceerd over de regio kansen en projecten en zijn >40 events georganiseerd om zoveel mogelijk (MKB) ondernemers te betrekken. Door opkomst van meer gespecialiseerde deel-communities, laat het Energy Valley Platform wel een stagnatie zien. Voor de EU-positionering is o.m. een coördinerende rol vervuld bij een regiostand Hannover Messe, lezingen tijdens de EU Sustainable Energy Weeks Brussel, een LOI met OLEC en een regiobrochure voor de Duitse Energieminster Wenzel. Om het publiek te betrekken is een ondersteunende rol vervuld bij diverse maatschappelijke projecten, w.o. rond de sportclubs in Alkmaar en Groningen, alsmede de Frisian Solar Challenge. Tevens zijn diverse publieksspecials over energietransitie gepubliceerd in de regio-bladen. In de praktijk blijft het echter lastig tot een brede aanpak van het maatschappelijke vraagstuk te komen. Het ontbreekt aan mandaat, mankracht en middelen om dit vorm te geven. Het energie-thema heeft daarbij ook te maken met toenemende negatieve publiciteit rond wind-op-land, gaswinning, e.d.. Dit ligt buiten de directe scope van SEV.

>Tot slot

In 2014 zijn in een kort tijdsbestek een aantal flinke organisatorische en strategische aanpassingen doorgevoerd. Dit heeft het nodige van de organisatie gevraagd. Daarbij heeft zowel SEV als de sector met voortdurend veranderende marktomstandigheden en beleidskaders te maken. Desondanks is een aantal mooie successen geboekt en is uitvoering gegeven aan de overeengekomen taken. In 2015 zal SEV, op basis van de lopende (subsidie)afspraken, een deel van de uitvoering van SWITCH op zich nemen. Dit onder de voorwaarde dat de totaaluitvoering van SWITCH geregeld wordt door het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland.

Aangezien 2015 het laatste uitvoeringsjaar betreft van het project EV4 zullen parallel op korte termijn nieuwe afspraken moeten worden gemaakt over de inzet in 2016 en verder. Met oog op de continuïteit en personele verplichtingen is met de financiers afgesproken dit uiterlijk medio 2015 met elkaar vast te leggen. Een deel van de private partners heeft zich ook al positief uitgesproken over blijvende betrokkenheid en financiering. Hetzelfde geldt voor een aantal subsidiërende overheden, waarbij wel een korting is aangekondigd. Hierbij is het nog onduidelijk welke consequenties dit heeft voor de taken van SEV en de uitvoering van SWITCH. Om tot een goede uitvoering van het actieplan 2015 te komen, alsmede een tijdig besluit te kunnen nemen over het vervolg in 2016 en verder, is het zaak snel duidelijkheid te creëren over de verdeling van de SWITCH taken en rollen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in eerste instantie bij het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland, die zich met SWITCH heeft gecommitteerd om versneld invulling te geven aan het Nationale Energieakkoord. Gezien de ambitieuze doelen en de aflopende financiering van SEV is het urgent hier op korte termijn sluitende afspraken over te maken.

Stichting Energy Valley

Secretariaat Organisatie & Communicatie					1,0	~
programma / actie	(sub)doel	rol / werkwijze	output / resultaat	outcome / effect	fte	budget
Strategie / Bedrijfsvoering	Vaststellen van SMART visie / focus; gerichte sturing en terugkoppeling operationele voortgang	Uitvoerder; opstellen actieplan; inrichting (interne) processen voor transparante sturing en rapportages	Gerichte inzet mankracht en middelen; afspraken over taak/rolverdeling met regio-overheden	Effectieve en efficiënte werkinzet; draagvlak voor continuïteit	1,8	€ 100.000 (€85.000)
SWITCH / Noordelijke Energie Agenda	Regiovisie overheid, markt & kennis over doelen / speerpunten; onderlegger voor gezamenlijke werkagenda	Coördinator / Auteur; bundeling van verschillende deelbelangen in een breed gedragen visiedocument	Vastgestelde visie als basis voor afspraken met / tussen regio-overheden over taak/rolverdeling en met Rijk over versnelling	Versterking onderscheidende energiepositie o.b.v. duidelijke focus en werkafspraken triple helix		€ 30.000
Energy Valley Monitor	Periodiek inzicht energiecijfers Noord-Nederland, mede ter verantwoording van voortgang	(Mede)opdrachtgever; opstellen overzicht o.b.v. onafhankelijke / objectieve databronnen	Jaarlijkse update om vergelijkbaar overzicht van de voortgang te bieden	Inzicht in feitelijke ontwikkeling van de energiesector in Noord-Nederland		€ 15.000
Financiële Administratie	Optimalisering financiële administratiesysteem / proces voor transparante interne sturing en externe rapportages	Uitvoerder; inrichting financiële administratie; opstellen / vaststellen jaarcijfers; afhandeling subsidies	Transparante interne financiële sturing en externe rapportages	Uitvoering EV4 en subprojecten binnen vooraf gestelde financiële afspraken / kaders		uit kantoor-budget
Planning & Control Cyclus	Verdere uitwerking uren / project administratie voor interne sturing en externe rapportages	Uitvoerder; opstellen/invoering controle maandstaten en management rapportages	Gestructureerd inzicht in uren / projecten inzet	Transparante besluitvorming en verslaglegging over ureninzet		€ 20.000
Afstemming Stakeholders	Periodieke afstemming 'key stakeholders' over algehele en projectspecifieke voortgang o.b.v. SMART-afspraken.	Coördinator; vaststellen SMART afspraken; periodieke afstemming RvT, Private & Publieke partners	Gestructureerd inzicht in voortgang en werkwijze SEV	Zakelijke verantwoording op SMART werkafspraken en verwachtingen		€ 35.000

Secretariaat Organisatie & Communicatie				0,8	~
programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven	
Strategie / Bedrijfsvoering	Vanaf 2014 wordt gewerkt met een SMART actieplan/addendum waarin afrekenbare afspraken zijn gemaakt met RvT en BONN; de (interne) werkprocessen zijn hierop aangepast; de governance is gewijzigd door toezicht en advies te scheiden; hiermee is een transparant werkmodel opgezet; de interne/externe afstemming en taakafbakening vergt continu aandacht; mede vanwege de complexe stakeholdersomgeving en soms wisselende perceptie over de (gewenste) SEV-rol en inzet.	++	1,9	€ 88.110	
SWITCH / Noordelijke Energie Agenda	SWITCH is als regiovisie aangeboden aan het Rijk om versneld invulling te geven aan het Nationale Energieakkoord; BONN is verantwoordelijk voor de uitvoering; Hiermee is de regio stevig gepositioneerd en gecommitteerd; SEV neemt vanuit de subsidierelatie een aantal deeltaken voor de uitvoering op zich (vastgelegd in het Actieplan 2015); De totaaluitvoering is hiermee nog niet geregeld; Hierover moeten nog verdere afspraken worden gemaakt met BONN, Rijk en andere partners.	+	0,2	€ 39.670	
Energiemonitor Noord-Nederland	In de Energiemonitor 2014 is opgesteld, waarmee een update is gegeven over de ontwikkeling van de regionale energiesector (cijfers 2012); De monitor is gepubliceerd in co-productie met de provincies, en mede benut als basis voor de SWITCH-doelen; De opzet van de Energiemonitor 2015 is op een aantal punten aangepast om in de komende periode ook de SWITCH-doelen op uniforme wijze inzichtelijk te maken;	++	~	€ 15.211	
Financiële Administratie	De jaarcijfers 2013 zijn vastgesteld; De boekhouding 2014 is aangepast aan de nieuw controlecyclus; De wisselende deelbeschikkingen EV4 en deelprojecten zorgen voor extra administratielast; Derhalve is een eigen administrateur aangesteld (+1 fte, i.p.v. inhuur); De EV4 begroting 2014 is bijgesteld omdat een deel van de private financiering niet is gerealiseerd; Dit is opgevangen met extra (EU-)projectfinanciering, beperkte bezuiniging en eigen vermogen.	++	~	uit kantoor- budget	
Planning & Control Cyclus	De planning & controle cyclus is aangepast om de werkinzet te monitoren, sturen en verantwoorden (a.d.h.v. SMART addendum); Hiervoor is een nieuw urensysteem ingevoerd, met periodieke rapportages voor het interne werkproces (MT, HRM, e.d.); Gezien de dynamische portfolio is het een continue taak de basisgegevens van alle deelprojecten bij te houden; Dit vergt nog een verdere optimalisatie, waarbij administratielast en uitvoering wel in balans moeten blijven;	+	0,95	€ 15.300	
Strategie / Afstemming Stakeholders	De governance is aangepast met een onafhankelijke RvT een brede Strategic Board die op persoonlijke titel adviseert; De periodieke afstemming met BONN en WENN is gezien subsidierelatie en (functie)afbakening meer op afstand geplaatst; Het stakeholdersmanagement kost toenemend extra tijd (zowel via accounthouders en/of overleggrema); Met de gezamenlijke uitvoeringsopgave voor SWITCH is het zaak dit verder te stroomlijnen en structureren;	+	0,75	€ 17.929	

Algemeen / Vrije Ruimte Communicatie						0,85	-
programma / actie	(sub)doel	rol / werkwijze	output / resultaat	outcome / effect	fte	budget	
Positionering / Promotie	Versterking energieprofiel en regio-specialisatie; aantrekken nieuwe investeringen / ontwikkelingen	Initiatiefnemer; actieve positionering / disseminatie van kennis en informatie over EV-thema's / regio	Continue en consequente positionering van regiokracht / specialisatie	Herkenbaar energieprofiel; beleidsmatige prioritering; aantrekken nieuwe projecten / investeringen	1,3	€ 100.000	
Beurzen & Congressen	Positionering EV-thema's / regio op relevante podia ter versterking van (beleids)positie en aantrekken nieuwe projecten	Spreker / deelnemer / organisator; verzorgen van lezingen en/of organiseren deelname regiocoalities	Vertegenwoordiging EV-regio o.b.v. congresagenda; >2 beursdeelnames (met regiopartijen)	Eenduidige positionering van EV-regio en speerpunten op relevante (inter)nationale podia	~	€ 20.000	
Resource & Overige Drukwerk	Periodiek informeren brede (triple helix) achterban; tonen van resultaten en rol SEV; versterken regioprofiel	Redactie; opstellen kwartaal-editie met terugkoppeling regio-actualiteiten en programmavoortgang	Uitgaven 4 Resources (oplage 5.000) en diverse maatwerkbrochures	Versterking regioprofiel / EV-programma; aantrekken nieuwe projecten / investeringen (place-to-be)	~	€ 50.000	
Website & Social Media	Infovoorziening t.b.v. regioprofiel; online community building voor stimuleren onderlinge interactie	Redactie / Initiatiefnemer; actieve nieuwsverspreiding; uitbouw online interactie partners	Uitbouw volgers twitter >2.000; lancering nieuwe website met meer online community / interactie opties	Verbreding online bereik; meer interactie met / tussen achterban	~	€ 25.000	
Perspubliciteit	Free Publicity EV-actualiteiten t.b.v. regioprofiel en aantrekken projecten / investeringen	Redactie; uitgaven eigen persberichten en ondersteuning project-initiatiefnemers	Organisatie van 2 persexcursies, uitgave van > 25 persberichten	Frequente berichtgeving in openbare media ter bevestiging / promotie EV-regio en activiteiten	~	€ 5.000	
Project-communicatie	Goede positionering regioprojecten in bredere EV-context; verder lading geven aan EV-positionering	Ondersteuner; actieve ondersteuning communicatie-inzet deelprojecten	Uitwerking communicatieplan Energy College, Challenges en ENSEA; maatwerk ondersteuning overige projectcommunicatie	Eenduidige positionering deelprojecten in bredere EV-context ter versterking van EV-thema's / regio	uit projecten deelthema's		
Strategisch Communicatie-overleg	Afstemming / synchronisatie van communicatie-inzet en uiting met partners	Organisator: periodiek communicatie-overleg publieke en private partners	Opstellen gezamenlijk communicatie-kalender voor afstemming gezamenlijke inzet en boodschap	Bundeling / afstemming communicatie-inzet t.b.v. kernboodschap en breed bereik	~	~	

Algemeen / Vrije Ruimte Communicatie				0,6	~
programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven	
Positionering / Promotie	Met SWITCH is de regio nationaal stevig geïmponeerd; De EU-positie is uitgebouwd door o.m. deelname in consultaties en projecten, een convenant met Oldenburg en een gezamenlijke regio-agenda voor het werkbezoek van de Duitse Energieminister Wenzel; De positionering is ondersteund met (project)communicatie, lezingen, beursdeelnames en workshops; In de profilering is SWITCH centraal gesteld als gezamenlijke regiovisie en -programma.	++	1,5	€ 100.250	
Beurzen & Congressen	Middels een (dynamische) congres-agenda diverse lezingen en workshops verzorgd, o.m. tijdens Trilaterale Waddenzee-congres, SNN Grenzeloos, EUSEW, Topsector Energie Congres, Midterm Conference ENSEA, Rijn & Waal Congres en Nationale LNG Platform; Tevens coördinerende rol bij regiostand/programma op de Hannover Messe 2014, alsmede diverse beursdeelnames windsector via NNOW;	++	0,15	€ 18.752	
Resource & Overige Drukwerk	Publicatie 4 edities Resource (oplage 3.500) met o.m. specials over SWITCH, EU Sustainable Energy Week, Energie-MKB en P2G; Om regioprofiel kracht bij te zetten zijn nieuwsitems gelabeld aan SWITCH-programma; Publicatie van SWITCH-programma (in co-productie BONN), alsmede energiebrochure NL-D (met PG en Duitse partners).	++	0,45	€ 42.204	
Website & Social Media	Nieuwe website gelanceerd met meer opties voor interactie en actuele (project)informatie; Sindsdien ca. 8.000 unieke gebruikers en ca. 50.000 pageviews, met hoog aandeel terugkerende bezoekers (~50%) met name voor projecteninfo, nieuws en events (dynamische content); Lancering online community uitgesteld i.v.m. onderbezetting (zwangerschap); Actieve nieuwsverspreiding via social media, met ruim >2.100 volgers op Twitter (toename van >600);	++	0,45	€ 23.919	
Perspubliciteit	Uitgave van >20 persberichten en (mede-)organisatie van een persexcursies tijdens Hannover Messe; Het energiedossier heeft door o.m. gaswinning en wind-op-land ook de nodige negatieve perspubliciteit (buiten de scope van SEV); Daarnaast is SEV door het Rekenkamerrapport ook negatief in de media gekomen	+	0,1	€ 15.375	
Project-communicatie	Adviserende en uitvoerende rol bij de projectcommunicatie van o.m. Energizing Delta's (uit EFRO West), ENSEA (uit KP7), Energy College en Energy Challenges; Actieve disseminatie van projectinformatie via bestaande kanalen als Resource en website/social media (in afstemming met initiatiefnemers);	++		onder projecten deelthema's	
Strategische Communicatie	Regulier communicatie-overleg opgezet met (deel van) publieke als de private partners voor afstemming, o.m. via gezamenlijke events- en communicatieagenda; Op maat samenwerking met (deel)partners bij bijv. beurzen, bijeenkomsten, berichtgeving, e.d.; Structurele samenwerking blijft, gezien diverse communicatie-opgaven, lastig; Voor SWITCH is een concept communicatieplan opgesteld gericht op meer (structurele) afstemming en samenwerking, onder coördinatie van SEV;	+	0,35	~	

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Community Building	<i>Informereren en verbinden markt/kennispartners; acquisitie business cases / projecten; sterke achterban</i>	<i>Organisator; betrekken en stimuleren kruisbestuiving (markt- en kennis) partijen door netwerkvorming en events</i>	<i>Structurele info-uitwisseling markt- en kennispartners; zichtbare (markt)betrokkenheid bij SEV / SWITCH</i>	<i>Acquisitie business cases / projecten; brede betrokkenheid bij SEV / SWITCH</i>	1,2	€ 100.000
Energy Valley Platform	Uitbouw structurele bedrijfs/kennisnetwerk door meer interactie en exclusiviteit / ledenvoordeel	Organisator / coördinator; actieve programmering (online) informatie-uitwisseling, marketing en (exclusieve) platform-meetings	Actief netwerkprogramma en online informatie-uitwisseling; groei platform naar > 200 leden	Vergroting formele en zichtbare markt/kennis betrokkenheid bij SEV en EV / SWITCH Programma	0,2	~
Business Communities	Versterken B2B-netwerken o.m. via sportclubs, NNOW en NEBC t.b.v. brede marktbetrokkenheid	(Mede-)organisator; inbreng vakkennis; kruisbestuiving deelcommunities	Georganiseerd netwerk met complementair programma activiteiten	Gerichte betrokkenheid B2B-communities met betrokkenheid deelthema's / maatschappelijke zichtbaarheid	0,3	~
Energy Events	Positionering EV-thema's om partijen te betrekken bij EV / SWITCH-programma; uitlokken projecten / business cases	Organisator; inbreng vakkennis / content; logistieke organisatie themasessies en netwerkevents	>8 themasessies en >5 (grotere) netwerk-events; informeren / bereik >5.000 deelnemers	Brede positionering EV-thema's / regio; (project)betrokkenheid bedrijfs- kennispartners bij EV / SWITCH programma	0,7	~
Maatschappelijke Betrokkenheid	<i>Maatschappelijke betrokkenheid bij energie en transitie, alsmede de kansen van de Energy Valley regio</i>	<i>Kennispartner; aangaan slimme allianties om een breed publiek te informeren en involveren</i>	<i>Brede zichtbaarheid van energie en transitie, alsmede positie Energy Valley regio, bij grote publiek</i>	<i>Brede maatschappelijke participatie bij verduurzaming energievoorziening</i>	~	~
Dong Solar Challenge	Promotie EV-regio bij breed publiek; betrekken jeugd bij energie & transitie	Medeorganisator; zitting in bestuur; promotiepartner; organisatie B2B bijeenkomsten	Organisatie editie 2014; B2B bijeenkomst > 150 gasten; brede publiciteit	Versterking profiel innovatieve energieregio bij breed publiek; actieve betrokkenheid jeugd	~	~
NDC Mediapartner	Structureel aandacht voor regiokansen; vergroten maatschappelijke zichtbaarheid / betrokkenheid	Initiatiefnemer / Lid Programma Cie; inbreng content periodieke specials in NDC-uitgaven	Uitgave 4 specials in regio-edities van NDC; verkenning gezamenlijke organisatie publieksdebat / actie	Structurele aandacht Energie & Transitie t.b.v. regioprofiel brede publiek; aantrekken bedrijven en studenten	~	~

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
Community Building	In projecten en (in)formele netwerken is intensivering en verbreding van betrokken (business)partners zichtbaar; toename gespecialiseerde (open) deelnetwerken om meer partijen op maat te bedienen; hierdoor stagnatie Energy Valley Platform; SWITCH zet in op verdere structurering(deel)communities naar thema's; bestaande SEV-netwerken sluiten hierop aan	++	1,30	€ 107.317
Energy Valley Platform	Organisatie 2 platform-events en publicatie ledenspecial; Ledentoegang tot SEV info en bijeenkomsten is niet -exclusief vanwege open netwerk; Door toename (in)formele, thema-communities (w.o. EVTC, AZGT, NNOW, LNG, Groen Gas, e.d.) stagneert de groei van het platform (180 leden, w.v. 60% MKB); In 2015 wordt een nieuw business / acquisitie model geïntroduceerd om verdere groei te stimuleren.	+/-	0,15	~
Business Communities	Mede-organisator NNOW met o.m. beursdeelname R'dam en Frankfurt, Gemini MKB-tendersessie / supply chain meeting en B2B-event Sail Harlingen; Organisatie NEBC MKB-sessie EnTranCe en Energy College Business meeting; Supportrol EVTC en AZGT bij B2B-sessies en maatschappelijke projecten (w.o. Groen AZ-stadion & Euroborg, Clean Campagne, EnTranCe, PO-educatie Talent & Techniek); SWITCH-structuur richt zich mede op meer structurering / participatie thema-communities.	++	0,4	~
Energy Events	(Mede-)organisatie van >30 themabijeenkomsten en >10 grotere netwerkbijskomsten (zie bijlage 1); In totaal >5.000 bezoekers, waarvan ruim de helft bedrijfsleven (ca. 3/4 MKB), een kwart (semi-)overheid en een kwart kennis en overig (ngo's, intermediairs, e.d.);	++	0,6	~
Maatschappelijke Betrokkenheid	Op basis van (markt)allianties is een aantal publieksgerichte activiteiten / projecten opgezet om het brede publiek te informeren en meer te betrekken; Een brede structurele aanpak ontbreekt; Gezien beperkte mandaat, mankracht en middelen, alsmede complexiteit van het vraagstuk is dit nog niet eenvoudig; In het kader van SWITCH zal met de stakeholders moeten worden bepaald hoe dit verder vorm te geven en te structureren.	+	~	~
Dong Solar Challenge	SEV is als bestuurslid Dong Solar Challenge betrokken geweest bij de organisatie van de 2014 editie; De regioscope is daarbij verbreed door start in Groningen en finish in Fryslân; SEV is tevens organisator van een relatiedag met GasTerra en Gem. Groningen, alsmede een Energy Valley Platform Event in Harlingen; Als bestuurslid van de Young Solar Challenge ook actief om jongere jeugd (14-18) meer te betrekken.	++	0,15	~
NDC Mediapartner	Een programmacie is vormgegeven met VNO-NCW, NMF, EAE, SEV om in de regiobladen van NDC meer achtergrond te geven over de (regionale) energieontwikkelingen; In dit kader zijn o.m. specials verschenen over Bio-energie (2/14) en Duurzaam Bouwen (5/14), alsmede periodieke publicatie 'In Beeld' (infographic) om nieuwe projecten visueel toe te lichten; Andere samenwerkingsopties, zoals publieksdebat e.d., worden nog met NDC verkend.	+	~	~

Secretariaat Bio Energy & Gas	1,0	€ 20.000
Algemeen / Vrije Ruimte Bio Energy & Gas	0,4	(€5.000)

programma / actie	(sub)doel	rol / werkwijze	output / resultaat	outcome / effect	fte	budget
Groen Gas / Biogas	Uitbouw investeringen in productie en kennis; optimalisatie BC via regelgeving, innovaties en regioketens	Projectenaanjager; behartiging regiokracht; stimuleren (projectmatige) innovaties en kennisopbouw	Verbreding betrokkenheid producenten en ketenpartijen; toename productie	Uitbouw regioaandeel naar >50% nationale productie; >€5 miljoen aan uitgelokte investeringen;	0,9	€ 30.000 (€35.000)
Taskforce Groen Gas	Bestuurlijke verantwoordelijkheid; bundeling stakeholders voor beïnvloeding beleid / marktcondities	Secretaris (met Drenthe); opstellen werkagenda; organisatie overleg, stukken en follow-up	Gezamenlijke werkagenda voor krachtenbundeling 'triple helix' belangen voor invloed op (inter)nationale kaders	Eenduidige positionering regiobelangen t.b.v. optimalisatie ontwikkelklimaat / marktcondities regioprojecten	~	~
EBA Congres	Positionering projecten / kennis; interesseren nieuwe ontwikkelaars	Co-host / lid programmacie; garantie 30k€; organisatie side-event vergassing Alkmaar	EBA Congres Noord-Holland, >300 bezoekers, incl. side-event Alkmaar	Versterkt (EU) profiel, contacten investeerders / ontwikkelaars	~	~
Groen Gas Koers Noord	Bundeling (kennis uit) noordelijke hubs voor versterking business case	Penvoerder; coördinatie tussen / eindrapportage; mede-organisatie slotcongres	Inhoudelijk / financiële afronding subsidieproject en presentatie resultaten op slotcongres	Toepassing / uitbouw kennis voor business cases uitbouw / uitrol hubs	~	~
Biogas Plant of the Future	Toepassing / uitbouw kennis vergisting kippenmest	Inhoudelijke procesbegeleider; liaison ontwikkelcoalitie en Rijk / EZ-versnellingstafel	Uitgewerkt/toegekend projectvoorstel; start ontwikkeling pilot door projectcoalitie	Bouw nieuwe vergister met kennisopbouw uitrol / opschaling; €3 miljoen uitgelokte investering	~	~
Regionaal Substraatcentrum	Inzet lokale biomassastromen als feedstock voor groen gas / biogas door kostenefficiënt verzamelen en voorbewerken	Coördinator; uitwerking projectplan met ondernemer voor Green Deal Noord	Uitgewerkt / toegekend voorstel met coalitie; start substraatcentrum	Versterking waardeketen / business case voor inzet regionaal biomassa; €0,5 miljoen uitgelokte investering	~	~
Innovatie / Demoprojecten	Projectmatig uitlokken van innovaties t.b.v. versterken waardeketen / business case en regionale (kennis)investeringen	Projectenaanjager; acquisitie en begeleiding van nieuwe onderzoek- en ontwikkelprojecten	Begeleiding >15 projecten; Indiening >10 projecten; Toekenning >5 projecten	Kennisopbouw / toepassing innovaties; >€2 miljoen aan uitgelokte investeringen	~	~

Secretariaat Bio Energy & Gas	0,95	€ 5.509
Algemeen / Vrije Ruimte Bio Energy & Gas	0,5	

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
Groen Gas / Biogas	De Groen Gas / Biogas investeringen laten een stagnatie zien; In Hensbroek (Franico) en Nieuweroord (Kloosterman) is wel geïnvesteerd in nieuwe groen gas productie, gezamenlijk goed voor ca. 7 MNm ³ groen gas/jr en een investering van ruim 10 €M; Hiermee komt het totaal aan capaciteit in de Energy Valley regio op 41 MNm ³ /jr, dat is ruim 41% van het nationaal volume.	+	0,85	€ 35.656
Taskforce Groen Gas	In afwachting van totaalstructuur SWITCH is de taskforce in 2014 niet bijeengekomen; De taskforceleden zijn uitgenodigd om in een bijeenkomst mee te denken over de SWITCH-governance; Uitkomst is een light governance-structuur, waarbij de bestaande structuren zoveel blijven bestaan; Voor de Taskforce betekent dit dat de leden op afroep en per casus ingeschakeld worden indien nodig is.	+	~	~
EBA Congres	Het EBA congres is succesvol afgesloten, met 200 deelnemers uit 30 landen was het evenement goed bezocht; Ook het side event over vergassing (BGE2014) was succesvol met 70 deelnemers en sprekers uit 4 verschillende landen; De combinatie heeft er in belangrijke mate toe geleid dat de European Biogas Association inmiddels heeft besloten haar statuten te wijzigen zodat ze nu ook de biomassavergassingsector kan vertegenwoordigen.	++	0,2	~
Groen Gas Koers Noord	Dit project is afgerond, voor 1 april 2015 wordt het eindverslag en de einddeclaratie opgemaakt: Bestedingen blijven achter bij begroting, met name omdat één deelproject Omrin heeft besloten de investering in gasopwaardering uit te stellen; Omrin heeft inmiddels al wel het aardgastankstation gerealiseerd.	++	0,05	~
Biogas Plant of the Future	Projectaanvraag voor TKI Gas en bezwaar tegen gedeeltelijke toekenning is volledig gehonoreerd; Consortiumpartner DSM heeft zich teruggetrokken vanwege een strategische heroriëntering op (bio) barnsteenzuur en ethanolproductie; In overleg met RVO besloten om uitstel aan te vragen opdat gezocht kan worden naar nieuwe partners ter vervanging van DSM; Met een groot aantal bedrijven is verkennende gesprekken gevoerd en met een selectie ervan wordt nu verdergaand gesproken.	+	0,05	~
Regionaal Substraatcentrum	Consortium is gevormd en het projectplan is geschreven; De subsidieaanvraag voor TKI Gas is in 2014 bij het verkeerde TKI loket beland en daarom afgewezen; Begin 2015 wordt de aanvraag opnieuw ingediend.	+	0,05	~
Innovatie / Demoprojecten	Actieve betrokkenheid bij diverse groen gasprojecten (zie bijlage 2); Verzamelprojecten Flexigas, Koers Noord en Groen Gas/Grunes gas zijn in 2014 afgerond.	+	0,5	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Small-Scale LNG	<i>Intro Small-Scale LNG; uitlokken investeringen in schoner en stiller scheepsvaart en zwaar weg/spoor transport</i>	<i>Coördinator; positionering / behartiging regiokracht; stimuleren (projectmatige) innovaties en kennis</i>	<i>Brede aanhaking regiopartijen; (projectmatige) investeringen in (om)bouw, aanleg infra en kennis</i>	<i>Krachtenbundeling triple helix o.b.v. gezamenlijke aanpak; >€10 miljoen aan uitgelokte investeringen</i>	0,8	€ 70.000 (€95.000)
Taskforce LNG	Bundeling stakeholders voor beïnvloeding beleid / marktcondities; focus op infra, gebruikers, HRM en innovatie	Secretaris (met PG); Masterplan LNG als regio-agenda; organisatie overleg / follow-up	Krachtenbundeling voor invloed op NL / EU kaders; partijen faciliteren bij uitbouw kennis en investeringen	Gebundelde invloed op marktcondities regioprojecten; randvoorwaarden LNG-infra, gebruik, kennis en vergroening	~	~
Nationaal Platform LNG	Beïnvloeding wettelijke kaders; aanhaking regiopartijen bij 'launching customer coalition'.	Zitting DB; coördinatie themalijnen veiligheid, omgevingscommunicatie, financieringen en BioLNG	Behartiging regiopositie (en -projecten) in nationale belangenplatform	Geconsolideerde publiek-private aanpak om de transitie naar LNG versneld mogelijk te maken.	~	~
LNG Waddenzee	Barrières identificeren en wegnemen voor versnelde introductie van LNG in de Waddenzee	Procesbegeleider; coördinatie Topsector Energie voor nationaal versnellingsregeling	Intro LNG als transitiebrandstof Waddenzee; faciliteren ondernemers bij LNG-overstap	LNG heeft preferente EU-positie in Waddenzee; ontwikkeling EU LNG projecten (infra en gebruikers)	~	~
LNG STW-programma	50% matching uit markt (omvang 3 M€) gericht op nieuwe materialen voor opslag, effect op motorprestatie	Coördinator; ontwikkelen fundamenteel-toegepast onderzoeksraamwerk voor LNG-technologie in Nederland	Nieuwe technologieroutes mogelijk maken voor efficiënte inzet van LNG als motorbrandstof	Versterking regionale kennispositie door betrokkenheid van opleidingen en kennisinstututen zoals NHL, HG/Entrance en EAE	~	~
Kennispositie LNG en Maritiem	LNG kennis ontsluiten voor de maritieme markt door ontwikkeling van opleidingen en kenniskaders	Coördinator; verankering LNG-kennis bij regio-instituten via Green Shipping Centre, i.s.m. Noord-Duitsland (Mariko etc.)	Interreg aanvraag MarITIM 2; deelname kennisprojecten; opstellen kennisprogramma LNG, incl. lectoraat	Ontwikkeling LNG-kennis voor maritieme en landtoepassingen regionale kennisinstellingen	~	~
Innovatie / Demoprojecten	Projectmatig uitlokken van innovaties t.b.v. versterken waardeketen / business case en regionale (kennis)investeringen	Projectenaanjager; acquisitie en begeleiding van nieuwe onderzoek- en ontwikkelprojecten	Begeleiding van > 10 projecten; Indiening van >5 projecten; Toekenning >2 projecten	Toepassing / uitbouw van kennis via innovatieprojecten; >10 miljoen aan uitgelokte investeringen	~	~

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
Small-Scale LNG	De ontwikkeling van Small-Scale LNG is programmatisch uitgebouwd; Focus op bundeling krachten en belangen, uitbouw kennisinfra en aanjagen innovatieprojecten; Hiermee is sterke regiopositie verworven met veel marktdynamiek; Dit wordt gecontinueerd onder SWITCH-versnellingspad Gas in Transitie; De dynamiek heeft wat meer SEV-inzet /kosten gevraagd dan op voorhand begroot, hetgeen is opgevangen door interne verschuivingen en aanwending extra projectmiddelen.	++	1,0	€ 116.760
Taskforce LNG	De TF LNG NN is 3 keer bijeengebracht, naast informele (netwerk)bijeenkomsten; Focus op deelstudies/acties voor infra, gebruik en HRM/innovatie; Positionering regio via o.m. LNG Rhein und Waal, verdrag van Tonder en in EU-gremia; Toename marktorders voor (regionale) scheepsbouw en met GSP, GdF, Gasunie wordt gewerkt aan LNG faciliteit Eemshaven. De TF zal in 2015 worden geïntegreerd in de SWITCH-structuur.	++	0,1	~
Nationaal Platform LNG	Behartiging regiobelangen Green Deal LNG Rijn & Wadden met focus op: veiligheid, communicatie & financiering; Dit heeft o.m. geleid tot nieuwe veiligheidscontour LNG-stations, factfinding NGO's, handhaving accijnsniveau, regiodeelname GD Zero-E Stadsvervoer, organisatie regioessies, w.o. Albert Heijn LNG-dag TT Assen en LNG-Platform-meetings, Werkgroep BioLNG, alsmede voorbereiding werkgroep Internationalisering en Duits LNG Platform;	++	0,15	~
LNG Waddenzee	LNG-scheepsvaart in de Waddenzee is hoog op de (EU) beleidsagenda geplaatst o.m. in het Trilaterale Verdrag van Tonder; Deze positionering is mede-onderdeel van de Green Deal LNG Rijn & Wadden; Met RVO, MEZ en TKI wordt een Roadmap LNG Waddenzee uitgewerkt, als opmaat naar een integraal LNG-programma op verzoek van de EU-commissie; Diverse Veerdiensten zijn met projectsteun van SEV bezig met de overstap naar LNG, w.o.: Doeksen en AG Ems,	++	0,15	~
LNG STW / kennisprogramma	Vanuit grotere marktpartijen is onvoldoende steun voor het totale STW kennisprogramma LNG; Het MKB kan niet 0,5 €M co-financiering opbrengen; De programma's 1) densificatie LNG en 2) condensatie in forced flow worden 1-op-1 uitgevoerd met Shell; De onderdelen 3) PCM stirling engines, 4) laminates for LNG containment & transfer systems en 5) blended LNG for combustion optimization, worden als apart STW-OTP programma's ingediend; Hierin kan het HG lectoraat voor ca. 15-20% een rol nemen, zonder co-funding (indiening zomer 2015, omvang ca. 500-750 €K p.p.);	+	0,2	~
Kennispositie LNG en Maritiem	Aanvraag LNG-lectorat ingediend bij HG voor gestructureerd opleidingsprogramma (met TUe) en deelname in innovatieprojecten; Na toekenning wordt SEV-inzet overgedragen aan de HG; SEV is tevens partner in aantal kennisprojecten, w.o. Groene Trein (300 €K) toegekend uit TKI Gas; Design of LNG Networks (1,25 €M) toegekend aan RUG uit Dinalog; Interreg LNG Rhein & Waal is afgerond; Verkenning MarITIM 2 (Interreg A), CLINSH (LIFE) en Teststand LNG-motoren EnTranCe loopt;	++	0,1	~
Innovatie / Demoprojecten	Ondersteuning diverse LNG-projecten (zie ook bijlage 2), w.o. Motorways of the Seas: testen LNG-veerboten (6€M) TEN-T toegekend aan AG Ems, (SEV partner); planvorming LNG-netwerk (50€K) voor SEV ; TEN-T voor Gradual Expension of LNG: aanbod/infra Waddenzee is niet toegekend, herindiening wordt verkend; het TKI-project ModeliNG is door failliete penvoerder on hold, overleg over alternatief loopt; LNG-Calibratiecentrum is naar R'dam gegaan;	++	0,3	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Power to Gas	Opbouw organisatiekracht / (markt)betrokkenheid voor pilot / innovatieprojecten	Procesbegeleider; ontwikkeling programma-aanpak regio-positionering, kennisopbouw en (pilot)projecten	Brede aanhaking regiopartijen; (projectmatige) investeringen in kennis en demo's; opbouwen van industrieel en MKB netwerk	Krachtenbundeling triple helix o.b.v. gezamenlijke aanpak; >€20 miljoen aan uitgelokte (kennis)investeringen	0,3	€ 45.000 (€35.000)
Roadmap / Masterplan P2G	Opstellen programmatische regio-aanpak als werkagenda voor Taskforce Power to Gas Noord-Nederland	Initiator / coördinator; inventarisatie marktomgeving, projectopties en gemeenschappelijke aanpak	Roadmap / Masterplan als werkagenda om met 'triple helix' tot uitrol van P2G te komen	Activeren bedrijfsleven uit chemie en energie; inrichting publiek-private Taskforce Power to Gas	~	~
Stuurgroep / JIP P2G	Faciliteren en ondersteunen van een Joint Industry Project (JIP) met Industrie en TKI Gas/Wind Offshore	Coördinator; behartiging van regiobelangen in het JIP	Aanhaking van regionale industrie, overheden en kennis; ondersteunen bij projectontwikkeling en -realisatie	Deelname regionale markt- en kennispartijen in Nationaal JIP P2G; €PM miljoen aan uitgelokte (kennis)investering	~	~
Demo P2G / Hades	Formuleren P2G Demo; specifiek in Eemsdelta en bij Groen Gas Hubs	Procesbegeleider; coördinatie naar Topsector Energie / Min. EZ i.k.v. nationaal versnellingsregeling	Uitgewerkt projectvoorstel, met projectcoalitie, voor 1 of meer Power to Gas Demo's	Ontwikkeling van 2 P2G Units als demo; indicatieve omvang 5-10 Mwe; €10-20 miljoen investering	~	~
P2G en CO2	Ontwikkelen P2G concept om CO2 te benutten als grondstof voor chemie	Coördinator; met o.m. DIFFER-instituut ontwikkelen van nieuwe ontwikkelconcepten voor P2G en CO2	Projectvoorstel P2G-CO2 Demo met EAE / EnTranCe; toetsing op economische en technische haalbaarheid	Opstellen H2020 aanvraag voor P2G-CO2 concept; >€2 miljoen aan (kennis)investering	~	~
Innovatie / Demoprojecten	EV regio als attractieve ontwikkellocatie voor innovatie en demo projecten voor P2G	Projectenaanjager; acquisitie en begeleiding van nieuwe onderzoek- en ontwikkelprojecten	Indiening van >3 projecten; Toekenning van >2 projecten	Toepassing / uitbouw van kennis via innovatieprojecten; >€18 miljoen aan uitgelokte investeringen	~	~

<i>programma / actie</i>	<i>inhoudelijke verslag</i>	<i>score</i>	<i>fte</i>	<i>uitgaven</i>
Power to Gas	De regiokansen voor P2G zijn in kaart gebracht, met focus op Groen Gas Hubs en Eemsdelta en de regiobelangen worden gebundeld via o.m. intentieverklaring, icoon-aanvraag en voorbereiding Green Deal P2G; Inmiddels zijn in Delfzijl en Wijster ook P2G demo's in voorbereiding; Daarnaast zijn diverse onderzoeksprojecten opgestart om kennispositie te versterken	++	0,5	€ 34.549
Roadmap / Masterplan P2G	Roadmap Power to Gas is opgesteld en gepresenteerd aan GS Groningen en o.m. benut voor marktconsultatie tijdens SNN-event Grenzeloos; Masterplan wordt verder met (markt)partners vormgegeven, waarbij focus ligt op regiobrede uitrol i.r.t. Groen Gas Hubs en Eemsdelta; Tijdens Energy Convention is hiervoor een stakeholdersessie georganiseerd; Tevens is start gemaakt met het vormgeven van een Green Deal voor SWITCH-versnelling met afspraken MinEZ, markt- en kennispartners.	++	~	~
Stuurgroep / JIP P2G	JIP-voorstel P2G uitgewerkt met TKI's en voorgelegd bij Topsector Energie, SEV-rol in voortraject; Projectopties bij Groen Gas Hubs en Eemsdelta worden aangehaakt bij systeemintegratie-voorstel van Topsector Energie; Project Happy Chemistry, mede voor P2G Delfzijl ingediend als Nationaal Icoon bij RVO, met TorrGas als indiener en SEV als projectpartner; Voorstel is niet gehonoreerd, maar wordt wel verder gewerkt aan consortiumvorming en relaties met Chemie Delfzijl.	+	~	~
Demo P2G / Hades	Bedrijfsconsortium GU, Siemens, A.Hak, TorrGas, Stedin, HG/EnTranCe, GSP en SEV heeft op Hannover Messe intentie getekend voor bouw van 12 Mw P2G-installatie; Concept is ook besproken bij forumdiscussie Holland House; Vergunning is verkregen, verdere uitwerking businesscase vindt plaats met Chemie in Delfzijl, hetgeen ook is ingebracht bij Cie. Willems;	++	0,2	~
P2G en CO2	Project <i>HYplasma: kleinschalige P2G (150 €K)</i> is uit TKI Gas toegekend aan DIFFER en inmiddels gestart; Project WIN2GAS: productie syngas uit CO2 en water is niet toegekend door H2020 aan DIFFER, nieuwe mogelijkheden worden onderzocht; Met EnTranCe en DIFFER wordt verkend welke onderzoeksprojecten bij TKI (Systeemintegratie en H2020) kunnen worden ondergebracht;	++	~	~
Innovatie / Demoprojecten	Naast WINGAS en HYPLASMA ook betrokken als adviseur bij opzetten P2G-pilot EnTranCe (100 €k, kleinschalige elektrolyse installatie voor onderzoek) met o.m. mogelijke koppeling met voorgenomen H2-bus Groningen (afzet); Daarnaast adviesrol bij innovatie-opties voor verwaarding van waterstof (ammoniak en bio-methaan productie) en de realisatie grootschalige P2G Demo voor mobiliteit in Wijster.	++	0,3	~

<i>programma / actie</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
BioBased Energy & Chemistry	<i>Aantrekken (innovatieve) investeringen, kennisontwikkeling, optimalisatie business cases, coalitievorming</i>	<i>Procesbegeleider; programmatische uitbouw van regiopositie, kennisopbouw en (pilot)projecten</i>	<i>Toename productie groene grondstoffen en groene energie uit biomassa</i>	€560 miljoen uitgelokte investering; 60 directe fte	1,0	€ 35.000 (€35.000)
Roadmap / Masterplan BBE&C	Programmatische aanpak van vergroening van de energie en (chemische) industrie	Initiator / coördinator: opstellen roadmap voor de Biobased Energy & Chemistry sector	Roadmap BBE & C als regionale Plan van Aanpak op hoofdlijnen	Vergroten marktbetrokkenheid ; profilering als vestigingsregio voor BBE & C	~	~
Eemsdelta Green	Vergroening van het chemische cluster in Delfzijl	Projectaanjager; identificeren nieuwe mogelijkheden en ondersteunen bestaande initiatieven	Formulering van >3 innovatieve projecten, met projectcoalities, voor verduurzaming Eemsdelta regio	Brede aanhaken van (markt)partijen bij BBE-opties Eemsdelta vanuit de regio	~	~
Demo's Bio Syngas / BioSNG	Projectmatige kennisopbouw / demonstratie van syngas, groen gas en/of bioLNG productie	Projectaanjager; coalitievorming en inbreng van vakkennis als adviseur voor biomassa-vergassingstrajecten	Begeleiding van >3 projectvoorstellen voor realisatie van biomassa-vergassingsdemo's	€45 miljoen aan uitgelokte investering; 15 directe fte	~	~
Dutch Torrefaction Association	Aantrekken van nieuwe torrefactie activiteiten (bedrijven, kennis en projecten)	Secretaris; verkennen marktomgeving en ondersteuningsmogelijkheden	Positionering als aantrekkelijke ontwikkelregio; vormgeving van een landelijke industrie coalitie	Vorbereiding torrefactie installatie (2015); €15 miljoen uitgelokte investering; 5 directe fte	~	~
Innovatie / Demoprojecten	Ontwikkeling van innovatieve biobased projecten, veelal via R&D, pilots en demo's.	Projectaanjager	Begeleiden van 3-5 projecten naar volgende fase in innovatieketen.	Aanhaken van andere deelnemers bij gerealiseerde projecten	~	~
Woodspirit	Realisatie Woodspirit project als EU-showcase project voor groen chemie / bioraffinage	Adviseur; inbreng van vakkennis t.b.v. projectaanpak en besluitvorming	Objectieve beoordeling van besluitvormingkader	Heldere besluitvormingsstructuur voor investeerders; €500 miljoen uitgelokte investering; 40 directe fte	~	~

programma / actie	inhoudelijke verslag	score	fte	uitgaven
BioBased Energy & Chemistry	De regiokansen en focus zijn uitgewerkt in roadmap, met focus op geïntegreerd aanpak voor optimale benutting van biomassa als feedstock voor energie & chemie; Met name vergassingstechnologie begint voet aan de grond te krijgen; SEV heeft hierbij coördinerende rol om partijen/kennis/belangen te bundelen, alsmede de regio te positionering; Daarnaast is SEV penvoerder voor demo's van TorrGas en Gensos, en wordt een adviesrol vervuld bij o.m. InVesta en MilenaOlga.	++	0,9	€ 30.855
Roadmap / Masterplan BBE&C	Roadmap uitgewerkt met analyse (regio)kansen, alsmede kosten- en innovatiecurves, voor bioraffinage, vergisting, vergassing, P2G en (bio)LNG; Marktpartners zijn geconsulteerd over de Roadmap; Focus op keteninnovatie en integratie productie van energie en grondstoffen voor de chemie, met dwarsverbanden naar Groen Gas, LNG en P2G; Dit als bouwblok voor positie / rolbepaling en strategiekeuzes, mede voor SWITCH;	++	0,1	~
Eemsdelta Green	SEV heeft zitting in werkgroep EDG; Energie is dominante factor in uitwerking advies Cie. Meijer voor sterke chemische industrie Eemsdelta; SEV is gesprekspartner om projectopties in te bedden, hiervoor is ook een aantal prioritaire projecten benoemd, w.o. Happy Chemistry; Focus op H2-productie (P2G) en gebruik; 2e route is methaan; Met o.m. AKZO lopende gesprekken over inzet H2 voor Groene Chemie en met Ensartech over doorstart;	++	0,05	~
Demo's Bio Syngas / BioSNG	Project TorrGas: Biosyngas (17€M) en Gensos: vergassing natte biomassa (2 ME) toegekend uit Waddenfonds, SEV als penvoerder; Overdracht loopt; Project Biolake is teruggetrokken; Vergunning TorrGas verkregen, SDE+ ingediend;	++	0,2	~
InVesta Alkmaar	SEV levert kwartiermaker; Contouren Biomassa Vergassing Centrum Alkmaar (InVesta) opgesteld; Daarnaast adviseur MilenaOlga, TorrGas en Gensos als mogelijk vestigers; Business plan wordt met Alkmaar/HN verder uitgewerkt;	+	0,2	~
Dutch Torrefaction Association	Organisatie 6 board-meetings; Focus op lobby richting MinEZ voor exploitatiesteun (SDE+), preferente positie getorreficeerd materiaal t.o.v. houtbijstook en torrefactie van afvalstromen; Adviesrol bij mogelijke doorstart Torrefactie-installatie Steenwijk (verwerking regioslib Noordelijke waterschappen);	++	0,1	~
Innovatie / Demoprojecten	Projectpartner bij diverse (innovatie)projecten (zie ook bijlage 2), w.o. Mimosa: onderzoek bioraffinage (2ME) toegekend uit TKI Gas; Proton Ventures: ammoniak uit H2 voor Delamine, Biomassateelt-op-Zee met Energy Board NH; Daarnaast adviesrol bij diverse andere project-opties, w.o. op vlak van aquatische biomassa (Noord-Holland en Eemshaven), Pyrolyse en Bioproducts.	++	0,25	~
Woodspirit	Vervolgproces voor realisatie wordt opgepakt door consortium; geen directe rol voor SEV; op afroep beschikbaar voor advies en/of ondersteuning op aangeven van consortium	+/-	~	~

Secretariaat Modern Power Systems & Grids						0,80	~
Algemeen / Vrije Ruimte Modern Power Systems & Grids						0,40	~
programma / actie	(sub)doel	rol / werkwijze	output / resultaat	outcome / effect	fte	budget	
CleanTech	<i>Ontwikkeling / vestiging CleanTech MKB; uitbouw EnTranCe</i>	<i>Procesbegeleider; structureren (bestaand) beleid en fondsen voor MKB CleanTech bij EnTranCe</i>	<i>Gezamenlijke aanpak / strategie; >3 CleanTech MKB vestigingen en/of projecten (op EnTranCe)</i>	<i>Uitbouw CleanTech sector en (kennis)fundament (bij EnTranCe)</i>	0,4	€ 40.000 (€25.000)	
Stimulerings-Programma	Gesynchroniseerde uitbouw van de CleanTech sector en EnTranCe	Coördinator; opstellen PvA voor inzet instrumentaria, intermediairs en faciliteiten (bij EnTranCe)	Gezamenlijke aanpak / strategie voor uitbouw van de CleanTech sector en faciliteiten (bij EnTranCe)	Versterkt ontwikkelklimaat voor CleanTech MKB en EnTranCe	~	~	
Innovatie / Demoprojecten	Betrekken marktpartijen bij nieuwe CleanTech PMC's / projecten	Projectverwerper; organisatie 2-3 marktssessies; adviseur bij PMC's ZonPV, Silicium, Smart Grids	>3 CleanTech MKB projecten en/of vestigingen	>€50 miljoen uitgelokte investeringen in CleanTech sector en kennis	~	~	
ZonPV	<i>Vergroten kennisniveau bij regioplannen / show cases om uitrol te stimuleren;</i>	<i>Adviseur op afroep; inbreng vakkennis bij overheden en voorbeeldprojecten (geen ingenieurswerk / projectleiding)</i>	<i>Beschikbaarheid van up-to-date vakkennis voor (gevraagd advies bij) regioplannen / projecten</i>	<i>Robuuste regioplannen en realisatie van voorbeeldprojecten met leereffect voor andere overheden / projecten</i>	0,2	€ 10.000 (€0)	
Uitrol ZonPV Fryslân / Noord-Holland	Aanscherpen uitrolprogramma's door inbreng vakkennis over marktconcepten en modellen	Adviseur; op afroep inbreng vakkennis voor uitrol in Fryslân en Noord-Holland	Op afroep beschikbaar van up-to-date vakkennis voor regioplannen en uitrolconcepten.	Robuuste uitrolprogramma's met passend instrumentarium in Fryslân en Noord-Holland, herhaalbaar bij andere overheden	~	~	
ZonPV Thialf	Ontwikkeling energiezuinig Thialf o.b.v. integraal energieconcept, met brede publieke voorbeeldfunctie	Adviseur Werkgroep Nieuwe Thialf; inbreng vakkennis voor realisatie integraal duurzaam energiesysteem	Kwaliteitsborging realisatie integrale energieconcept in Werkgroep Nieuwe Thialf	Maatschappelijk voorbeeldproject met >50% energiereductie t.o.v. huidige Thialf	~	~	
ZonPV Ameland / ZonPV AZ Stadion	Realisatie showcase voor zonneweide op Ameland; ontwikkeling business case voor ZonPV op dak AZ-stadion	Adviseur projectgroep; inbreng kennis voor financiering	Financierbaar projectvoorstel / business case; financial closure voor aanleg Zonneweide	Aanleg Zonneweide (opwek 25% energievraag Ameland; €10 miljoen uitgelokte investering) en aanleg Zonnedak AZ Stadion	~	~	

Secretariaat Modern Power Systems & Grids		0,85	€ 229	
Algemeen / Vrije Ruimte Modern Power Systems & Grids		0,5		
programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
CleanTech	Bij diverse (deel)projecten (doorsnijdend) is sprake van brede MKB-betrokkenheid; Daarnaast via aantal deelactiviteiten inzet om innoverend Energie-MKB (CleanTech) te stimuleren, w.o. ondersteuning EnTranCe, InVesta, IDEA, alsmede opzet MKB-vouchers; Verdere uitbouw vergt een meer gestructureerde programma-aanpak; Hiervoor is eind 2014 een voorstel uitgewerkt, die als bouwsteen dient voor meer gerichtte MKB-inzet in 2014, mede i.k.v. SWITCH;	+/-	0,35	€ 36.869
Stimulerings-Programma	Uitvoering aantal deelactiviteiten w.o. MKB-matchmaking EnTranCe, kwartiermaker InVesta (uitwerking bedrijfsplan en acquisitie), ondersteuning opzet I-DEA: Incubator Duurzame Energie start-ups Alkmaar (met Teamwork Technoly, NHN, Gem. Alkmaar, InHolland); Tevens opzet MKB-vouchersysteem (Green Deal Noord) en deelname MKB Enterprise Europe Network; Eind 2014 is een PVA uitgewerkt om tot meer gestructureerde / integrale MKB-inzet te komen.	+	0,25	~
Innovatie / Demoprojecten	Acquisitie vestiging NEROA op EnTranCe (walstroom o.b.v. stirling-technologie, 2 fte) en lopende begeleiding Silicium- en Zonnecelfabriek met NOM (equity t.b.v. private geldverstrekkers);	+/-	0,1	~
ZonPV	Op afroep is expertise beschikbaar gesteld voor ondersteuning van regio-overheden bij uitrolplannen ZonPV; Hier is slechts beperkt gebruik van gemaakt; Wel is een adviesrol vervuld bij aantal business (show)cases voor grootschalig ZonPV; In het kader van SWITCH dient nader te worden bepaald hoe het thema decentrale uitrol / ZonPV dient te worden opgepakt.	++	0,1	~
Uitrol ZonPV Fryslân / Noord-Holland	VolkerWessels en Eneco zijn via SEV betrokken bij de uitwerking van een business plan ZonPV op de Afsluitdijk, met afname door RWS; Synergie met plannen rondom wind op Afsluitdijk is onderzocht; Drietal adviesvragen rondom Zon-PV in het kader van SDE behandeld, geen van allen hebben geleid tot een gehonoreerde aanvraag.	+	~	~
ZonPV Thialf	SEV heeft de meest kosteneffectieve energie-opties en milieu-impact voor nieuwe Thialf in kaart gebracht; Dit advies is meegenomen in het functionele ontwerp van de (ver)nieuwbouw; Daarnaast is ondersteuning geboden bij de SDE-aanvraag voor ZonPV Thialf;	++	~	~
ZonPV Ameland / ZonPV AZ Stadion	Zonnepark Ameland (6,5 €M) is toegekend uit het Waddenfonds met Eneco en Amelander Energiecoöperatie als exploitanten, adviserende / bemiddelende rol van SEV naar Waddenfonds, marktpartijen en SDE-subsidie; Business case ZonPV AZ-stadion uitgewerkt, zonnepanelen worden geplaatst in maart 2015.	++	~	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Energie uit Water	<i>Uitbouw marktkansen en bedrijfsleven; ontwikkeling en bundeling van kennis</i>	<i>Initiator; concept ingebracht bij Topsector Water; clustering van kennis, bedrijvigheid en projecten (w.o. op de Afsluitdijk)</i>	<i>Projectmatige bundeling van bedrijven/kennis voor uitbouw van concepten en (EU) marktpositie</i>	<i>Omzetgroei bedrijven; opstart nieuwe (EU-)projecten; bundeling van kennis (NIOZ, Wetsus, ECN, TTC)</i>	0,4	€ 0
Duurzame Afsluitdijk	Duurzame energie (in pilots en/of uitrolprojecten) op de Afsluitdijk, geïntegreerd met renovatie-opgave	Projectleider DE in projectteam 'De Nieuwe Afsluitdijk'; coördinatie DE plannen in renovatieproject	Integratie van DE-concepten bij renovatie Afsluitdijk; bundeling van bedrijven / kennis	Internationale showcase (Energiedijk); gefinancierde / vergunde DE-projecten	0,4	~
Energizing Delta's (gefinancierd uit EFRO West)	Internationale positionering voor aanwending EU-fondsen; cross-over Topsector Energie en Water	Uitvoerder WP 3; coördinatie communicatie, disseminatie en positionering van projectcoalitie	Goede EU / internationale marktpositie; versterkte relatie bedrijven / kennis	(Inter)nationale bekendheid / marktpositie voor benutting EU-fondsen	uit Efro West	
Warmtenetten	<i>Nuttige aanwending (rest)warmte als vestigingsfactor voor (nieuwe) bedrijvigheid</i>	<i>Adviseur / Kennispartner; inbreng vakkennis lokale cases en structurele benutting regionale warmtepotentieel</i>	<i>Uitwerking >5 lokale business cases en opstellen Plan van Aanpak voor verdere opschaling</i>	<i>Investeringsbesluit >1 nieuw warmtenet; regionale aanpak voor verdere benutting warmtepotentieel</i>	0,6	€ 0
Masterplan Warmtenetten	Overzichtelijk maken regionale warmteopties; opstellen werkmodel voor opschaling restwarmtebenutting	Uitvoerder; inventarisatie warmtevraag en -aanbod; opzet werkmodel (projectmatige) benutting restwarmte	Regionaal Plan van Aanpak voor opschaling restwarmtegebruik	Gestructureerde opschaling restwarmtegebruik aan de hand van regionale kanskaart en werkmodel	~	~
QuickScans / Adviseur Warmtenetten	Inventarisatie (markt)opties nieuwe warmtenetten; inbreng vakkennis uitwerking business cases (w.o. Leeuwarmte)	Uitvoerder; inventarisatie lokaal potentieel; inbreng expertise uitwerking business cases (w.o. Leeuwarmte)	Inventarisatie van >5 business cases voor mogelijke warmtenetten; inbreng van expertise bij Leeuwarmte	Investeringsbesluit voor aanleg van >1 nieuw warmtenet	~	~
Warmte Certificering / Kennis	Verwaarden / borging van duurzaamheid warmte gedurende exploitatieperiode	Partner / Expert; projectmatige ontwikkeling van (markt)model voor certificering van duurzame warmte	Ontwikkeling van een werkbare methodiek / model, gekoppeld aan testcase / pilotproject	Optimalisatie marktmodel voor duurzame (rest)warmtebenutting	~	~

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
Energie uit Water	Energie-uit-Water is neergezet als kansrijke (niche)markt via rol in 'Energy from Water Association', Energizing Delta's en De Nieuwe Afsluitdijk (DNA); Als projectleider energie voor DNA-consortium zijn regiokansen vastgelegd in overeenkomst Rijk-Regio, is DNA ingediend als Nationaal Icoon en ondersteuning geboden bij toegekende WF-project Blue Energy, alsmede projectvoorstellen ZonPV en Spuitsroom.	++	0,5	~
Duurzame Afsluitdijk	Als projectleider energie is een coördinerende rol vervuld het afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst Energie tussen Rijk en regio, alsmede de indiening van DNA als Nationaal Icoon (op short-list, niet toegekend); Tevens ondersteuning bij onderzoeksproject Blue Energy (4,5M€) toegekende uit Waddenfonds aan REDstack/NIOZ, en consortiavorming / projectvoorstellen voor ZonPV (Eneco/Volker Wessels) en Spuitsroom (Tocardo / Anthea).	++	0,5	~
Energizing Delta's (gefinancierd uit EFRO West)	Vanuit rol als projectpartner is EU Action Group Energy & Water Works (EWW) opgezet om krachten met internationale partners te bundelen; Daarnaast opzet / onderhoud thema-website: www.energizingdeltas.com, alsmede ontwikkeling film en brochure, digitale nieuwsbrief, twitter, LinkedIn en presentaties op Dutch Power bijeenkomst (maart), workshop EU-regelingen (maart) en Hannover Messe (april).	++	uit EFRO West	
Warmtenetten	SEV heeft een adviserende en ondersteunende rol bij diverse warmteprojecten in de regio; Deze projecten kennen een hoge investering- en besparingspotentie; In Emmen, Hoogezand en Groningen is de aanleg van een lokaal warmtesysteem inmiddels gestart of in gebruik; aan de hand van een Masterplan Warmte is de rol / inzet van SEV voor SWITCH-thema Energiesysteem 2.0 geconcentreerd op de ondersteuning van innovatieve Hybride Energienetten.	++	0,5	€ 2.575
Masterplan Warmtenetten	Het (concept) Masterplan Warmte is opgesteld om tot afbakening van SEV taken, rollen en prioriteiten te komen; Focus op 3 tot 4 innovatie-projecten, met mix van meerdere decentrale energie-opties en decentrale optimalisatie van vraag en aanbod; SEV kan hierbij in de precommerciële fase (quick-scan en consortia-vorming) ondersteuning bieden; Dit is mede input voor het warmtedossier SWITCH, dat is ondergebracht onder Energiesysteem 2.0.	+	0,05	~
QuickScans / Adviseur Warmtenetten	Adviesrol diverse warmteprojecten w.o. 1e fase Emmen (10 €M) met o.m. Zoo en Equa 1e fase, Hoogezand (5 €M) met o.m. ESKA/Heijmans/WBG en WKO-net Groningen (1,5€M) met WarmteStad, 1,5 €M), Assen : planvorming zorglocaties, uitrol Assen-Zuid / TT-terrein, Leeuwarden : warmtevisie, PvA, begroting en voorbereiding marktconsultatie afgerond, Schoonebeek : restwarmte NAM tuinders Erica en Heerhugowaard : realisatie asfaltcollectoren afgerond, vervolg business analyse loopt.	++	0,25	~
Warmte Certificering / Kennis	Besloten is om de uitwerking van certificering als een 'Pilot' te koppelen aan de realisatie van het warmtenet Hoogezand fase 1+2; Aanvang uitwerking hangt af van sluitende business case fase 2, later in 2015.	+/-	0,2	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Decentrale Pilots / Demo's	Projectmatig kennisontwikkeling / toepassing; versterken nationale koploperspositie	Kennispartner / Adviseur; bewaking kwaliteit projecten en structuurversterkende werking	Realisatie bestaande / nieuwe projecten; kennisopbouw lokale verduurzaming en bedrijvigheid	Versterking marktpositie / kennisfundament decentrale energie als groeisector	0,4	€ 20.000 (€25.000)
MeppelEnergie / iBalance	Rechtmatige besteding subsidie; opbouw (markt)kennis voor uitrol	Projectpartner; bewaking rechtmatige inzet subsidie en structuurversterkend effect	Succesvolle projectuitvoering; versterking (praktijk)kennis over decentrale energiesystemen	Realisatie praktijkcase; versterking nationale koploperpositie; €PM miljoen investering	~	~
Nieuwe Business Proposals	Uitbouw praktijkkennis bij bedrijf / kennispartners; uitlokken (kennis)investeringen	Projectverwerver; verbinden bedrijven/kennis om tot nieuwe projecten te komen	Uitwerking >4 projecten voor datacentres, biogas, smart grids en gelijk-wisselspanning	Realisatie (praktijk)projecten door markt / kennispartners; €PM miljoen (kennis)investering	~	~
Grootschalige Systeemintegratie	Versterking (kennis)positie voor energie-balancering / opslag t.b.v. rol als NL / EU energieregio	Initiatiefnemer; uitwerken marktconcepten voor gerichte regio-inzet / projecten	Breed gedragen visie over rol systeemintegratie en regiokansen	Positionering belang en regiokansen in NL / EU energievoorziening	0,6	€ 55.000 (€15.000)
Benchmark / Kansenkaart Energieopslag	Inzichtelijk maken technieken / projectkansen t.b.v. draagvlak en marktbetrokkenheid	Initiatiefnemer; opstellen benchmark, incl. analyse stakeholders, projectkansen en economische potentie	Breed gedragen visie en overzicht projectkansen voor uitbouw positie als NL / EU balanceringsregio	Versterkte positionering als balanceringsregio, met opties voor implementatie/uitbouw	~	~
Koersdocument Energiebalancing / Opslag	Gerichte inzet / acquisitie om projectmatig de rol als balanceringsregio uit te bouwen	Initiatiefnemer/Uitvoerder; opstellen strategieplan uitbouw regio-investeringen in energiebalancing/opslag	Transparant plan van aanpak voor uitbouw balanceringscapaciteit en investeringen	Vormgeving projectopties/coalities om balanceringscapaciteit uit te bouwen	~	~
Business Case WKK	Beleid beïnvloeding/draagvlak creatie om WKK-optie weer terug te krijgen op (beleid)agenda energie	Initiatiefnemer; opstellen position paper voor benutting WKK-capaciteit t.b.v. energie-intensieve industrie (gekoppeld aan testcase)	Onderbouwde argumentatie voor (beleids)discussie inzake rol WKK in energievoorziening	Opening voor (testcase) toepassing WKK-capaciteit t.b.v. energie-intensieve industrie	~	~

programma / actie	update	score	fte	uitgaven
Decentrale Pilots / Demo's	Mede omdat uitrol-opties achterblijven door beperkte markturgentie en stagnatie van (woning)bouw komt de ontwikkeling van slimme decentrale energiesystemen (Smart Grids) maar moeizaam van de grond; Wel is aantal pilot en kennisprojecten ondersteund met regiobedrijven / instituten om (praktijk)ervaring en kennisfundament te versterken;	+	0,7	€ 26.311
MeppelEnergie / iBalance	Bouwtempo in Nieuwveense Landen blijft achter op schema (vanwege markt); SEV heeft een bemiddelende rol vervuld naar subsidieverstrekker om projectduur MeppelEnergie een jaar te verlengen (tot eind 2017); iBalance loopt volgens planning, eerste projectresultaten komen binnen;	+	0,15	~
Nieuwe Business Proposals	Project Solar Village Texel: Smart Grid vakantiepark (1 €M) toegekend uit Waddenfonds, met SEV als projectadviseur; Tevens adviesrol bij o.m. EFRO-aanvraag Off Grid Testing Center (met 130 Renewables); Smart Grid Bedrijfsterrein Zuid-Oost Groningen (met o.m. DNV-GL, Alliander en ICT Automatisering); Project Datacollectie niet opnieuw ingediend bij TKI Smart Grids vanwege onvoldoende verbreding projectconsortium;Beperkte adviesrol SEV; Ondersteuning van het Initiatief Offgrid Test center in Den Oever. Succesvolle aanvraag Campus-gelden provincie Noord-Holland	+/-	0,5	~
Grootschalige Systeemintegratie	De SEV-inzet is vooral gericht geweest op business case Valmeer (zie ook offshore wind); Het programmatische kader voor een gerichte en breedgedragen uitbouw van grootschalige systeemintegratie is hierdoor onvoldoende van de grond gekomen; Hier is meermaals op bijgestuurd, hetgeen slechts beperkt opvolging heeft gekregen; Derhalve is besloten de programmamanager van het dossier te halen en de uitvoering in 2015 anders vorm te geven.	+/-	0,4	€ 17.000
Benchmark / Kanskaart Energieopslag	De (markt)potentie van grootschalige energie-opslag (P2G, CAES, Valmeer) is in een benchmark onderzocht; De rol van decentrale opties is hierin niet meegenomen; Hiervoor kan deels worden geput uit bestaande (ECN/TKI) studies; De diverse (grootschalige en kleinschalige) systemen hebben hun eigen nichemarkt; Dit zal mede onder SWITCH-thema Energiesysteem 2.0 verder worden uitgewerkt in een programma-aanpak;	+/-	0,2	~
Koersdocument Energiebalancing / Opslag	Koersdocument is niet uitgewerkt; Wel dialoog gestart met 'Friends of the Supergrid', Benelux-kantoor, SNN en MinEZ over NL (regie)rol in een pan-Europees grid op de Noordzee (incl. balancing en opslag); Dit biedt gezien ligging goede kansen voor de EV-regio en vergt goede positiebepaling; Dit wordt in 2015 onder SWITCH-thema Energiesysteem 2.0 verder uitgewerkt;	+/-	0,2	~
Business Case WKK	Business Case project-optie Eemsdelta (o.m. Aldel) niet uitgewerkt. Deels door complexe marktomstandigheden en weerstand vanuit potentiële projectpartners, deels door gebrek aan prioriteit;	-	0,0	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Offshore Wind / Noordzee Energie	<i>Uitbouw offshore-industrie door betrekken regiopartijen en aantrekken nieuwe partijen bij bouw windparken;</i>	<i>Organisator / aanjager; versterken organisatiekracht voor uitbouw regiopositie bij bouw windparken</i>	<i>Krachtenbundeling en complementaire regio-inzet voor uitbouw kennis en -faciliteiten</i>	<i>Concentratie van offshore wind-industrie, -kennis en -faciliteiten in de regio</i>	0,7	€ 55.000 (€50.000)
Taskforce Wind-op-Zee	Krachtenbundeling voor behartiging regiobelangen in ontwikkeling offshore wind-industrie	Initiatiefnemer / secretaris; opstellen plan voor inrichting, taakstelling en rolverdeling	Taskforce opgericht en werkagenda 2014 opgesteld	Eenduidige positionering regiobelangen en uitbouw offshore wind faciliteiten	~	~
Acquisitieplan	Gerichte benadering nieuwe toeleveranciers en ketenpartijen voor vestiging in de regio	Mede-initiatiefnemer; opstellen PvA met belanghebbenden voor aantrekken nieuwe investeerders / ontwikkelaars	Vastgesteld PvA, incl. taak / rolverdeling en gezamenlijk activiteitenprogramma	Goede (inter)nationale positionering als innovatieregio en uitvalsbasis voor offshore windparken	~	~
NNOW	Vergroten organisatiegraad bestaande toeleveranciers; vergroten betrokkenheid overige ketenpartijen	Mede-initiatiefnemer; inbreng vakkennis en contacten voor aanhaking regiopartijen en aantrekken nieuwe ketenpartijen	Uitbouw naar >80 leden; organisatie 2-3 supply chain bijeenkomsten	Vergroting B2B netwerk voor gerichte aanhaking bij bouw offshore windparken	~	~
Energie-Eiland	Organiseren ownership voor multifunctioneel energie-eiland t.b.v. balanceringsrol en wind-op-zee positie	Initiatiefnemer; uitwerken marktconcept voor combinatie E-hub en opslag/andere marktopties	Draagvlak en (markt)betrokkenheid voor uitwerking / doorontwikkeling business case	Vormgeving (markt)consortium voor concretisering business case en realisatie Energie-eiland	~	~
Testfaciliteiten / Innovaties	Uitbouw testfaciliteiten en innovatieprojecten ter versterking regiopositie offshore wind	Coördinator; deelname bestuur TKI WoZ en NWEA voor verbinden investeerders en regiobelangen	Behartiging regiobelangen bij uitbouw testfaciliteiten onshore en offshore	Investeringsbesluit voor uitbouw onshore en offshore testfaciliteiten in / voor EV-regio	~	~

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
Offshore Wind / Noordzee Energie	De regiopositie voor offshore wind industrie en spin-off is versterkt door gerichte programma-aanpak en betrokkenheid in (landelijke) gremia; Diverse lopende acquisities en wervingsacties voor het (regionaal) MKB, alsmede planvorming voor energie-eiland en testparken; Krachtenbundeling / inzet wordt voortgezet onder SWITCH-thema Offshore Energy	++	0,8	€ 51.189
Taskforce Wind-op-Zee	Om tot krachtenbundeling te komen heeft SEV voortrekkersrol vervuld bij uitwerking werkprogramma/structuur SWITCH-thema Offshore Energy; Hiervoor is Work-Breakdown-Structure ontwikkeld, die ook bij andere SWITCH-thema's is overgenomen; Parallel rol in o.m. TKI WoZ, NWEA en Energy Board, alsmede coordinatie van regio-inspraak (zienswijze) op concept Structuurvisie Wind op Zee binnen & buiten 12 mijls-zone om regiobelangen te behartigen / synchroniseren.	+	0,2	~
Acquisitieplan	Acquisitiecontacten met o.m. SIF, CG, 2B-Energy, Darwind, Haizhang, Areva, Siemens, Van Oord, TenneT; focus op aanhaking MKB rbij de bouw van Gemini, o.m. via organisatie MKB Supply Chain (via NNOW); SEV-inzet gebundeld en gestructureerd in PvA om partijen naar regio te halen en nieuwe banen te creëren; Medewerking verleend aan de brochure en flyer 'Dutch Ports United' voor gezamenlijke acquisitie Nederlandse havens.	++	0,1	~
NNOW	Als (kennis)partner NNOW (mede-)organisator meerdere Supply Chain en innovatie-meetings (w.o. Gemini) met Van Oord, Siemens, Damen, Vestas; Koppeling noordelijke MKB aan Gemini/van Oord; Lobby O&M centra van Tennet en Siemens naar Eemshaven; Uitbouw leden (>80); Initiatie arbeidsmarkstudie om bedrijven te interesseren in opleiding Noorderpoort College; Gezamenlijk beursbezoek Offshore Energy (R'dam), EWEA (Frankfurt), Windenergie (Bremen & Hamburg).	++	0,2	~
Energie-Eiland	Consultatie van ca. 25 bedrijven, NGO's, overheden en kennisinstellingen voor draagvlak; Consortiumvorming (w.o. RHDHV, Alliander, Ballast Nedam, FlexInnovationLab, e.a.) gestart en subsidieaanvraag voor gedetailleerd ontwerp / business case in voorbereiding (1 €M, Topsector Energie); Inbedding in SWITCH-thema Offshore Energy, met connecties naar North Sea Grid, Opslag, Bio (Algen) en Maintenance.	+	0,3	~
Testfaciliteiten / Innovaties	Projectpartner bij onderzoeksproject <i>Offshore Wind Logistiek (2EM)</i> toegekend uit NWO aan RUG; Uitwerking projectplan Testveld Offshore turbines Eemshaven ECN, GSP, Eemsmond, PG, NOM, RHDHV loopt, grondpositie verworven door NUON / ECN, adviesrol vestiging 2B-Energy & Darwind; Mede-initiatiefnemer PvA fundatie-testpark nabij Den Helder en ondersteuning bij visievorming havensfaciliteiten; Afstemming met TKI over positie van testlocaties in nieuwe parken;	++	0,1	~

Secretariaat Knowledge & Internationalisation	0,60	~
Algemeen / Vrije Ruimte Knowledge & Internationalisation	1,00	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Energy College	<i>Uitbouw marktgericht MBO-vakkennis voor projecten en investeringen in de regio</i>	<i>Coördinator; verbinden ROC's / AOC's om tot complementair en marktgericht aanbod te komen</i>	<i>Gezamenlijke aanpak van ROC's / AOC's om met bedrijfsleven nieuwe MBO-hotspots te ontwikkelen</i>	<i>Ontwikkeling nieuwe MBO-vakopleidingen rond actuele energithema's</i>	0,4	€ 10.000
Afstemming MBO / Aanhaking Noord-Holland	Gestructureerde afstemming tussen MBO-partijen; nadruk op aanhaking MBO uit Noord-Holland	Coördinator; organisatie van overleggen en afstemming; actieve benadering MBO in Noord-Holland	Structurele onderlinge afstemming om tot complementair aanbod te komen	Gebalanceerde uitbouw van MBO-vakopleidingen voor energiesector	~	~
Verbinding Bedrijfsleven	Marktbetrokkenheid bij uitbouw MBO-vakopleidingen	Coördinator; organisatie werksessies met MBO-instellingen en business communities	Structurele verbinding tussen MBO-instellingen en marktpartijen	Nieuwe marktallianties voor vormgeven beroepsgericht MBO-onderwijs / Hotspots	~	~
Organisatie voorstel	Gezamenlijke slagkracht voor uitbouw complementaire MBO-aanbod	Coördinator; met MBO-partijen uitwerken van gezamenlijk voorstel voor gedeelde activiteiten en werkzaamheden	Gezamenlijk plan van aanpak voor toekomstige organisatie van Energy College / MBO-hotspots	Professionalisering gezamenlijke aanpak; effectieve samenwerking MBO-partijen	~	~
Communicatie	Profilering aanbod MBO-vakkennis / Hotspots bij scholieren en marktpartijen	Mede-uitvoerder; opstellen en uitvoeren communicatiestrategie	Eenduidige positionering van Energy College / MBO-hotspots bij de relevante doelgroepen	Aanzuigende werking voor zowel nieuwe scholieren als bedrijfsleven als samenwerkingspartner	~	~

Secretariaat Ruimte Knowledge & Internationalisation	0,8	€ 3.743
Algemeen / Vrije Ruimte Knowledge & Internationalisation	0,7	

<i>programma / actie</i>	<i>inhoudelijke verslag</i>	<i>score</i>	<i>fte</i>	<i>uitgaven</i>
Energy College	Partnership EC-EV aangegaan, met financiële bijdrage alle 7 onderwijsinstellingen; Verbinding EAE versterkt, met deelname technisch directeur EAE in de stuurgroep; Vanuit coordinator SEV is programmteam geformeerd, met vertegenwoordigers uit ROC's, AOC's EAE en communicatie; De onderwijsinstellingen hebben een gezamenlijke onderwijsteam opgericht, aangestuurd door een regieteam;	+	0,65	€ 7.246
Afstemming MBO / Aanhaking Noord-Holland	Met de 7 ROC/AOC's is een gezamenlijk onderwijsmodule ontwikkeld, die in 2015 wordt ingevoerd; De ontwikkelfase en dynamiek varieert per hotspot; Ontwikkeling van de hotspots is primair de taak van de onderwijsinstellingen zelf; De stuurgroep legt verbindingen tussen de hotspots; Lopend contact met Noord-Hollandse onderwijsinstellingen, o.m. met IN-Holland over expertisecentrum 'vergassing', alsmede met MCN via EAE over ontwikkeling Offshore Wind onderwijs (KWOZ);	++	0,25	~
Verbinding Bedrijfsleven	Organisatie eerste EC business bijeenkomst in mei, met goede opkomst; Tweede bijeenkomst tijdens de Energy Convention is afgezegd, vanwege te beperkte deelname vanuit bedrijfsleven; Hoewel op niveau van individuele ROC's/AOC's goed contact is met bedrijfsleven (hotspots), is het toch moeizaam gebleken dit voldoende te mobiliseren; Dit verdient extra aandacht vanuit de onderwijsinstellingen met de primaire relaties / belangen richting bedrijfsleven.	+/-	0,1	~
Organisatie voorstel	Activiteitenplan 2015 opgesteld voor ontwikkeling van meerjarig programma om verbinding tussen instellingen onderling en externe partijen (m.n. markt) te versterken alsmede de positie binnen EAE te versterken; Eigen identiteit ontbreekt bij de betrokken organisaties, waardoor sprake is van een difuus beeld over missie, doel, taken en rollen op lange termijn; Het activiteitenplan is door de stuurgroep inhoudelijk goedgekeurd; Besluit over budget zal begin 2015 moeten plaatsvinden.	+/-	0,1	~
Communicatie	Communicatie-inzet deels gericht op interne verbinding (rondgang hotspots, presentaties, e.d.) en deels op vergroten naamsbekendheid bij m.n. bedrijfsleven, alsmede promoten van (energie)techniek bij jeugd (organisatie business meeting, perspublicaties, website/social media, e.d.). Deelname Energy Convention en SummerLab bepekt van de grond gekomen, mede door beperkte betrokkenheid vanuit ROC / AOC's.	+	0,2	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
Energy Academy Europe	<i>Bundelen/uitbouw energie onderzoek en onderwijs; versterking kennisinfra en arbeidsmarkt; kennisloket voor bedrijven en projecten</i>	<i>Intermediair; overzicht verschaffen in regiokennis voor onderlinge afstemming en verbinding aan projecten, bedrijven en EU-programma's</i>	<i>Inzicht beschikbare regiokennis t.b.v. complementaire aanbod; gestructureerde verbinding projecten, bedrijven en EU-opties</i>	<i>Sterke kennispositie door afstemming, markt-betrokkenheid, kennisprojecten en EU-samenwerking</i>	0,8	€ 25.000 (€20.000)
Kenniskaart / Werksessies Instellingen	Stimuleren van onderlinge afstemming en samenwerking energie-kennisinstituten	Uitvoerder; inventarisatie regiokennis; organisatie 2-4 werksessies voor afstemming	Inzicht in regiokennis; verbinden van regionale kennisinstituten voor afstemming en samenwerking	Structureel contact regionale kennisinstituten voor complementair kennisaanbod	~	~
Kenniskaart / Werksessies Bedrijfsleven	Verbinding marktpartijen en regionale kennisinstituten voor valorisatie van energiekennis	Uitvoerder; organisatie 3-5 werksessies met regionale kennisinstituten en business communities	Programmatische verbinding regiokennis en markt; formulering samenwerkingsprojecten	Bedrijfsbetrokkenheid / projectmatige uitbouw regionale energiekennis	~	~
Lector Energie & Management	Uitbouw kennisniveau en marktverbinding HG / EAE	Beschikbaar stellen medewerker (0,4 fte); aansturing door HG / EAE	Invulling van Lectoraat Energie & Management bij HG / EAE; formulering kennisprojecten met markt	Versterking kennisaanbod en markt-betrokkenheid	~	~
Energy Challenges	<i>Vroegtijdig interesseren van jeugd bij energie & transitie; stimuleren energiebewustzijn en -besparing</i>	<i>Oprichter Stichting Energy Challenges; strategische en operationele ondersteuning</i>	<i>Uitrol Challenges in EV-regio onder >60 scholen en bereik van >15.000 leerlingen</i>	<i>Actieve betrokkenheid van schooljeugd (en directe omgeving) bij energie & transitie</i>	0,4	€ 0
Raad van Toezicht	Sturing op inhoudelijke en financiële voortgang	Voorzitterschap; in afstemming met directeur bepalen van (strategische) koers	Gerichte bewaking van concept en regiobelangen voor succesvolle uitrol	Regionale uitrol bij >60 scholen; voorbereiding voor verder opschaling	~	~
Secretaris	Operationele ondersteuning Stichting Energy Challenges voor uitrol regio-edities	Secretaris; directe ondersteuning directeur bij financiële en inhoudelijke processen	Versterking uitvoeringsorganisatie; overkoepelende kwaliteitsbewaking en sturing regio-edities	Slagvaardige koepelorganisatie voor bewaking en aansturing regio-edities	~	~

<i>programma / actie</i>	<i>inhoudelijke verslag</i>	<i>score</i>	<i>fte</i>	<i>uitgaven</i>
Energy Academy Europe	Door vertrek uitvoerende medewerker begin 2014 is liaison-functie EAE deels op ad hoc basis ingevuld; Halverwege 2014 is een vervanger aangetrokken; Via het Interreg-project Energy Transition Skills zijn samenwerkings-opties met Noord-Duitsland in kaart gebracht; Tevens zijn onder aansturing van EAE 3 mbo-bachelor-master trajecten met de markt opgezet, Via het lectoraat is bijgedragen aan de uitbouw van energieopleidingen, onder aansturing van de HG.	+	0,6	€ 20.000
Kenniskaart / Werksessies Instellingen	Focus op grensoverschrijdende kennissamenwerking, met uitvoering van het project Transition Skills (Interreg, 50€K, SEV Penvoerder); Hiermee zijn 12 project-opties geformuleerd voor samenwerking met Noord-Duitsland; Varierend van themaspecifieke opleidingen tot structurele kennissamenwerking; Alle project-opties zijn een combinatie van Human Capital & Innovatie met de markt; In 2015 zal worden verkend welke project-opties kunnen worden uitgewerkt;	+	0,15	~
Kenniskaart / Werksessies Bedrijfsleven	Om ketensamenwerking kennisinstituten en markt te stimuleren is gestart met het opzetten van 3 regionale mbo-bachelor-master trajecten met de markt: op vlak van Maintenance Wind Energy, Bouw/Installatietechniek en Duurzame Mobiliteit; Begin 2015 zal traject Maintenance Wind Energy starten met o.a. Noorderpoort, NHL, HG en RuG; Daarnaast lopende verkenning om meer capaciteit te mobiliseren voor windenergie, o.m. met aanhaking Kenniscentrum Wind op Zee;	+	0,05	~
Lector Energie & Management	Vanuit het lectoraatschap is een coördinerende rol vervuld bij het vormgeven van o.m. EUREC Masters Renewable Energy Systems & Management, Marine Fuel Technology en Energy & Society, alsmede onderzoek/onderwijslijn voor systeemintegratie en modellering.	++	0,4	~
Energy Challenges	De uitvoering is ondergebracht in de eigenstandige Stichting Energy Challenges, die kantoor heeft bij SEV; Dit wordt operationeel en strategisch ondersteund; De edities in Groningen, Drenthe, Fryslan en Noord-Holland Noord zijn in volle gang; Ieder met een eigen financiering en werkstructuur; Hierbij zijn t.o.h. in totaal ca. 125 scholen en ca. 2.250 leerlingen (energizers) direct betrokken en ca. 22.500 indirect (uitstralings-effect op scholen);	++	0,35	uit kantoor-budget
Raad van Toezicht	Als voorzitter RvT (6 keer per jaar) sturing en bewaking van de strategische en financiële koers van de Stichting Energy Challenges; Voorts vanuit deze rol een ondersteunende rol voor verwerving van financiering en/of fondsen t.b.v. de uitvoering van de regio-edities;	++	0,05	~
Secretaris	Als secretaris ondersteuning bij de overlegstructuren van de stichting zelf, alsmede voor de uitvoering van de regio-edities; Daarnaast een ondersteunende rol bij uitvoering van de (regio) Challenges, alsmede het vastleggen van werkprotocollen (opstellen handboeken).	++	0,3	~

<i>programma / actie</i>	<i>(sub)doel</i>	<i>rol / werkwijze</i>	<i>output / resultaat</i>	<i>outcome / effect</i>	<i>fte</i>	<i>budget</i>
EU-Projecten / Positionering	Aanspreken EU-fondsen voor uitbouw energieactiviteiten; samenwerking EU-partners voor innemen EU-koppositie	Initiatiefnemer / procesbegeleider; ontsluiten EU-opties voor regiokansen; verbinding regioprojecten aan EU-netwerk	Innovatiebudget voor regio-ontwikkelingen; afstemming met EU-partners en invloed op EU-fondsen	Excellent (kennis)cluster met benutting EU-fondsen via samenwerkingsprojecten	1,6	€ 130.000 (€80.000)
Duurzaam / Groen Gas	Projectmiddelen voor Groen Gas NL / groen gas agenda; LNG-infra en -kennis (bioLNG); P2G-pilot en kennis	Procesbegeleiding / Leadpartner; afhankelijk van project en consortia dient rol te worden bepaald	begeleiding van > 6 projecten; indiening van > 4 projecten; toekenning van > 2 projecten	EU-positionering duurzaam gas; >€ 18 miljoen voor regioprojecten; invloed op EU-programma's	~	€ 40.000
Decentrale Systeemintegratie / Smart Grids	Projectmiddelen voor verbinding Smart Grids netwerk Duitsland; CleanTech / Demo's decentrale energie	Procesbegeleiding / Leadpartner; afhankelijk van project en consortia dient rol te worden bepaald	begeleiding van > 6 projecten; indiening van > 4 projecten; toekenning van > 2 projecten	EU-positionering decentrale systemen; beschikbaarheid EU-fondsen voor regioprojecten; invloed op EU-programma's	~	€ 40.000
Overige Projecten	Projectmiddelen voor Social Innovation / Energiegedrag, CO2-hergebruik, energie-efficiency en duurzame mobiliteit	Procesbegeleiding / Adviseur; afhankelijk van project en consortia dient rol te worden bepaald	Verbreding SWITCH-programma in EU-context	EU-positionering SWITCH-thema's; >€2 miljoen voor regioprojecten; invloed op EU-programma's	~	€ 20.000
EU-Consultaties / Events	Positionering van regiobelangen in EU-programma's en -beleid	Initiatiefnemer; actieve deelname in EU-consultaties; organisatie events voor versterking EU-positie	Structurele behartiging van regionale energiebelangen in EU-programma's / beleid; zichtbaarheid regiokansen in EU-context	Beïnvloeding van beleidskader; aantrekken nieuwe EU-partners en projecten	~	~
ENSEA (gefinancierd uit KP7-project)	Versterken samenwerking tussen Noordzeelanden op relevante energiedossiers	Leadpartner / uitvoerder Werkpakketten PM en PM	Structurele samenwerking tussen (kennis)partners in Noordzeelanden op gezamenlijke energiedossiers	Versterkte EU-positie als 'Region of Energy Excellence'; projectmatige uitbouw energiesamenwerking	~	€ 30.000

programma / actie	inhoudelijk verslag	score	fte	uitgaven
EU-Projecten / Positionering	SEV heeft een actieve rol bij het aanjagen en opzetten EU-projecten t.b.v. de EV4-ambities; Daarnaast als (hoofd)uitvoerder of kennispartner betrokken bij diverse EU-projecten (gefinancierd uit EU-subsidies); De EV4-inzet zit in voorbereiding en positionering; Om de regiopositie te versterken is positie opgebouwd in diverse EU-gremia en -netwerken en is SEV in 2014 geaccrediteert als Cluster of Excellence (EU kwaliteitsmerk clusterorganisaties).	++	1,4	€ 94.382
Duurzaam / Groen Gas	Interreg-project <i>LNG Rhijn & Waal (50€K)</i> is afgerond (SEV partner); TEN-T AG-Ems loopt, met SEV als partner; Interreg VA project Logistiek Binnenvaart & Vrachtverkeer Duits-Nederlandse Grens in voorbereiding (zomer 2015); LIFE-Project CLINSH: o.m. LNG-kaders zeevaart ingediend (SEV partner, 600 €K subsidie, besluit zomer 2015); Noordzeeproject LNG-Clean Shipping en Inland Shipping, alsmede Interreg VB-project Biogas-to-Move in voorbereiding met SEV als partner.	++	0,3	€ 46.498
Decentrale Systeemintegratie / Smart Grids	Interreg-project <i>MAP-MEP: energieopties Noordzee (370 €K)</i> toegekend met SEV als partner; Coordinatie uitwerking project Joint Energy Competence Center OLEC- EAE/EnTranCe; Organisatie Workshop en Brochure North Sea Grid voor Noordzee Commissie t.b.v. NL-positionering in EU energiesysteem 2.0; Verkenning deelname in project North Sea Integrated Energy Systems / Energy Island Concept; Verkenning MKB-opties Smart Grids in EDR regio alsmede INNOSUP1 voor MKB-support.	+	0,3	€ 2.059
Overige Projecten	Interreg-project <i>Energy Transition Skills: NL-D energieonderwijs (50 €K)</i> toegekend, SEV als uitvoerder; <i>MKB-EEN: MKB-advies (PM€K)</i> toegekend, uitvoering SEV en andere regioclusters, start 2015; Interreg-project MKB-vouchers opgezet, Duitse cofinanciering gezocht; Kennispartner CATO+ (200 €K); H2020-project Energy Challenges afgewezen, herindiening wordt verkend, alsmede vervolg Transition Skills en Energising Deltas; Inventarisatie Fund-of-Funds gestart voor EU-opties versterking regiofondsen.	++	0,6	~
EU-Consultaties / Events	(Mede-)organisator workshops EUSEW, E-world en Düsseldorf, alsmede regiostand Hannover Messe en Shipping Beurs Kalkar; Coordinator MOU OLEC-EAE/EnTranCe, Cross Border brochure werkbezoek Wenzel en LOI werkbezoek Kamp aan EFZN; Organisator Werkgroep Energy & Climate Change en deelname werkgroepen Energie & ISCM Waddenseaforum; Input consultatie ENTSO E en H2020 2016/17; Deelnemer werkgroep EU-SWITCH voor gerichte EU lobbyagenda;	++	0,3	€ 19.285
ENSEA (gefinancierd uit KP7-project)	SEV is leadpartner, uitvoering o.b.v. projectplan en EU-financiering (buiten EV4); Op basis van Joint Action Plan zijn: 8 lighthouse thema's benoemd die verder worden uitgewerkt, w.o. projectopties P2G, modellering, MKB stimulering, energie-efficiëncie, e.d.; Tevens vanuit ENSEA-cluster verkenning COSME-project voor afstemming clusterorganisaties SEV, Scottish Enterprise en Ems Achse.	++	KP7	€ 26.539

<i>datum</i>	<i>event</i>	<i>locatie</i>	<i>rol SEV</i>	<i>deelnemers (circa)</i>
9-jan-14	Energy Valley Nieuwjaarsreceptie	Groningen	organisator	550
27/28-jan-14	Interregional Project Meeting & Workshops ENSEA	Edinburg	medeorganisator	20
17-feb-14	werkbezoek Van Nistelrooij	Eemshaven/Farmsum	organisator	8
25-feb-14	House Dutch Provinces: Interregional Workshop ENSEA	Brussel	organisator	20
19-mrt-14	Anual Conference Scottish Renewables ENSEA	Edinburg	medeorganisator	1.400
20-mrt-14	Energy Valley Platfom Meeting	Assen	organisator	35
26-mrt-14	Bio-LNG Debat	Baarn	medeorganisator	80
27-mrt-14	Workshops LNG & ENSEA tijdens 'SNN Grenzeloos'	Groningen	organisator	200
27-mrt-14	Partner Meeting ENSEA	Groningen	medeorganisator	15
2-apr-14	SWITCH-aanbieding minister Kamp	Den Haag	organisator	90
7/11-apr-14	Regiostand & workshops Hannover Messe	Hannover	medeorganisator	nvt
23-apr-14	TKI Gas Groen	Groningen	medeorganisator	45
23/24-apr-2014	Annual Conference Energy Technology Partnership ENSEA	Edinburg	medeorganisator	140
2/3-mei-14	NL/NO Interregional Workshop ENSEA	Stavanger	medeorganisator	10
7-mei-14	TKI Gas	Utrecht	medeorganisator	25
15-mei-14	NEBC MKB-sessie EnTranCe	Groningen	organisator	55
14-mei-14	Interregional Project Meeting & Workshops ENSEA	Stavanger	organisator	15
15/16-mei-14	Mid-term Conference ENSEA	Stavanger (N)	medeorganisator	46
26-mei-14	Energieseminar Oldenburg	Oldenburg (D)	medeorganisator	15
26-mei-14	Energy College Business Event	Leek	medeorganisator	100
28-mei-14	Business Meeting Te waterlating Sirocco (LNG)	Foxhol	organisator	45
17-jun-14	Green Beach	Castricum	medeorganisator	160
17-jun-14	LNG grensoverschrijdend zwaar wegverkeer	Duiven	medeorganisator	30
22-jun-14	Friesland Locatie Tour	Friesland	organisator	90
24-jun-14	Regioworkshops EU Sustainable Energy Week	Brussel	organisator	39
25-jun-14	Nationaal LNG Platform/LNG met haring	Groningen	organisator	200
29-jun-14	Relatiedag DSC	Groningen	organisator	40
30-jun-14	LNG werkbezoek	Rotterdam	organisator	25
2-jul-15	Kick-off E-vouchers MKB	Moormerland (D)	medeorganisator	30
4-jul-14	Energy Valley Platfom Meeting DSC	Harlingen	organisator	120
16-sep-14	Groen Gas BBQ	Assen	medeorganisator	115
30-sep-14	Regioprogramma Shipping, Technologies, Logistics	Kalkar	medeorganisator	100
30-sep-14	EBA-conferentie	Egmond	medeorganisator	200
1-okt-14	BGA-congres	Egmond	organisator	70
7-okt-14	LNG Crossing Borders	Brussel	medeorganisator	24
8-okt-14	LNG AH Klantendag	Assen	medeorganisator	90
16-okt-14	SWITCH-workshop Topsector Energie Congres	Maarsen	organisator	70
28-okt-14	Interreg-event	Groningen	organisator	200
4-nov-14	MKB-innovatieworkshop Slimme Energie	Groningen	organisator	40
6-nov-14	Evouchers voor MKB DE/NL 1e workshop	Groningen	organisator	38
18/19-nov-14	Energy Convention	Groningen	medeorganisator	675
18-nov-14	Energy Convention Side-Event Power to Gas	Groningen	organisator	100
25-nov-14	CEO Off shore winddiner	Utrecht	organisator	33
27-nov-14	Seminar Energy Transition Skills	Delfzijl	medeorganisator	50
4-dec-14	E-vouchers MKB workshop Slimme Energie	Groningen	medeorganisator	35
4-dec-14	ENSEA Interregional Project Meeting & Workshops	Amsterdam	organisator	25
8-dec-14	Flexigas Congres	Groningen	medeorganisator	40
11-dec-14	DEAL/EVP borrel	Groningen	organisator	35

Project	Locatie	Programma / Subthema	Rol SEV	Fase	Locatie
ABC Board Wijster	Drenthe	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Investering
Biobased Energy Solutions	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Support/Adviseur	Plan	Investering
BioBTX	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Uitvoering	Pilot (R&D)
CEMI / NIOZ kennishaven	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Danvos verwerking zeewier	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Studie
Demo torrefactie droge agrarische reststromen	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Support/Adviseur	Plan	Investering
Ensartech Delfzijl	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Support/Adviseur	Uitvoering	Investering
EVI / Bio Energy Coevorden - Coevorden	Drenthe	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Expertisecentrum Vergassing Investa	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Investering
Gensos Superkritische Vergassing	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Uitvoerder / penvoerder	Uitvoering	Pilot (R&D)
Green Planet	Drenthe	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Uitvoering	Investering
Milena-Olga -SNG	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Mimosa	EV-regio	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Uitvoering	Pilot / R&D
NIOZ Kennishaven	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Support/Adviseur	Plan	Innovatie
Pilot Vergassing Alkmaar	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Pilot / R&D
Productie Twaron containers	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Proton Ventures Groene Ammoniak	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Qlyte Innovatieve Pellets	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Uitvoering	Investering
Roadmap Biomassateelt op Zee	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Uitvoering	Studie
Sustenso (voorheen Biorganics)	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Syngasgrid	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Technocow - Oude Zeug	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Testlocatie Noordzeeboerderij	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Adviseur	Plan	Investering
Torrgas Biocoal Vergassing	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Uitvoering	Investering
Verduurzaming Chemiepark Delfzijl	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Plan
Vergister en vergasser The Waste Transformers	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Zeewier Biofilter Dollard	Groningen	BEG - Bio Based Energy	Support/Adviseur	Plan	Pilot / R&D
LivingLab Energy Innovation Park Alkmaar	Noord-Holland	BEG - Bio Based Energy	Coalitiepartner	Plan	Studie
Biogasplant of the Future - Wijster	Drenthe	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Investering
BioGast/Franico - Hensbroek	Noord-Holland	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Uitvoering	Investering
Biologische Methanisering	Groningen	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Uitvoering	Studie
CODE – FrieslandCampina, RHDHV & Omrin	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
EPC Efficiëntieverbetering Vergisting	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Plan	Studie
Evergreen / van der Hoop - Goutum	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Adviseur	Realisatie	Pilot / R&D
Gecentraliseerde slibverwerking Leeuwarden	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Adviseur	Plan	Investering
HarvestaGG	EV-regio	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Investering
Jansen Wijhe/HanzeConsult - Kielwindeweer	Groningen	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Methagas vergisting	Groningen	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Uitvoering	Studie
Noordzee kennis/netwerk biogas voor transport	EV-regio	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Plan	Studie
Omrin/Orgaworld - Gft afval	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
REM - Coevorden	Drenthe	BEG - Groen Gas / Biogas	Support/Adviseur	Uitvoering	Investering
Stokman - Koudum	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Investering
Substraat centrum	Friesland	BEG - Groen Gas / Biogas	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Vergister Sustenso	Noord-Holland	BEG - Groen Gas / Biogas	Adviseur	Plan	Investering
Gasturbine IGTS	Noord-Holland	BEG - Groen Gas / Biogas	Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
Bio-LNG Wijster	Drenthe	BEG - Groen Gas / Biogas & LNG	Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
DBI Klappschute Bremerhaven	Groningen	BEG - LNG	Coalitiepartner	Plan	Investering
Design of LNG Networks	Groningen	BEG - LNG	Coalitiepartner	Uitvoering	studie
Ferus Smit - LNG cement vessel for ERIK THUN AB	Groningen	BEG - LNG	Adviseur	Uitvoering	Investering

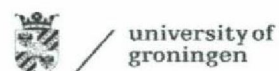
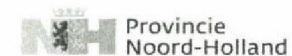
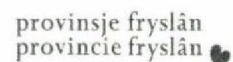
Project	Locatie	Programma / Subthema	Rol SEV	Fase	Locatie
LNG infrastructuur Noordzee	EV-regio	BEG - LNG	Uitvoerder / penvoerder	Uitvoering	Studie
LNG Rhein & Waal	EV-regio	BEG - LNG	Uitvoerder / penvoerder	Uitvoering	Innovatie
LNG Tankstations	EV-regio	BEG - LNG	Adviseur	Uitvoering	Studie
LNG test- & expertisecentrum	EV-regio	BEG - LNG	Adviseur	Plan	Pilot / R&D
LNG/Bio-LNG Hub Coevorden	Drenthe	BEG - LNG	Support/Adviseur	Plan	Investering
LNG-Opslag	Groningen	BEG - LNG	Coalitiepartner	Plan	Investering
Refit visserijsschip op LNG	Friesland	BEG - LNG	Adviseur	Plan	Studie
Retrofit LNG Doeksen	Friesland	BEG - LNG	Adviseur	Plan	Investering
Scheepswerf baggerboot	EV-regio	BEG - LNG	Coalitiepartner	Plan	Investering
SCHN LNG Scheepsbouw	Groningen	BEG - LNG	Adviseur	Uitvoering	Investering
STW-progrtamma LNG	Groningen	BEG - LNG	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Onderwijs
TEN-T AG Ems MS Ostfriesland	EV-regio	BEG - LNG	Coalitiepartner	Uitvoering	Investering
Vliegen op CNG	Groningen	BEG - LNG	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Domestic Offsets	EV-regio	BEG - LNG e.a.	Coalitiepartner	Plan	Studie
Hyplasma	EV-regio	BEG - Power-to-Gas	Coalitiepartner	Uitvoering	Pilot / R&D
Pilot P2G Happy Chemistry	Groningen	BEG - Power-to-Gas	Coalitiepartner	Plan	Investering
Power to Gas / Gasopslag H2020	EV-regio	BEG - Power-to-Gas	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Power to Gas Wijster	Drenthe	BEG - Power-to-Gas	Support/Adviseur	Plan	Investering
RAAK Pro P2G	Groningen	BEG - Power-to-Gas	Coalitiepartner	Plan	Pilot / R&D
Waterstoftraject Akzo	Groningen	BEG - Power-to-Gas	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Studie
130 Renewables	Noord-Holland	MPS - CleanTech	Adviseur	Uitvoering	Investering
Incubator IDEA	Noord-Holland	MPS - CleanTech	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Innovatie
Off Grid Test Centre / Campus HOES Den Oever	Noord-Holland	MPS - CleanTech	Aanjager	Plan	Pilot / R&D
Productie generatoren o. b.v. stirlingtechnologie	EV-regio	MPS - CleanTech	Adviseur	Plan	Investering
Zonnepanelen + app's	Groningen	MPS - CleanTech	Support/Adviseur	Plan	Investering
BZO - Vraagrespons omgeving Euroborg	Groningen	MPS - Decentrale Pilots	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Investering
FlexiControl Smart Grid woningbouw	Noord-Holland	MPS - Decentrale Pilots	Adviseur	Plan	Investering
iBalance	Groningen	MPS - Decentrale Pilots	Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
Industriële Smart Grids	EV-regio	MPS - Decentrale Pilots	Aanjager	Plan	Pilot / R&D
Lokale opslag bij huishoudens	EV-regio	MPS - Decentrale Pilots	Aanjager	Plan	Pilot / R&D
MeppelEnergie	Drenthe	MPS - Decentrale Pilots	Adviseur	Uitvoering	Investering
Solar Village Texel	Noord-Holland	MPS - Decentrale Pilots	Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
Blue Energy fase II (ecologische optimalisatie)	Noord-Holland	MPS - Energie-uit-Water	Adviseur	Plan	Investering
Energising Delta's	Friesland / Noord-Holland	MPS - Energie-uit-Water	Coalitiepartner	Uitvoering	Innovatie
Omgevingseffecten Blue energy	EV-regio	MPS - Energie-uit-Water	Aanjager	Uitvoering	Pilot / R&D
Pilot Spuistroom	Noord-Holland	MPS - Energie-uit-Water	Support/Adviseur	Uitvoering	Pilot / R&D
Spuistroomcentrale Kornwerderzand	Noord-Holland	MPS - Energie-uit-Water	Adviseur	Uitvoering	Investering
Testsite Marsdiep	Noord-Holland	MPS - Energie-uit-Water	Support/Adviseur	Plan	Investering
CAES	EV-regio	MPS - Gr. Systeemintegratie	Coalitiepartner	Plan	Investering
Smart Grids op het MSnet	EV-regio	MPS - Gr. Systeemintegratie	Aanjager	Plan	Investering
Valmeer / Werkeiland op Zee	EV-regio	MPS - Gr. Systeemintegratie	Coalitiepartner	Plan	Investering
1e fase windmill testing onshore Eemshaven	Groningen	MPS - Offshore Wind	Adviseur	Plan	Pilot / R&D
2e fase windmill testing offshore Leeghwater	Noord-Holland	MPS - Offshore Wind	Adviseur	Plan	Pilot / R&D
Gemini Windpark (regionale Supply Chain)	EV-regio	MPS - Offshore Wind	Coordinator	Uitvoering	Investering
Interconnectie Gemini Borwin Alpha	EV-regio	MPS - Offshore Wind	Aanjager	Plan	Investering
Nearshore Testpark	Noord-Holland	MPS - Offshore Wind	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Studie
Opslag bouwelementen Gemini logistiek	Groningen	MPS - Offshore Wind	Support/Adviseur	Uitvoering	Investering
Productievestiging XEMC Darwind	Groningen	MPS - Offshore Wind	Adviseur	Plan	Investering
Supply Chain Wind op Zee	Noord-Holland	MPS - Offshore Wind	Coalitiepartner	Uitvoering	Studie

Project	Locatie	Programma / Subthema	Rol SEV	Fase	Locatie
Sustainable Service Logistics Offshore Wind Farms	EV-regio	MPS - Offshore Wind	Coalitiepartner	Uitvoering	Innovatie
Windmolenproductie Acquisitie	Groningen	MPS - Offshore Wind	Adviseur	Uitvoering	Investering
Geothermie en warmtenetglastuinbouw Grootslag	Noord-Holland	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Studie
GTB Sexbierum	Friesland	MPS - Warmtenetten	Coalitiepartner	Plan	Investering
Hybride Energiesysteem Agriport A7	Noord-Holland	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Investering
Hybride Energieweb/Wearde E-Circuit H'waard	Noord-Holland	MPS - Warmtenetten	Coalitiepartner	Plan	Investering
Warmtenet Assen-Zuid	Drenthe	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Investering
Warmtenet Emmen Fase 1	Drenthe	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Uitvoering	Investering
Warmtenet Emmen Fase 2	Drenthe	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Investering
Warmtenet glastuinbouw Alton	Noord-Holland	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Studie
Warmtenet Hoogezand Fase 1	Groningen	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Uitvoering	Investering
Warmtenet Hoogezand Fase 2	Groningen	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Investering
Warmtenet Leeuwarden (excl. Geothermie)	Friesland	MPS - Warmtenetten	Adviseur	Plan	Investering
Warmtenet Schoonebeek	Drenthe	MPS - Warmtenetten	Coalitiepartner	Plan	Investering
Warmtering Tuitjenhorn - Schagen	Noord-Holland	MPS - Warmtenetten	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Investering
Duurzaam Thialf	Friesland	MPS - ZonPV	Adviseur	Uitvoering	Investering
Groene Energieborg / ZonPV Euroborg - via EVTC	Groningen	MPS - ZonPV	Aanjager	Uitvoering	Investering
Zonnepark AFAS stadion AZ	Noord-Holland	MPS - ZonPV	Coalitiepartner	Uitvoering	Investering
Zonnepark Ameland	Friesland	MPS - ZonPV	Adviseur	Uitvoering	Investering
Zonnepark fase II / oplaadpunten AFAS	Noord-Holland	MPS - ZonPV	Coalitiepartner	Plan	Investering
Zonnestroomcentrale Afsluitdijk	EV-regio	MPS - ZonPV	Aanjager	Plan	Investering
Energy Academy Europe	Groningen	KI - Energy Academy	Coalitiepartner	Uitvoering	Onderwijs
EnTranCe	Groningen	KI - Energy Academy	Coalitiepartner	Uitvoering	Pilot / R&D
Joint Energy Competence Centre	Groningen	KI - Energy Academy	Uitvoerder / penvoerder	Uitvoering	Innovatie
Kenniscentrum Wind op Zee	Noord-Holland	KI - Energy Academy	Adviseur	Uitvoering	Onderwijs
Transition Skills	EV-regio	KI - Energy Academy	Coalitiepartner	Uitvoering	Onderwijs
Energy Challenges	EV-regio	KI - Energy Challenges	Support/Adviseur	Uitvoering	Onderwijs
Energy College	EV-regio	KI - Energy College	Coördinator	Uitvoering	Onderwijs
ENSEA	EV-regio	KI - EU-projecten	Uitvoerder / penvoerder	Uitvoering	Innovatie
MAP-MEP - Visualisatie energieproductie Noordzee	EV-regio	KI - EU-projecten	Coalitiepartner	Uitvoering	Pilot / R&D
Noordzee energie-innovatievoucher	EV-regio	KI - EU-projecten	Coördinator	Plan	Innovatie
Opschaling E-voucher systeem	EV-regio	KI - EU-projecten	Coördinator	Plan	Innovatie
Zwaar wegtransport en binnenvaart	EV-regio	KI - EU-projecten	Uitvoerder / penvoerder	Plan	Investering
MKB EU-loket	EV-regio	KI - EU-projecten	Coalitiepartner	Uitvoering	Innovatie

Disclaimer

Dit eindverslag is enkel voor intern gebruik en hieraan kunnen geen rechten worden ontleend. De verstrekte informatie dient strikt vertrouwelijk te worden behandeld. De informatie in dit verslag is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld, maar is onder voorbehoud van druk- en typefouten. Het kan zijn dat bepaalde informatie ontbreekt en/of niet correct is weergegeven. De uitgelokte investeringen die in dit verslag zijn opgenomen betreft afgeronde totaalbedragen van projecten met een positief (financierings)besluit in 2014. De inzet in fte (fulltime equivalenten) betreft afrondingen, berekend o.b.v. een gespecificeerde urenadministratie, uitgaande van 1.750 werkbare uren per fte als gemiddelde voor de stichting-medewerkers. De uitgaven zijn een specificatie van de externe ('out-of-pocket') kosten naar programma-onderdeel, conform de weergegeven kosten in het addendum 2014. Dit komt overeen met de gerealiseerde cluster/communicatiekosten in de jaarrekening 2014. De overige kosten (personeels- en kantoorkosten) zijn niet in dit eindverslag opgenomen, maar in de jaarrekening 2014 gespecificeerd.

Energy Valley 4 - 2014 is medegefinancierd en mogelijk gemaakt door:

ENERGY VALLEY 4

2012 – 2013

Oktober 2013

Strategisch Partners Energy Valley 2012 - 2013

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie
 groningen

1527
NH Provincie
Noord-Holland

Gemeente Assen

Gemeente
 Emmen

Gemeente
 Groningen

attero
energie met milieu

BioMCN

Eneco

GasTerra

gasunie

GRONINGEN SEAPORTS

NAM Bron van energie

pwc

TAQA
Abu Dhabi National Energy Company PJSC

Hanzehogeschool Groninger
University of Applied Sciences

NHL
HOGESCHOOL

Stenden
hogeschool

university of
 groningen

energy valley
Platform

INHOUDSOPGAVE

<u>Voorwoord</u>	<u>5</u>
<u>Samenvatting & Conclusies</u>	<u>7</u>
<u>1. Historisch Perspectief</u>	<u>11</u>
<u>2. Energy Valley 4: 2012-2015</u>	<u>17</u>
<u>3. Stichting Energy Valley</u>	<u>19</u>
<u>4. Inzet 2012-2013</u>	<u>25</u>
4.1 Bio Energy & Gas	26
4.2 Modern Power Systems & Grids	32
4.3 Knowledge & Internationalisation	37
4.4 Organisation & Communication	42
<u>5. Publiek-Private Samenwerking</u>	<u>49</u>
<u>6. Financiën</u>	<u>57</u>
<u>Bijlagen</u>	
Bijlage 1 kennis- & investeringsprojecten 2012-2013	60
Bijlage 2 ureninzet 2013	64
Bijlage3 events 2012-2013	69

VOORWOORD

Energy Valley bestaat in 2013 10 jaar. Dat wil zeggen dat 10 jaar geleden bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden de handen ineen hebben geslagen om (meer) werk te maken van energie in Noord-Nederland. Sindsdien is veel veranderd. De energiedynamiek is sterk toegenomen. Dit is ook merkbaar in Europa en Nederland. Het Noorden van Nederland heeft zich hierbij door krachtenbundeling weten te onderscheiden als actieve en innovatieve energieregio. Met groeiende duurzame energieproductie, investeringen en banen. Energie in Noord-Nederland is een stuwende sector in de regio en een motor voor de Nederlandse economie.

De regionale energiesamenwerking tussen de 'triple helix' is vormgegeven in de stichting Energy Valley. Die fungeert als aanjager en intermediair om nieuwe energiekansen in de regio tot bloei te laten komen. Dit doet de stichting uiteraard niet alleen, maar als onderdeel van een groter geheel, met vele partners en partijen. De stichting wordt op projectbasis gefinancierd door publieke en private partners. De inhoudelijk focus en taakstelling is steeds afgelopen jaren verder aangescherpt in samenspraak met de partners en in aansluiting op de veranderende energiewereld.

Afgelopen 10 jaar is ook het belang van Energy Valley als ontwikkeling toegenomen. Dit blijkt wel uit de groei aan private partners en grote investeringen in energietransitie en -kennis in de regio. Met het toenemende belang wordt ook kritisch gekeken naar de rol van de stichting. Recent nog in een onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer naar de noordelijke clusterorganisaties. Dat is logisch en inherent aan de publiek-private rol die wordt vervuld. De stichting staat hier voor open en neemt dit mee om verbeterlagen te kunnen maken. Iets wat afgelopen 10 jaar voortdurend is gebeurd.

In de aanloop naar de huidige projectperiode (Energy Valley 4: 2012-2015) was met de partners al overeengekomen tussentijds een (lichte) evaluatie uit te voeren. Deze evaluatie ligt voor u. Gezien de opmerkingen van de rekenkamer is er voor gekozen een gedetailleerd inzicht te geven in de historie, functie, focus en inzet van Energy Valley om een transparant beeld te geven van de toegevoegde waarde. De nadruk ligt daarbij op de periode 2012-2013. Hierbij is kritisch gekeken naar ons eigen functioneren en verbeteringen die wij, met onze partner, kunnen maken voor het vervolg van de huidige werkperiode in 2014-2015.

Management Team

Stichting Energy Valley

SAMENVATTING & CONCLUSIES

De scope voor 2012-2015 is vastgelegd in het Strategieplan Energy Valley 4. Hierbij is sprake van de hoofdtaken: 1) programmatische uitbouw van een aantal transitithema's om banen, bedrijven en kennis aan de regio te binden; 2) positionering van het Noorden als complete energieregio om nieuwe ontwikkelingen aan te trekken. De programmafocus is tot stand gekomen middels interactief proces aan de hand van de regiokracht, (inter)nationale marktontwikkelingen en stakeholders belangen. Op basis hiervan ligt de focus op de kernthema's:

- Bio Energy & Gas: biomassaconversie, groen gas, (bio-)LNG, Power2Gas
- Power Systems & Grids: wind op zee, smart grids, energie uit water, opslag & balancering
- Knowledge & Internationalisation: opleidingen, onderzoek, EU-samenwerking

De operationele inzet is vastgelegd in de actieplannen 2012 en 2013, die zijn vastgesteld door zowel de Raad van Toezicht als het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Hiermee is inzet van mankracht en middelen met de publieke en private financiers vastgelegd. Aan de hand van de actieplannen is systematisch ingezet op de verder uitbouw van de centrale transitithema's. De stichting doet dit niet alleen, maar samen met een brede groep aan bedrijven, kennisinstellingen en overheden.

Strategisch is positie ingenomen in de nationale Innovatiecontracten van de Topsector Energie, door mee te schrijven aan de innovatieprogramma's voor de landelijke Topconsortia Wind op Zee, Smart Grids, Gas, BioBased Energy en Deltatechnologie (Energie uit Water). Inmiddels zijn via Energy Valley ook de 1^e innovatieprojecten opgestart en nieuwe projecten in ontwikkeling. Via een position paper en regioessie voor het Nationale Energieakkoord zijn de regiobelangen ingebracht in het recente proces van de SER Nederland. In navolging daarvan is de regio door EZ benaderd om een regionale (uitvoerings)agenda op te stellen. Dit proces is in volle gang.

Energy Valley heeft een ondersteunende rol bij de Energy Academy Europe en Energy College om de kennispositie uit te bouwen. Door deze kennisbundeling is een aantal nieuwe opleidingen, vakcentra en onderzoeken opgestart. De samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen in Noordwest-Duitsland en andere Noordzee landen is uitgebouwd door uitvoering van het Interreg-project ENVSR en KP7-project ENSEA. Daarnaast is een overeenkomst getekend met OLEC (Oldenbrug) om de samenwerking te intensiveren. Dit biedt de basis voor verdere Europese (project)samenwerking.

Energy Valley heeft een ondersteunende rol bij een groot aantal projecten. De rol en taak varieert per project. Vooral op het vlak van Bio-energie en Groen Gas zijn in 2012-2013 diverse grote investeringen geland of in voorbereiding, deels vanuit de vorige periode. De ontwikkeling van Smart Grids en Energie uit Water is uitgebouwd met nieuwe pilots en kennisinitiatieven. Voor Wind op Zee en (bio-)LNG is een sterke (beleidsmatige en organisatorische) uitgangspositie gecreëerd om nieuwe (kennis)investeringen te laten landen en voor Energieopslag/Balancing zijn nieuwe concepten in ontwikkeling, onder meer voor een Valmeer, CAES en Power-to-Gas.

De totale investeringen in 2012-2013 zijn geraamd op ruim €180 miljoen. Dit zijn geen investeringen van Energy Valley, maar waar een rol is vervuld als adviseur, coalitiepartner of penvoerder. Ook komende periode wordt een groot aantal kennis- en investeringsprojecten verwacht. Een deel van de projecten komt voort uit de Green Deal Noord-Nederland. Hierbij zijn met provincies en gemeenten afspraken gemaakt over taak- en werkverdeling. Het heeft daarbij alsnog de nodige inzet gekost de gemaakte afspraken geregeld te krijgen. In een aantal gevallen is dit (nog) niet gelukt.

Organisatorische voortgang 2012-2013

Met name 2012 heeft in het teken gestaan van het inrichten van de nieuwe organisatie. Op basis van het strategieplan was een beperkte formatiegroei voorzien. Daarnaast waren een aantal posities uit de vorige periode vacant geworden. De werving en selectie is begin 2012 gestart. Dit heeft enige tijd in beslag genomen waardoor de organisatie gefaseerd op volle sterkte is gekomen. Desondanks is het gelukt een volwaardig basisteam samen te stellen en tegelijk invulling te (blijven) geven aan de werkzaamheden. De formatie wordt deels gefinancierd uit Europese projecten. De extra mankracht wordt ingezet projectuitvoering, zoals overeengekomen in het strategieplan. Hiermee is de EU-samenwerking verder uitgebouwd zonder beslag te leggen op het basisteam en -budget.

Financiën 2012-2013

De financiën zijn conform begroting. Taakstelling van de publieke financiers was de cofinanciering (van minimaal 33%) te vergroten. De directe cofinanciering is vergroot naar 39%, afkomstig van 15 partijen en het Energy Valley Platform. Bijna driekwart komt uit doorlopende contracten tot en met 2015. Het overig deel komt uit jaarcontracten met optie tot verlening en het platform (per jaar opzegbaar). Energy Valley blijft inzet plegen de directe cofinanciering te verhogen. Voor de projectuitvoering is additionele financiering geregeld. Op basis hiervan is in 2012-2013 sprake van 44,5% aan directe en projectmatige cofinanciering.

Conclusies

De stichting is als clusterorganisatie ondersteunend aan bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Dit aan de hand van een gezamenlijk kader en programma. Hierbij is sprake van een brede achterban met vele deelbelangen en ambities. Het collectieve karakter is een belangrijke kracht, maar betekend ook dat niet aan alle wensen tegemoet kan worden gekomen. Om hier afspraken over te maken is gekozen voor een structuur met een meerjarig strategieplan en jaarlijkse actieplannen die op voorhand met de publieke en private partners zijn opgesteld en vastgesteld.

Het Energy Valley programma is omvangrijk en de stichting is bij veel onderwerpen en projecten actief. Dit is deels inherent aan de brede achterban, geografische scope en marktgedrevenheid. De jaarlijkse actieplannen fungeren als werkagenda waar de stichting met de partners uitvoering aan geeft. Hierbinnen is sprake van de nodige flexibiliteit om te anticiperen op marktontwikkelingen en -kansen. Gezien het brede werkpakket en hoge dynamiek worden keuzes soms onvoldoende expliciet gemaakt en onderbouwd. Hierdoor is het soms lastig de effectiviteit voldoende inzichtelijk te maken en beoordelen. De Noordelijke Rekenkamer heeft hier ook op gewezen.

Hoewel programmatische wordt gewerkt is er behoefte aan meer afbakening van rollen en taken. De huidige werkwijze is geënt op nauwe publiek-private samenwerking om processen en projecten te versnellen, waarbij de strategische richting en operationele inzet op hoofdlijnen is vastgelegd. Hierbij is geen sprake van een gedetailleerde werkplan waardoor het (achteraf) soms moeilijk is de rol en toegevoegde waarde exact te duiden. Om de verwachtingen goed te managen is het van belang afspraken over focus, taken en inzet op voorhand vast te leggen. Dit maakt het ook eenvoudiger de brede achterban goed te betrekken en informeren.

Aanbevelingen

Zowel voor de sturing en prioritering, als de externe (subsidie)verantwoording en taakduiding, is het gewenst meer planmatig te werken met een goede afbakening en onderbouwing van de strategische focus en inzet van Energy Valley op voorhand. Dit kan door per programmalijn een plan van aanpak op te stellen (wat, waarom, wie, wanneer en waar), inclusief uren- en budgetbegroting (SMART). Op basis hiervan kan via periodieke rapportages op eenduidige wijze verantwoording worden afgelegd aan Raad van Toezicht, provincies en gemeenten en overige financiers over de directe inzet (in uren en budget) en resultaten.

1. HISTORISCH PERSPECTIEF

In 2013 is het 10 jaar geleden dat bedrijven, kennisinstellingen en overheden met Energy Valley hun krachten hebben gebundeld om werk te maken van energie in Noord-Nederland. Sindsdien heeft het Noorden zich ontwikkeld tot erkend energieregio, met een sterk cluster en grote investeringen in productie, infrastructuur en kennis. Zowel voor gas, elektriciteit als duurzame energie. Hoewel deze evaluatie zich richt op het tijdvak 2012-2013 zijn de ontwikkelingen in de jaren daarvoor mede bepalend voor de gehanteerde strategische inzet en werkwijze. Daarom eerst een korte terugblik.

>Energy Valley: Mogelijkheden voor uitbouw van de energiesector in Noord-Nederland

Sinds de vondst van aardgas is het Noorden dé nationale energieleverancier en al ruim 50 jaar een motor voor de Nederlandse economie. Dit had echter weinig dynamiek en een beperkt stuwend effect voor de regio. Dit begon eind jaren '90 te veranderen door de start van de liberalisering en privatisering van de energiemarkt. Tevens nam het belang van duurzame energie toe, wat voor nieuwe dynamiek zorgde. Om hier op in te spelen heeft gemeente Groningen in 2002 de kansen voor Noord-Nederland in kaart laten brengen.

Directe aanleiding was de splitsing van Gasunie en het mogelijke vertrek van de gashandel uit Noord-Nederland. Dit vroeg om een strategie om de energiesector meer te binden. Hierbij is breder gekeken dan gas en Groningen. De gassector is een sterke drager, maar onderdeel van een groter geheel. Behoud en uitbouw van energie als stuwende sector vereist een integrale benadering die past bij de kerncompetenties, omgevingsfactoren en markttrends. Dit is samengebracht in het Energy Valley concept: gericht op een complementair en competitief cluster om de sectorale concurrentiepositie en kleefkracht van de regio te vergroten.

Energy Valley wil de economische structuur van Noord-Nederland versterken door samenhangende uitbouw van de regiopositie voor gas, elektriciteit, duurzame energie en kennis. Doel is voor energie in het Noorden een onderscheidende identiteit en zelfversterkend ontwikkelklimaat te creëren, waarbij ondernemers, onderzoekers en overheid nauw samenwerken. Energy Valley is daarmee niet zozeer gericht op maximale duurzame energie productie of CO₂-reductie, maar op meer synergie tussen duurzaamheid, bedrijvigheid en kennis om de energiesector structureel te binden en daarmee werkgelegenheid te behouden en te creëren.

>Energy Valley 1: 2003-2005

Om Energy Valley te operationaliseren is in 2003 een voorstel ingediend bij het Kompas-programma van SNN. Nadruk lag op het verbreden van het draagvlak en verdiepen van de strategische inzet. Hiervoor zijn middels stakeholdersessies deelplannen opgesteld voor duurzame energie, kennis en conventionele energie. Op basis van deze deelplannen is ingezet op de volgende twee sporen:

A- Aanjagen van duurzame innovatieprojecten

De focus is gelegd op het aanjagen van duurzame energie-innovaties om nieuwe bedrijvigheid en kennis op dit vlak te stimuleren. Hierbij is aangehaakt bij het landelijk transitie-programma door actieve ondersteuning van studies en business cases uit de markt (bottom-up). Zo zijn vele bedrijven en kennisinstituten betrokken en is positie ingenomen in het nationale transitiebeleid.

B- Positionering van Noord-Nederland als complete energieregio

Om aantrekkingskracht te vergroten is ingezet op een actieve positionering als energieregio. Hierbij is de nadruk gelegd op het samenhangende geheel van gas, elektriciteit, duurzame energie en kennis. Dit heeft gezorgd voor brede politiek-bestuurlijke steun en bewustzijn van de regiokansen.

Met de profilering en projecten is de regio in korte tijd als Energy Valley op de kaart gezet. Hierdoor is energie als stuwende sector in Noord-Nederland sterk verankerd in Rijks- en regiobeleid (o.m. Pieken in Delta). De marktprojecten boden tevens een basis voor vervolg.

>Energy Valley 2: 2005-2008

Eind 2005 is een vervolgvorstel ingediend bij Kompas. Noord-Holland Noord is aangehaakt vanwege vergelijkbare regio-ontwikkelingen en gemeenschappelijke belangen in het Waddenfonds. De aanjaagrol is gecontinueerd en uitgebouwd. Dit was gericht op markt-gedreven projecten. Onder meer voor de HRe-ketel, rijden op gas, groen gas, schoon fossiel, biobrandstoffen, energie uit water en energie-ICT. Deels voortbouwend op de initiatieven uit vorig periode.

Om tot betere afstemming van de activiteiten te komen hebben provincies, gemeenten en Rijk eind 2007 het Energieakkoord Noord-Nederland gesloten. Hoewel sterk gericht op klimaatdoelen, had dit overlap met het Energy Valley programma. Voor de uitvoering zijn werkafspraken gemaakt, waarbij de Energy Valley rol m.n. lag op bevordering van groen gas en biofuels. Uitrol van energiebesparing, duurzame mobiliteit en wind op land zijn buiten Energy Valley geplaatst. De ontwikkeling van een CO₂-opslag demo (CCS) is in een aparte publiek-private organisatie weggezet (stichting BORG).

>Energy Valley 3: 2008-2011

Op basis van een stakeholderconsultatie is eind 2008 een vervolgvorstel ingediend bij Koers Noord (opvolger Kompas). Naast de rol voor positionering, clustering en kennisdisseminatie is meer ingezet op het uitbouwen van investeringsprojecten voor energietransitie. Dit via een programmatische aanpak voor specialisatie op een aantal regionale transitithema's om projecten, kennis, partijen en belangen te bundelen en een onderscheidende positie in te nemen.

De focus lag op Groen Gas, Biobrandstoffen, EnergieTransitieParken, ZonPV, CCS, Energie-ICT en Energieopslag. Tijdens de werkperiode is dit bijgesteld. De inzet op CCS is afgebouwd en verschoven naar Offshore Wind. Tevens is meer aandacht gekomen voor de uitbouw van de kennisinfrastructuur en Europese samenwerking. Vanaf 2011 is de inzet geordend langs de inhoudelijk hoofdthema's: 1. Groene Gasrotonde / Bio Based Energy, 2. Elektriciteitsproductie & Balancing / Slimme Decentrale Energiesystemen en 3. Energieonderzoek & -Onderwijs / Internationale Samenwerking.

Met de val van het Kabinet Balkenende IV (begin 2010) is het Energieakkoord Noord-Nederland vroegtijdig beëindigd. Hoewel het akkoord heeft bijgedragen aan een versterkte nationale positie en regionale inzet, heeft het maar beperkt gezorgd voor versnelling van duurzame energie. Het akkoord was te generiek en vrijblijvend. Eind 2011 is met de Green Deal Noord-Nederland een nieuwe overeenkomst gesloten met het Rijk,, waarbij bewust gekozen is voor projectafspraken om tot meer gerichte gezamenlijke inzet te komen.

>Energemonitor Noord-Nederland

Energy Valley heeft in 2012 en 2013 een Energimonitor Noord-Nederland laten opstellen, met de belangrijkste kengetallen over de energiesector in de regio. Gebaseerd op bestaande landelijke databases en statistische gegevens. Een aantal onderdelen hieruit zijn onderstaand weergegeven.

Bedrijvigheid & Banen

In 2011 telde Drenthe, Fryslân, Groningen en Noord-Holland Noord bijna 4.000 energie-gerelateerde bedrijven. Het aantal vestigingen is tussen 2000 en 2010 gestegen met ruim 80% (60% landelijk). Het aantal energiebanen is in die periode met bijna 18% gestegen. Ruim twee keer zoveel als landelijk (8,5%). Tussen 2010 en 2011 was sprake van een kleine groei (1%), terwijl de totale werkgelegenheid in het Noorden een krimp (-1%) liet zien. In totaal telde het Noorden in 2011 bijna 32.500 directe voltijds banen in de energiesector, vrij evenredig verdeeld over de regio (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1 energie-gerelateerde banen en bedrijfsvestigingen in Energy Valley regio (2011)

						
		EV Regio	Drenthe	Fryslân	Groningen	NH-Noord
Productie/levering van energie	Banen	10.425	3.025	2.500	3.525	1.375
	Vestigingen	725	180	215	135	195
Productie/installatie energietechnologie	Banen	18.600	4.575	4.950	4.675	4.400
	Vestigingen	2.260	335	595	450	785
Dienstverlening voor energie	Banen	3.425	475	650	1.000	1.300
	Vestigingen	955	200	240	220	295
Totaal	Banen	32.450	8.075	8.100	9.200	7.075
	Vestigingen	3.940	810	1.050	805	1.275
<i>Aandeel</i>	<i>Banen</i>	-	24,9%	25,0%	28,3%	21,8%
	<i>Vestigingen</i>	-	20,6%	26,6%	20,4%	32,4%

Bron: Energiemonitor Noord-Nederland 2013

Investerings & Toegevoegde Waarde

De investeringen in de energiesector in het Noorden zijn tussen 2004 en 2018 geraamd op ruim €26 miljard. De laatste jaren (2008-2011) zijn de investeringen verzesvoudigd ten opzicht van daarvoor (2004-2007). De investeringen in duurzame energie laten een sterke groei zien, zeker vanaf 2010-2011. De toegevoegde waarde van de energiesector in het Noorden is bijna €16 miljard (2008). Dit is 22% van de van de totale toegevoegde waarde van het Noorden. Landelijk is de energiesector goed voor 7% van de toegevoegde waarde. Ruim 40% hiervan komt uit het Noorden, dat de gaswinning hierin een grote rol speelt spreekt voor zich.

Energieproductie

Met bijna 55 miljard m³ (2011) komt nagenoeg de volledige gaswinning op land (97%) uit Noord-Nederland. Tevens is 85% van de gasopslag in deze regio geconcentreerd. De elektriciteitscentrales in het Noorden hebben een gezamenlijke capaciteit van ruim 3.800 MW (zonder NUON / RWE). Circa 20% van de totale Nederlandse capaciteit (bij volle productie). Tevens komt ongeveer 20% van de Nederlandse duurzame energie uit het Noorden (2011). Met name wind op land en biogas/groen gas zijn sterk vertegenwoordigd, met ruim 1/3^e van de nationale productie. In totaal is de duurzame energieproductie in het Noorden ten opzichte van 2010 met bijna 12% gestegen (8,1% landelijk).

>Samenvattend

Het Noorden heeft zich met Energy Valley ontwikkeld als erkend energieregio. Stichting Energy Valley heeft hierbij een samenbindende rol. In het begin vooral gericht op het opbouwen van nationale positie en erkenning voor de energiekansen. Hierbij is gekozen voor een duale inzet met een brede positionerende rol en een aanjaagrol voor duurzame innovatieprojecten. Dit is uitgebouwd via een programmatische aanpak (specialisatie) om een aantal transitithema's te versterken.

Deels is sprake van een indirecte rol. Partijen als Gasunie, NAM, TAQA e.d. investeren fors in de Gasrotonde. Tegelijk bouwen RWE en NUON nieuwe centrales en wordt fors geïnvesteerd in het hoogspanningsnet. Deze ontwikkelingen worden meegenomen in de positionering, maar hier is geen directe projectmatige rol van Energy Valley. De nadruk ligt op het aanjagen van duurzame energie-innovaties en -bedrijvigheid. Dit als belangrijke groeiemarkt met nieuwe economische kansen.

Innovaties en technologische vernieuwingen kennen veelal een lange lead-time en doorlooptijd. Bij pioniersprojecten is sprake van een langdurig proces, met meerdere fasen (onderzoek, pilot, demo, business case). De basis voor groen gas is bijvoorbeeld in fase 1 gelegd, met onderzoeksprojecten en later pilots. Dit is uitgebouwd tot business cases voor opschaling en investeringen in productie die nu worden gerealiseerd. Energy Valley kent meerdere van dergelijk meerjarige ontwikkeltrajecten.

Door bundeling van kennis, partijen en belangen wordt de innovatiecurve versneld doorlopen. Dit is echter wel afhankelijk van investerende partij(en), alsmede financiële, economische, beleidsmatige en maatschappelijke randvoorwaarden. Hier kan deels invloed op worden uitgeoefend maar dit vergt vaak maatwerk op projectniveau. Energy Valley beschikt niet over (project)fondsen of wettelijke bevoegdheden om ontwikkelingen af te dwingen, maar brengt expertise, netwerk en lobbykracht in om het ontwikkelklimaat te optimaliseren en business cases verder te helpen.

Door (wisselende) beleidskaders en marktomstandigheden zijn ook een aantal ontwikkelingen niet of beperkt van de grond gekomen. Het is niet gelukt een funderende maakindustrie op het vlak van ZonPV en de MicroWKK (HRe-ketel) op te bouwen. Door verslechterde marktcondities (lagere bijmengplicht, gesubsidieerde import, hoge grondstofprijzen) is de productie van biofuels achtergebleven. Tevens is CCS door gebrek aan (politiek-maatschappelijk) draagvlak stopgezet. Gezien de dynamiek moet Energy Valley continu anticiperen op veranderingen en de strategische inzet bijstellen. Deze aanpassingen vinden altijd in overleg met de directe achterban plaats.

2. ENERGY VALLEY 4: 2012-2015

De focus, strategie en budget voor 2012-2015 is vastgelegd in het Strategieplan Energy Valley 4. Dit is opgesteld in nauwe samenspraak met de publieke en private partners. Het strategieplan is medio 2011 vastgesteld door de Raad van Toezicht en het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Inzet is de programmatische uitbouw van de regionale energiepositie op een aantal transitiethema's om nieuwe banen en bedrijvigheid structureel aan de regio te binden. Hiervoor is focus aangebracht die deels voortbouwt op de ingeslagen route uit vorige periode. De centrale werkhema's zijn:

>Bio Energy & Gas

- *Groene Gasrotonde*: uitbouw ontwikkelkracht gascluster en inzet van gas als transitiebrandstof
- *BioBased Energy*: benutting biologische (rest-)materiaal voor duurzame energie

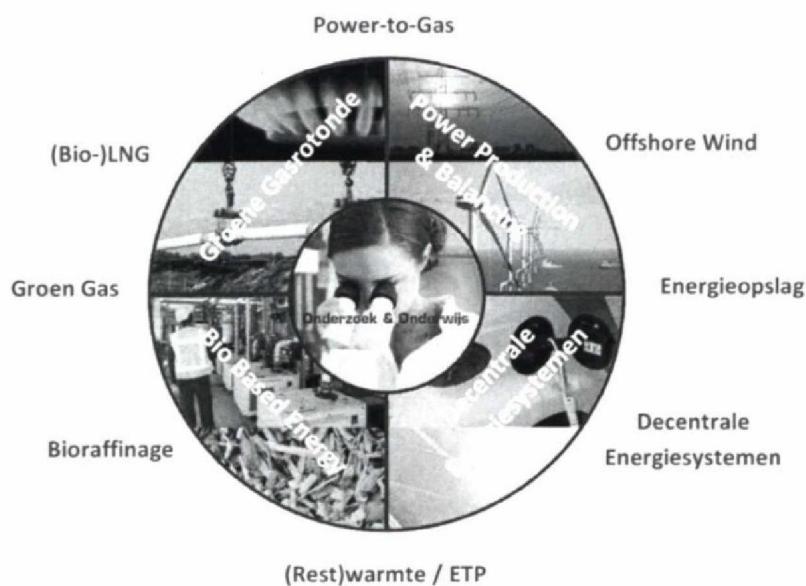
>Modern Power Systems & Grids

- *Power Production & Balancing*: uitbouw (EU) schakelfunctie voor offshore wind energie
- *Slimme Decentrale Energiesystemen*: geïntegreerde energiesystemen in woon- en werkgebieden

>Knowledge & Internationalisation

- *Onderzoek & Onderwijs*: uitbouw en bundeling energiekennis
- *Internationale Samenwerking*: projectmatige uitbouw kennispositie en benutting EU-fondsen

De thema's zijn opgedeeld in een aantal deelprogramma's (zie figuur), waarbij de operationele inzet in jaarlijks actieplannen is vastgelegd. Dit komt in hoofdstuk 4 verder aan de orde.

>Green Deal Noord-Nederland

In 2011 is een Green Deal gesloten tussen Rijksoverheid (ministerie van EZ, I&M en BZK), noordelijke provincies, gemeenten, SER Noord-Nederland en Stichting Energy Valley. Op basis hiervan zijn (project)afspraken gemaakt voor verdere uitbouw van de regiopositie op de Energy Valley thema's. In totaal omvat de Green Deal 46 deelprojecten. Met de provincies en gemeenten zijn werkafspraken gemaakt over de taakverdeling bij de uitvoering. De provincies voeren de algehele coördinatie van de Green Deal. Energy Valley is rechtsreeks betrokken bij een aantal projecten, als integraal onderdeel van de werkinzet. Andere projecten liggen buiten de scope van de stichting Energy Valley.

3. STICHTING ENERGY VALLEY

Bij de start van Energy Valley is bewust gekozen de operationalisering onder te brengen in een onafhankelijk stichting. Dit om de gewenste publiek-private betrokkenheid, flexibiliteit en snelheid te waarborgen. De stichting fungeert als clusterorganisatie om partijen, belangen en kennis te bundelen en nieuwe ontwikkelingen te versnellen. Doel van de stichting is de energiebedrijvigheid en -banen in Drenthe, Fryslân, Groningen en Noord-Holland Noord verder uit te bouwen.

>Kerntaken

De stichting wordt op projectbasis gefinancierd door overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen. De looptijd en financiering varieert per projectperiode. Aan de hand van het Strategieplan Energy Valley 4 en de jaarplannen 2012 en 2013 kent de stichting 2 kerntaken:

1. *Projectstimulering*

Eenzijds wordt actief ingezet op het stimuleren van energietransities die bijdragen aan energie-, klimaat- en innovatiedoelen en een structuurversterkend effect hebben voor de regionale economie. De stichting voert hierbij geen innovatieprojecten uit en beschikt niet over eigen projectbudget, maar kan als aanjager en procesmanager initiatiefnemers ondersteunen bij:

- **Coalitievorming:** verbinden potentiële (project)partners uit bedrijfsleven, kennis, overheid;
- **Technisch projectadvies:** ontwikkelen van een business case of projectvoorstel;
- **Financieel projectadvies:** verkrijgen van projectfinanciering en/of subsidies;
- **Belangenbehartiging:** projectlobby, -promotie en -marketing;

Nadruk ligt op de proactieve bundeling van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid om nieuwe marktmodellen en energieconcepten te ontwikkelen en uit te rollen. De inzet is hierbij zowel gericht op optimalisatie van de business case als verbetering van financiële en beleidsmatige kaders. Met de programmatische aanpak worden partijen, kennis en belangen bijeengebracht om nieuwe marktkansen projectmatig toe te passen. Zoals ook is gebeurd met de bijvoorbeeld het model voor de Groen Gas Hub en het EnergieTransitiePark.

Deze geïntegreerde benadering is gericht op het versnellen van de innovatiecurve om nieuwe energie-innovaties naar de praktijk te brengen. Dit om als regio een onderscheidende positie in te nemen, en nieuwe kennis en investeringen structureel te binden. De focus ligt op uitbouw van een beperkt aantal transitithema's (specialisatie) op basis van het strategieplan.

2. Branding / Positionering

Parallel wordt ingezet op een actieve branding van de Energy Valley regio om het Noorden als kansrijke en aantrekkelijke ontwikkelregio te positioneren. Dit zowel voor het aantrekken van nieuwe energie projecten en investeringen, als voor de beïnvloeding en verbetering van de (regio-)condities voor energie-innovaties. Nadruk ligt op het samenhangende geheel van gas, elektriciteit, duurzame energie en kennis. De brandingstaak omvat de volgende deelaspecten:

- **Promotie Energy Valley regio:** zichtbaar maken energie-ontwikkelingen en belang;
- **Actieve nieuwsverspreiding:** via nieuwsbrieven, website, pers, e.d.
- **Netwerkvorming:** via bijeenkomsten, lezingen, Energy Valley Platform, e.d.
- **Lobbyondersteuning:** via position papers, belangenbehartiging, projectcommunicatie, e.d.

De branding is gericht op een versterking van de (beleids)positie om de uitbouw van nieuwe energie-activiteiten te ondersteunen. Directe doelgroepen zijn bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen (triple helix). Daarnaast wordt door allianties met partners ingezet op meer maatschappelijke betrokkenheid en het interesseren van de jeugd bij energie(-transitie).

>Raad van Toezicht

De stichting legt statutair verantwoording af aan een Raad van Toezicht, die zowel de financiën als de strategische en operationele inzet bewaakt. De Raad komt tenminste 3 keer per jaar bijeen. Waarbij in ieder geval in het voorjaar het financiële jaarverslag ter goedkeuring wordt voorgelegd en in het najaar het actieplan voor het jaar erop. De samenstelling van de Raad van Toezicht is gedurende de afgelopen jaren gewijzigd en uitgebreid. Vanuit de historie is de Groningse Commissaris van de Koning de voorzitter. Verder bestaat de Raad uit afgevaardigden van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. De leden hebben allen op persoonlijke titel zitting in de Raad van Toezicht.

Huidige samenstelling van de Raad van Toezicht:

- Max van den Berg, voorzitter	- Paul Korting
- Teun Branbergen	- Gertjan Lankhorst
- Hugo Brouwer	- Bart van de Leemput
- Ferd Crone	- Sibrand Poppema
- Jan Willem van Hoogstraten	- Harm Post
- Siem Jansen	- Ulco Vermeulen

>Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland

De provincies hebben bewust gekozen geen zitting te nemen in de Raad van Toezicht. Vanuit de overweging dat de stichting deels subsidie ontvangt en een toezichthoudende rol wellicht tot belangenverstremming zou kunnen leiden. De publieke partners zijn, ambtelijk en bestuurlijk, wel intensief betrokken. Dit is niet statutair vastgelegd, maar hierover zijn onderlinge afspraken gemaakt. Twee keer per jaar vindt afstemming plaats met de provincies en gemeenten via het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Tenminste 1 keer met de voorzitter van de Raad van Toezicht erbij. In het najaar wordt het actieplan voorgelegd. De publieke financiering is afhankelijk van goedkeuring hiervan. Het BONN is ook het afstemmingsorgaan voor de voortgang van de Green Deal Noord-Nederland met de Rijksoverheid.

Huidige samenstelling Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland:

- Jaap Bond, Prov. Noord-Holland (vrz.)	- Kees Visser, Gem. Den Helder
- Henk de Boer, Prov. Drenthe	- Alex Langius, Gem. Assen
- Hans Konst, Prov. Fryslân	- Jan Nagengast, Gem. Alkmaar
- Yvonne van Mastriht, Prov. Groningen	- Jan Seton, Gem. Groningen
- Nienke Houwing-Haisma, Gem. Emmen	- Isabelle Diks, Gem. Leeuwarden

>Ambtelijke Energie-overleg

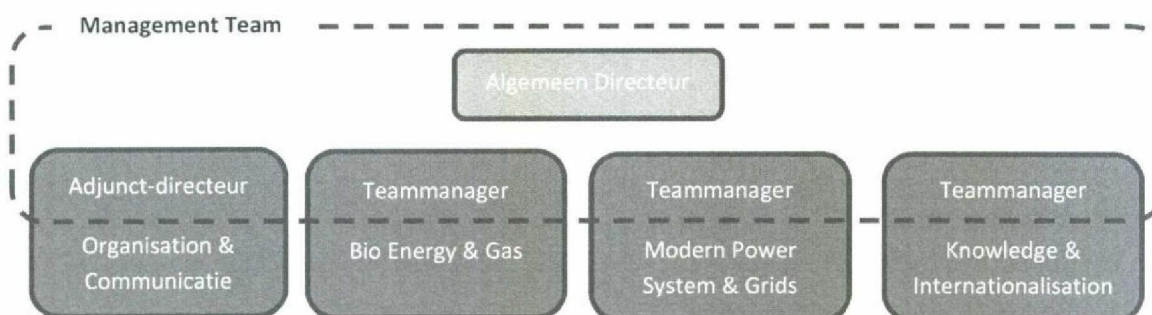
Ieder 6 weken vindt ambtelijk overleg plaats met provincies en gemeenten. Hierbij wordt onder meer de voortgang van de Green Deal Noord-Nederland besproken, wordt het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland voorbereid en vindt strategische afstemming plaats. Daarnaast vindt iedere 2 weken informeel overleg plaats tussen de ambtenaren van de provincies en Energy Valley. De coördinatie voor deze overleggen wordt namens de publieke financiers verzorgd door de provincie Groningen.

>Provinciale Staten en Gemeenteraden

Per ingang van Energy Valley 4 is overeengekomen periodiek een presentatie te verzorgen aan Provinciale Staten en Gemeenteraden om de betrokkenheid te vergroten en meer inzicht te geven in de werkwijze en voortgang. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden voor Drenthe (incl. gemeenteraad Assen en Emmen) en Noord-Holland (incl. gemeenteraad Alkmaar en Den Helder). De presentatie voor Groningen (incl. gemeenteraad Groningen) staat gepland in oktober 2013. De geplande bijeenkomst voor Fryslân (incl. gemeenteraad Leeuwarden) is door de provincie om agenda technische redenen uitgesteld. Hiervoor wordt een nieuwe datum gepland.

>Uitvoeringsorganisatie

De stichting kent een statutair directeur / bestuurder, die leiding geeft aan het uitvoeringsbureau van de stichting. Bij aanvang had de stichting geen personeel in loondienst. De benodigde mankracht werd ingehuurd. Op verzoek van de publieke en private financiers is vanaf de 2^e projectperiode besloten personeel in loondienst aan te stellen. Dit vanuit het oogpunt van kosteneffectiviteit, continuïteit en belangenscheiding. Inmiddels is de huidige personele bezetting nagenoeg volledig in loondienst. Op basis van de strategische focus is de organisatie ingedeeld in 4 teams (zie schema), elk met een meewerkend teammanager, die samen met de directie het management team vormen.

Op basis van het Strategieplan Energy Valley 4 was een beperkte formatiegroei voorzien (van 17,5 naar 19 fte). Vooral voor de nieuwe themalijn Knowledge & Internationalisation waar vorige periode nauwelijks mankracht voor beschikbaar was. De bezetting op de andere themalijnen is nagenoeg gelijk aan vorige periode. De huidige basisbezetting bedraagt 20,5 fte (zie tabel 3.1), dit ligt iets hoger dan op voorhand geprognoseerd, maar valt wel binnen de personeelsbegroting.

3.1 Bezetting per augustus 2013 (in fte)

Basisformatie Energy Valley 4 (in fte's)

Organisation & Communication	5,9
Bio Energy & Gas	4,4
Modern Power Systems & Grids	4,6
Knowledge & Internationalisation	5,6
TOTALE FORMATIE	20,5

De formatie is vanaf 2012 geleidelijk ingevuld. In januari 2012 bestond de basisbezetting uit 15 fte als resterende bezetting uit vorige periode. Aangezien de definitieve besluitvorming over financiering eind 2011 heeft plaatsgevonden, kon werving begin 2012 starten. Hierdoor is de formatie gedurende de projectperiode op volle sterkte gekomen.

Tijdelijke projectformatie

Bij het team Bio Energy & Gas is eind 2012 tijdelijk 1 fte extra aangesteld voor het opzetten van een LNG-onderzoeksprogramma (Professor Jacques Dam). Dit is deels bekostigd uit eigen budget (50%), deels uit additionele bijdragen van provincie en gemeente Groningen (15%) en deels uit het ENSEA project (35%). Dit zal per 2014 worden ondergebracht bij Hanzehogeschool om het in te bedden in de Energy Academy Europe. Te beginnen met detachering eind 2013 en een volledige overgang in 2014. Bij het team Knowledge & Internationalisation is tijdelijk 2,4 fte aangesteld, gefinancierd uit Europese projecten. Deze additionele mankracht wordt ingezet voor uitvoering van de projecten Energiedijken, HEC, ENVSR en ENSEA. Conform het Strategieplan wordt het uitvoeren van projecten niet beschouwd als kerntaak. Dit is separaat georganiseerd door financiering uit de projecten zelf. De basisformatie wordt wel gefinancierd uit Energy Valley 4 budget.

Interne bedrijfsprocessen

Door de Raad van Toezicht is een functie- en salarishuis vastgesteld. Tevens is een HRM-handboek opgesteld om de interne procedures, regelingen en afspraken vast te leggen. Vanaf 2012 is gestart met de herinrichting van de uren- en projectenadministratie. Het nieuwe systeem is eind 2012 geïmplementeerd en sinds 2013 in gebruik om inzicht te bieden in de gepleegde inzet, zowel voor interne sturing als externe rapportages. In 2013 is tevens de overstap gemaakt naar een andere boekhoudsysteem met meer mogelijkheden voor financiële (deel)rapportages en budgetsturing.

Het heeft de nodige inspanningen gekost de nieuwe organisatie volledig ingericht te krijgen. Zeker in het begin was sprake van onderbezetting. Desondanks is het gelukt een team te formeren met kundige vakspecialisten, en tegelijk projectmatig en strategisch invulling te (blijven) geven aan de werkzaamheden. De nieuwe mensen moesten wel worden ingewerkt, waarbij taakafbakening, werkwijze en prioriteitstelling aandacht heeft gevraagd. Inmiddels is de organisatie ingewerkt en weten men elkaar steeds beter te vinden. De onderlinge afstemming, prioritering, taakafbakening en integrale werkwijze blijft echter een aandachtspunt van directie en management.

Per ingang van Energy Valley 4 wordt voor een aantal strategische (samenwerking)projecten een uitvoerende rol ingenomen. Dit is geen basistaak en wordt gefinancierd uit de projecten zelf, waarbij alleen verplichtingen zijn aangegaan voor gehonoreerde projecten. Hiermee is extra capaciteit beschikbaar gemaakt om bij een aantal projecten een trekkersrol te vervullen die anders niet van de grond zouden komen. De projectmatige (hybride) financiering betekent een extra administratieve verplichting (financieel en uren) hetgeen afgelopen periode is opgezet.

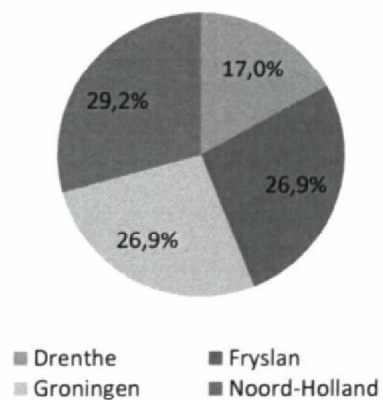
4. INZET 2012-2013

Afgelopen periode heeft de stichting Energy Valley uitvoering gegeven aan de actieplannen 2012 en 2013. Aan de hand hiervan is de operationele inzet met de publieke en private financiers vastgesteld door de Raad van Toezicht en het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. Op basis van de actieplannen is gestructureerd gewerkt aan uitbouw van de centrale transitithema's. Dit omvat een groot aantal processen en projecten met vele partners uit bedrijfsleven, kennis en overheid.

Uren-inzet naar provincie

Energy Valley stuurt zo goed mogelijk op een evenredige verdeling van de uren-inzet over de provincies. De daadwerkelijke inzet is mede afhankelijk van marktontwikkelingen en ondersteuning die gevraagd is. De verdeling van de ureninzet naar provincie is in figuur 4.1 weergegeven. Dit is de uren-inzet voor (grotere) locatie-specifieke projecten in de periode januari t/m augustus 2013. Data voor 2012 zijn niet beschikbaar, omdat het urensysteem per 2013 is ingevoerd. In bijlage 2 is de ureninzet nader gespecificeerd. De locatie-specifieke uren zijn redelijk gelijk verdeeld over de provincies. De ureninzet voor in Drenthe ligt wat lager. In het huidige systeem worden met name kortere uren-inzet (eenmalig advies e.d.) alsmede overleggen e.d. niet specifiek gekoppeld aan een locatie. Dit zit niet in dit overzicht.

4.1 Locatie-specifieke ureninzet naar provincie

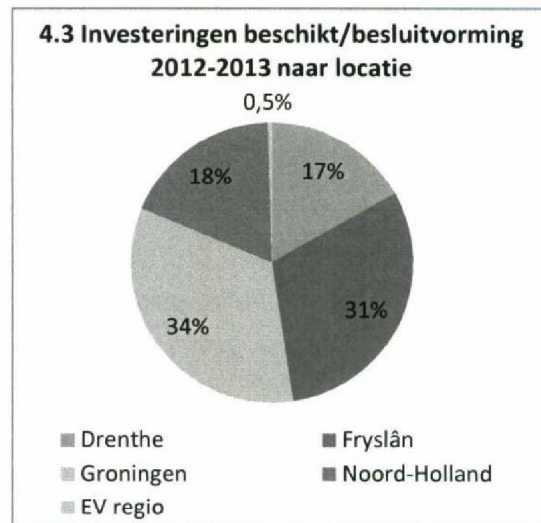
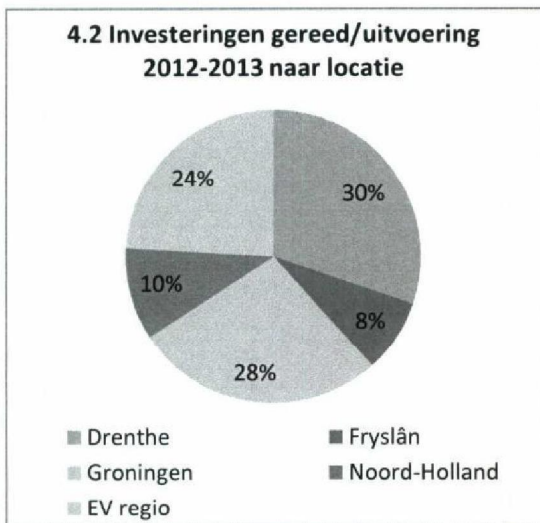

Investerings per provincie

Energy Valley investeert niet zelf maar ondersteund kennis- en investeringsprojecten om ze verder te brengen. De mate van betrokkenheid en ondersteuning varieert per project. Op basis van de huidige projectportfolio bedraagt het totaal aan energie-investeringen die in 2012-2013 (t/m augustus) gereed is gekomen of in uitvoering is genomen ruim **€183 miljoen**. Dit betreft deels projecten die in de vorige periode zijn ondersteund en afgelopen periode toe uitvoering zijn gekomen en deels nieuwe projecten. De projecten zijn in bijlage 1 weergegeven. Deze kennis- en investeringsprojecten zijn mede door Energy Valley tot stand gekomen. Dit maakt altijd onderdeel uit van een groter geheel. De projecten zijn afhankelijk van meerdere facetten, variabelen en partijen. Of de projecten dankzij Energy Valley tot stand zijn gekomen, of ook autonoom zouden zijn gerealiseerd, is lastig te bepalen. Energy Valley heeft in ieder geval een nauwe betrokkenheid bij deze projecten.

In figuur 4.2 is weergegeven hoe de investeringen die in 2012-2013 gereed zijn gekomen of in uitvoering zijn genomen neerslaan per provincie. Het zwaartepunt ligt vooral in Groningen en Drenthe. De investeringen in Noord-Holland Noord en Fryslân liggen lager. Dit is ook afhankelijk van de lokale marktomstandigheden en investeringsbereidheid, waar Energy Valley geen directe invloed op heeft. Een deel van de investeringen heeft betrekking op de Energy Valley regio als geheel. Dit betreft kennis- en samenwerkingsprojecten die niet direct plaatsgebonden zijn.

De huidige projectportfolio omvat ook nog een aantal projecten die inmiddels beschikt zijn of waar op korte termijn een besluit over genomen gaat worden. Dit zijn concrete projecten in een vergevorderd stadium, waarbij op korte termijn het investeringsbesluit moet plaatsvinden en/of de uitvoering moet starten (zie ook bijlage 1). De doorgang van deze projecten is nog definitief. De totale investeringsomvang van deze projecten bedraagt ruim **€3,4 miljard**, incl. Woodspirit en Gemini (samen €3 miljard). Zonder deze projecten is sprake van een potentiële investering van ruim **€450 miljoen**. De verdeling hiervan over de provincies is in figuur 4.3 weergegeven.

Inzet naar thema- en programmalijn

De inzet per thema- en programmalijn is onderstaand nader toegelicht.

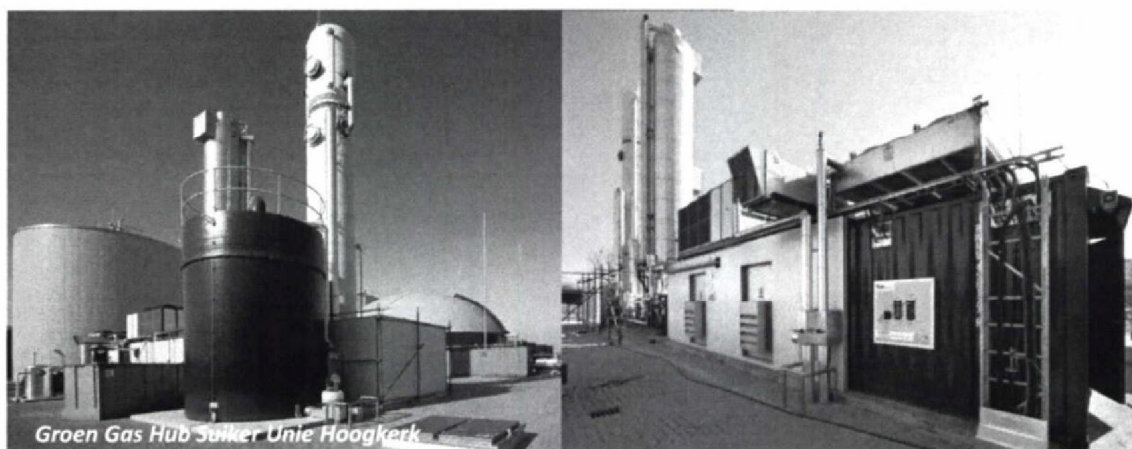
4.1 Bio Energy & Gas

Energy Valley is sinds de beginperiode actief op de themalijn Bio Energy & Gas, gericht op de rol van gas in de energietransitie en benutting van biomassa als hernieuwbare energiebron en grondstof. De formatie hiervoor is gelijk aan vorige periode, in 2013 aangevuld met een tijdelijke LNG-medewerker. Onderstaand is de voortgang per programmalijn, alsmede de ureninzet in 2013, toegelicht.

>Groen Gas / Vergisting

Groen gas biedt als hernieuwbare energiebron kansen voor de regionale afval- en agro-industrie. In vorige periode is een stevige basis gelegd voor groen gas productie in de regio. Onder meer met het marktmodel voor de Groen Gas Hub en de positionering hiervan in het nationale stimuleringsbeleid (SDE+). Inmiddels komt een derde van de nationale groen gas productie uit het Noorden. De nadruk voor deze fase ligt op verdere uitbouw van kennis en productie door optimalisatie van de business case voor vergisting en doorontwikkeling van vergassing (zie programmalijn Bio Based Energy).

De **Groen Gas Hub Attero (Wijster)** is operationeel en de **Groen Gas Hub Suiker Unie** in aanbouw. Dit vloeit voort uit vorige periode. Via de Green Deal Noord is subsidie verkregen voor het **Biogasnet Wijster** om lokale biogas-boeren en duurzame tankstation **Green Planet** aan te sluiten. Uit de Green Deal Noord is ook subsidie verkregen voor **Potato Power Avebe** en **Sugar Suiker Unie** (biopolymeren). Deze projecten moeten nog gerealiseerd worden. Door lastig marktomstandigheden komen sommige projecten moeilijk van de grond komt, zoals de **Groen Gas Hub Omrin** en **BioNOF**. Voor deze, en andere Hubs, wordt onderzocht of een route naar BioLNG mogelijkheden biedt.

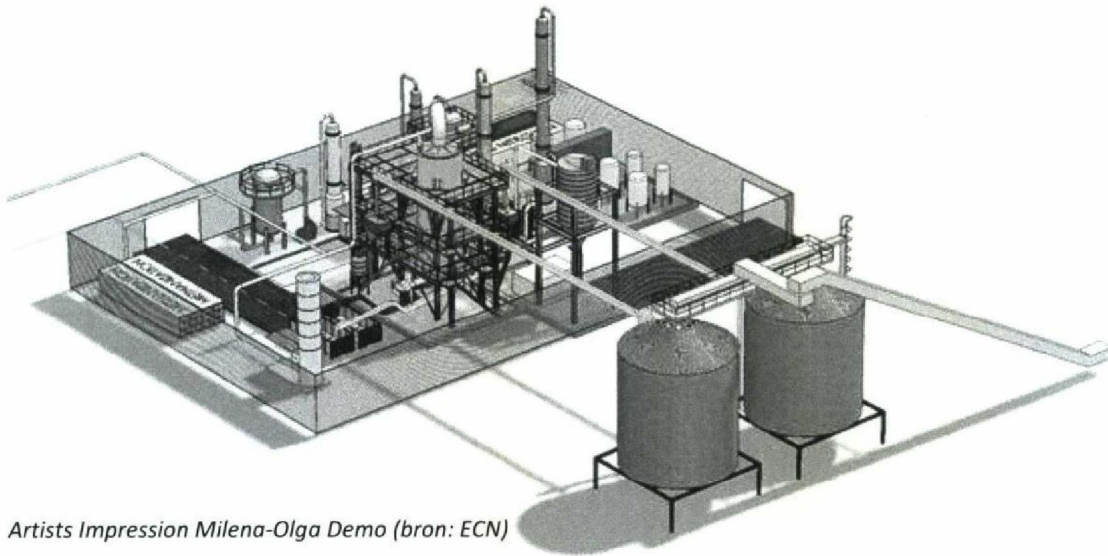

Om tot optimalisatie van het productieproces te komen werken de noordelijke Hubs samen in het Koers Noord project **Groen Gas Noord-Nederland** onder coördinatie van Energy Valley. Verder lopen er verkenningen om bestaande gasleidingen te benutten voor biogastransport. Daarnaast zijn een aantal innovatieprojecten ingediend bij de TKI Gas. Waaronder de projecten **Klaco Gas** voor vergisting van lastige agroresiduen, **MKBA Groen Gas** (Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse en **Biogas Plant of the Future** voor de toepassing van een vernieuwend productieproces. Dit laatste project is tevens op de versnellingsagenda geplaatst van EZ en Topteam Energie. De secretarisrol voor de **Taskforce Groen Gas** is gecontinueerd en een medewerker voor **Groen Gas NL** wordt gedetacheerd vanuit Energy Valley.

>Bio Based Energy / Bio-raffinage

Biomassa is een belangrijke hernieuwbare grondstof. Bio-energie is daarbij onderdeel van de cascade voor een BioBased Economy (BBE). Om dit goed in te bedden heeft Energy Valley meegeschreven aan de **BBE-strategie Noord-Nederland** (NOM). De Energy Valley focus ligt vooral op uitbouw van het regiocluster voor thermochemische conversie en biomassavergassing. Dit heeft overlap met de programmaliijn Groen Gas en heeft een connectie naar de chemie (groene grondstof).

Biomassavergassing biedt als conversietechnologie goede kansen voor de opschaling van de groen gas productie en als innovatietechnologie. Dit wordt vanaf 2012 actief opgepakt door Energy Valley. In dit kader sprake van actieve betrokkenheid bij het opzetten van een **Nationaal Expertisecentrum Vergassing (Alkmaar)** en pilot voor de **Milena/Olga** technologie van ECN. Beide projecten moeten nog tot realisatie worden gebracht.

Artists Impression Milena-Olga Demo (bron: ECN)

Energy Valley heeft tevens ondersteuning geboden bij het verwerven van NER300 subsidie voor het project **Woodspirit** voor grootschalige vergassing als onderdeel van het raffinageproces voor bio-methanol. Tevens is de **Termsheet Thermochemische Conversie** opgesteld voor de landelijke TKI BBE om de regiopositie te versterken. Op basis hiervan zijn diverse noordelijke partijen betrokken bij de landelijke innovatieprojecten **Invent** (torrefactie) en **Mimosa** (bio-raffinage).

Om het **Valorisatiecluster Thermochemische Conversie** uit te bouwen heeft Energy Valley een koepelvoorstel opgesteld voor het Waddenfonds. Hiermee is subsidie verkregen voor de bouw van de innovatieve vergassingsinstallatie **TorrGas Delfzijl**. De andere onderdelen (**Torrefactie Biolake** en **Vergassing Gensos**) worden voorgelegd bij de TKI BBE / Groen Gas.

Recent heeft **TorrGas** ook een beschikte TERM-subsidie via een projectwijziging kunnen activeren voor de bouw van een torrefactie-installatie in Alkmaar. Om kennis en bedrijven op het vlak van torrefactie te bundelen heeft Energy Valley een actieve rol als secretaris van de **Dutch Torrefaction Association** en de **European Torrefaction Association**. In het kader van de Green Deal Noord-Nederland is een voorstel uitgewerkt voor een **Biomassa Platform** om (laagwaardige) biomassa-stromen te ontsluiten en voor te behandelen. Tevens is het project **CADOS** ingediend bij de TKI Gas voor de winning van cellulose uit ruw afvalwater. Beide projecten liggen voor ter besluitvorming.

>Small-Scale LNG

De inzet van vloeibaar aardgas voor transport (small-scale LNG) is een nieuw programmaonderdeel dat per 2012 is opgepakt. Inzet is LNG (Liquified Natural Gas) toe te passen in scheepsvaart, zwaar wegtransport en treinen, en te komen tot bouw van tank- en bunkerstations, alsmede (om)bouw van vaar- en voertuigen. LNG is stiller en schoner dan reguliere brandstoffen en opent tevens de route voor BioLNG (bridge to biobased society). Analoog aan rijden op aardgas en later groen gas. Dit biedt marktkansen voor lokale biogas / groen gas productie.

Small-Scale LNG is ook landelijk nieuw met de nodige uitdagingen in regelgeving, innovatie en kip-ei problematiek. Energy Valley heeft een regierol vervuld bij opzetten van het **Innovatiecontract Small-Scale LNG 2012** (TKI Gas/Topsector Energie). Daarbij zijn diverse matchmaking sessies gehouden om noordelijke mkb en kennis te betrekken. Energy Valley heeft met R'dam en Rijk de **Green Deal LNG Rijn & Wadden** gesloten om de uitrol van LNG te versnellen en heeft zitting in het **Nationaal LNG Platform**. De regionale krachten zijn gebundeld in de **Taskforce LNG Noord** en het **Masterplan LNG Energy Valley** is opgesteld als werkagenda voor uitrol en kennisopbouw. In navolging hiervan is in Noord-Duitsland het **LNG-initiatieve Nordwest** gestart, waar Energy Valley ook in deelneemt.

Energy Valley heeft ondersteuning geboden aan **LNG Doeksen** en **LNG TESO**. Hierover is nog geen investeringsbesluit genomen. Met EZ en Topteam Energie is overeengekomen **LNG Waddenzee** op de nationale versnellingsagenda te plaatsen, onder meer gericht op Rijkswaterstaat als launching customer. De afstemming en samenwerking met de maritieme sector in Noord-Duitsland is uitgebouwd via het Interreg-project **MariTIM**, waarmee o.m. de veerboot van AG Ems op LNG is overgestapt en een TENT-T aanvraag is ingediend. Energy Valley is ook partner in **WattenStart** voor het in kaart brengen van de Nederlandse en Duitse kansen wadden-veerdiensten op LNG.

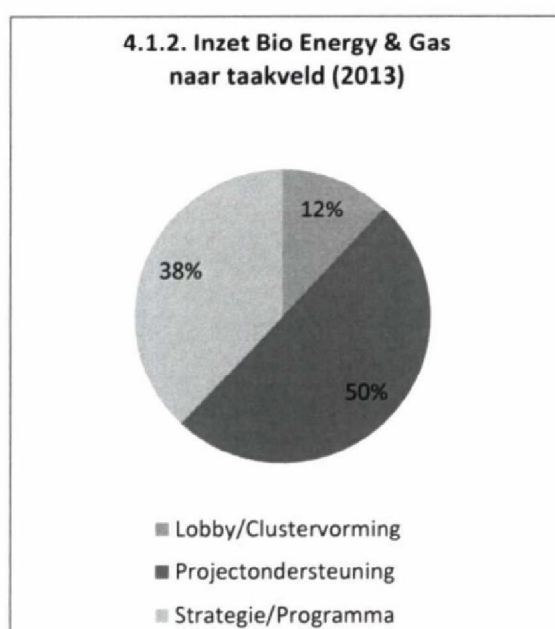
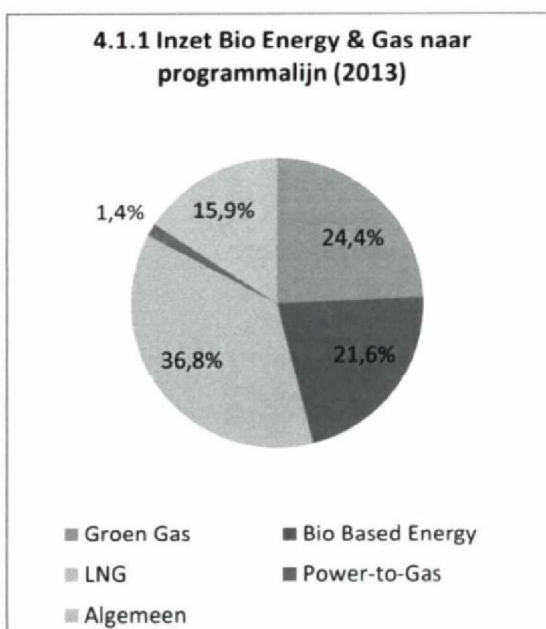

Inmiddels is met het ministerie van EZ en Topteam Energie overeengekomen de **Power-to-Gas Pilot Eemshaven** op de nationale versnellingsagenda te plaatsen. Tevens is Energy Valley betrokken bij de TKI-projecten van Differ - **HyPlasma** en **HyPlasmall4G** (plasma-technologie voor H₂-productie) - en **FlexiGO** (relatie tussen Power-to-Gas en brandstofcellen). Hierover zal eind 2013 een besluit over komen. De huidige projecten vormen een eerste basis voor verder uitbouw van de regiopositie voor Power-to-Gas. Hiervoor wordt ook gewerkt aan een **Masterplan Power-to-Gas**.

>Ureninzet Bio Energy & Gas 2013

In figuur 4.1.1 is de urenverdeling naar programmalijn weergegeven. Dit betreft de uren van januari t/m augustus 2013 (exclusief secretariaat). Data voor 2012 zijn niet beschikbaar, omdat het urenstelsel per 2013 is ingevoerd. In bijlage 2 is de ureninzet nader gespecificeerd en is per programmalijn aangegeven welke projecten zijn ondersteund. Het zwaartepunt in 2013 ligt op LNG, door aanstelling van de tijdelijke medewerker. Daarnaast is de inzet redelijk evenwichtig verdeeld over Groen Gas en Bio Based Energy (met overlap onderling). Het onderwerp Power-to-Gas is vrij nieuw en in opbouw.

In figuur 4.1.2 is de inzet in 2013 naar taakveld weergegeven. Zwaartepunt ligt op kennis- en investeringsprojecten. Ongeveer 1/3e betreft intake en 2/3e structurele begeleiding van kennis- en investeringsprojecten. Daarnaast is een deel van de tijd besteed aan lobby & clustervorming (w.o. Taskforce LNG en Taskforce Groen Gas) en strategie & programma vorming (w.o. TKI BBE en TKI Gas).

4.2. Modern Power System & Grids

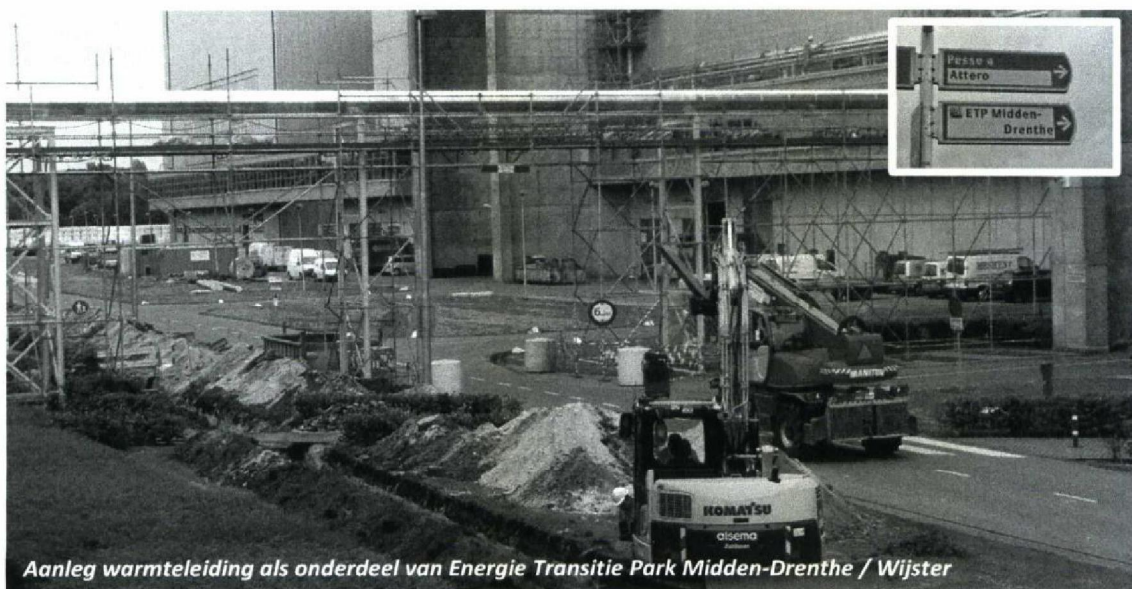
De themalijn Modern Power System & Grids richt zich enerzijds op uitbouw van het regiocluster voor grootschalige duurzame elektriciteitsproductie en anderzijds op de ontwikkeling van nieuwe decentrale energiesystemen. De formatie is gelijk aan vorige periode met aanstelling van een nieuwe teammanager. De medewerker Energy Board Noord-Holland Noord is ook in dit team ondergebracht (uren verdeeld naar thema). De voortgang per programmalijn alsmede de ureninzet in 2013 is onderstaand toegelicht.

>Decentrale Energiesystemen

De energievoorziening wordt steeds meer decentraal ingevuld. Dit vraagt om slimme lokale energieoplossingen, wat ook kansen biedt voor de regionale maakindustrie en nieuwe energiediensten. De ontwikkeling van decentrale oplossingen is vaak maatwerk. Energy Valley heeft niet de capaciteit om bij de uitvoering van allerlei lokale projecten betrokken te zijn. De nadruk ligt derhalve op het ontwikkelen van nieuwe decentrale concepten en een adviesrol bij een aantal voorbeeldprojecten. Hierbij is onderscheid te maken tussen een aantal deelthema's.

Integrale Energieconcepten

Door energie integraal mee te nemen bij ontwikkelplannen kunnen duurzame opties veelal beter worden ingebed en (exploitatie)kosten worden verlaagd. Het Energie Transitie Park (ETP) concept is zo'n werkwijze om met stakeholders tot integrale energieplanning te komen, zoals bij **ETP Midden-Drenthe**, **ETP Eemsdelta Green**, **ETP Agriport A7-zone** en **Energy Innovation Park Boeklermeer** (cross-over met Bio Energy & Gas).

Aanleg warmteleiding als onderdeel van Energie Transitie Park Midden-Drenthe / Wijster

Daarnaast wordt een adviesrol vervuld voor lokale energieoplossingen zoals bij het **Stationsgebied Assen** en **Assen-Zuid**. Bij het project **Smart Lights Messenveld Assen** is een matchmakingsrol vervuld om tot een innovatieve marktoplossing te komen voor een duurzaam verlichting. Op basis hiervan is Energy Valley ook aangehaakt de landelijk **Light Challenge**. Energy Valley heeft de **Energievisie Thialf** opgesteld, waarvoor nu een marktopdracht is uitgezet door sportstad Heerenveen. Tevens wordt deelgenomen in het project **Energy Sustainable Cities** dat is ingediend bij de recente Koers Noord tender. De besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden.

Warmtenetten

Een goede benutting van (rest)warmte heeft een versterkend effect op het lokale vestigingsklimaat. Energy Valley heeft een ondersteunende rol om business cases en warmtevisies vorm te geven. Onder meer voor het **Warmtenet Emmen** en **Energieweb Europark Coevorden** (doorgang laatste project is onzeker). Tevens is meegeschreven aan de **Warmtevisie Groningen Stad** en **Leeuwarmte**. Energy Valley is ook bij de uitvoering hiervan betrokken als adviseur. Inmiddels is gestart met de aanleg van een **WKO-net Europapark Groningen**, mede als onderdeel van het Duurzame Euroborg Stadion (Energy Valley Topclub). Tevens neemt Energy Valley deel in de SNN-aanvraag voor **WKO Europapark**. Voor de **glastuinbouw in A7-zone** en **Sexbierum** is een adviesrol vervuld, op basis waarvan gekozen is voor geothermie.

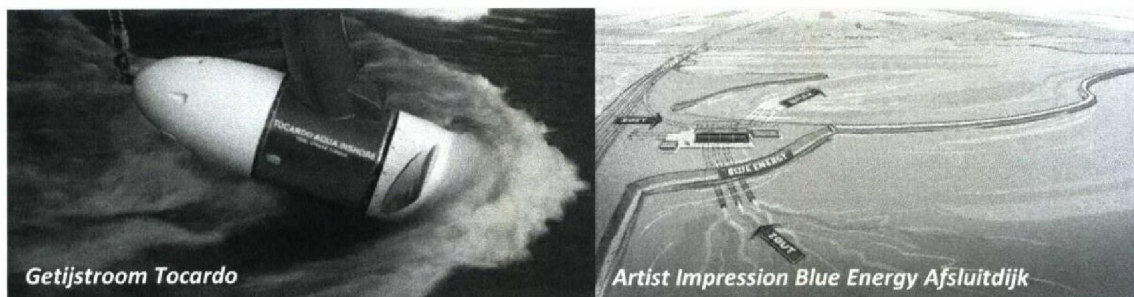
Smart Grids

De koppeling van lokale energievraag en -aanbod (smart grids) is een kansrijke groeiemarkt. Om de positie uit te bouwen heeft Energy Valley meegeschreven aan de nationale innovatieagenda van de **TKI Switch 2 Smart Grids** (Topsector Energie). Hierdoor is Noord-Nederland aangewezen als **nationale koploper Smart Grids** en zijn de noordelijke projecten **iBalance**, **VIOS**, en **MeppelEnergie** gehonoreerd in de 1^e tenderronde. Tevens is ondersteuning geboden bij **EnTranCe** - kenniscentrum en proeftuin voor decentrale energiesystemen. Vooral in de projectmatig aanhaking van het regionale MKB via het business platform **New Energy Business Community**. Via diezelfde lijn is ook het project **EnergyDataHub** ingediend voor komende TKI-ronde. Besluitvorming hierover zal eind dit jaar plaatsvinden.

Energie uit Water / Energiedijken

Gezien de ligging en kennis biedt energie uit water goede kansen voor het Noorden. Zowel om schone energie op te wekken, en als innovatie-technologie. Om dit uit te bouwen is Energy Valley onder meer actief betrokken bij de **pilots Blue Energy (Breezanddijk)** en **Getijstroom (Den Oever)**, oprichting **Tidal Test Centre**, alsmede de integrale planvorming voor **Duurzame Energie Afsluitdijk**.

Met de oprichting van **Hollands Waterkracht** zijn de krachten in Noord-Holland en Fryslân gebundeld met Zuid-Holland en Zeeland. Tevens is een voorstel opgesteld voor de **TKI Deltatechnologie** (Topsector Water) om energie-uit-water als Nederlands exportproduct door te ontwikkelen. De uitvoering hiervan is ondergebracht in het EFRO-West project **Energiedijken/Energising Deltas** met bedrijfsleven, onderzoeksinstituten en Energy Valley (www.energisingdeltas.com).

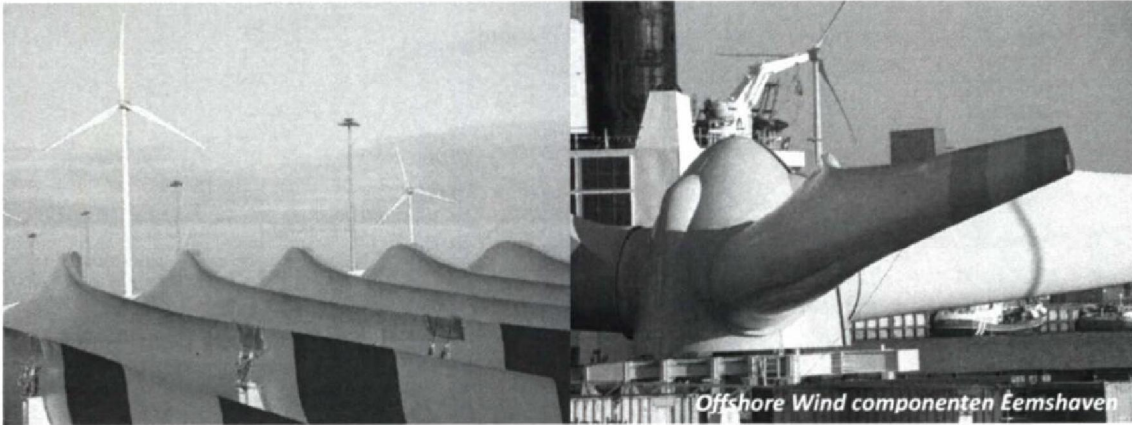
ZonPV

De uitrol van zonne-energie bij particulieren is niet direct een taak voor Energy Valley. De nadruk ligt op innovatieprojecten voor grootschalige uitrol. In dit verband heeft Energy Valley o.m. een adviesrol vervuld bij de planvorming voor **ZonPV Fryslân** om tot een gestructureerde uitrol te komen. Tevens is meegeschreven aan het Waddenfonds voorstel **Zonnepark Ameland**. De besluitvorming hieromtrent is voorlopig aangehouden. Met het project **ZonPV Astron** wordt gewerkt aan een business case voor grootschalige zonne-energie. Tevens is via de Energy Valley Topclub het project **Zonneborg** gestart om via crowd-funding zonPV op het Euroborg Stadion te krijgen.

>Offshore Wind

Noord-Nederland is gunstig gepositioneerd voor de bouw en onderhoud van windparken op zee. Dit biedt groeikansen voor de noordelijke havens. Om de positie te versterken is Energy Valley betrokken bij de **NWEA Green Deal Offshore Wind** en is meegeschreven aan het landelijke innovatiecontract **TKI Wind op Zee** (Topsector Energie). Energy Valley neemt ook zitting in het **TKI-bestuur**.

Met Syntens en NOM is het regiocluster **NNOW: Northern Netherlands Offshore Wind** opgezet die ook betrokken is bij de TKI tenders. In dit verband wordt ook samen opgetrokken de promotie van de Nederlandse havens voor offshore wind via het initiatief **Dutch Ports United**.

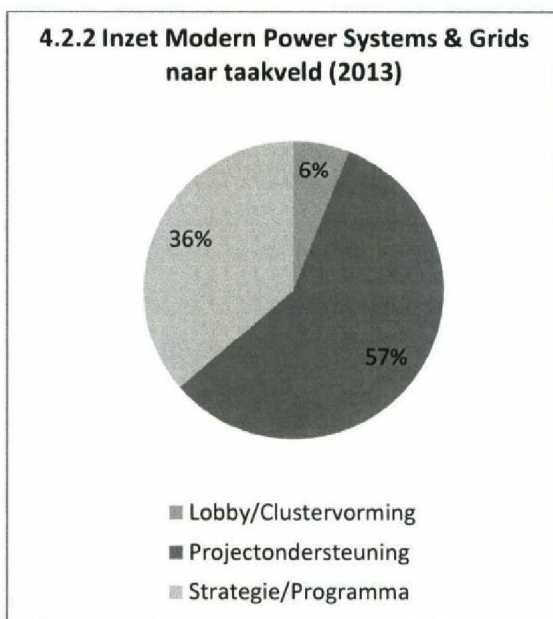
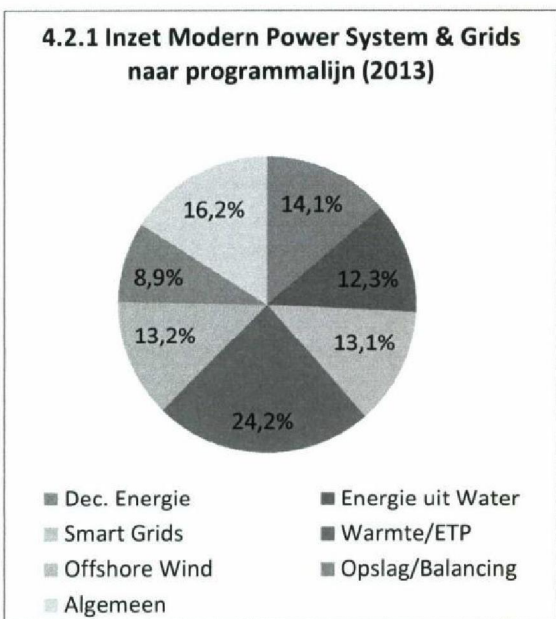
Energy Valley heeft een adviesrol vervuld bij de financiering van het **Gemini-park**. Met het instappen van het Canadese Northland Power Inc. (zonder directe Energy Valley rol) kan de bouw van dit grootste Nederlandse windpark op zee starten. Energy Valley heeft tevens ondersteuning geboden bij het verwerven van middelen uit de Green Deal Noord-Nederland voor een **Nationaal Kenniscentrum Wind op Zee (MCN)** en de Energy College MBO-Hotspot voor **Wind Technician** (Noorderpoort). Energy Valley is o.m. via de TKI Wind op Zee ook betrokken bij de realisatie van een **offshore testpark Leegwater** en zijn de voorbereidingen gaande voor een **testpark voor Offshore Windmolens** in de Eemshaven.

>Elektriciteitsopslag & Infrastructuur

De productie van duurzame energie is niet altijd constant. Dit vraagt om flexibiliteit van het systeem. Energy Valley is met een aantal ontwikkelingen op dit vlak betrokken. Onder meer voor een **Power-to-Gas Pilot**, gekoppeld aan de chemie (zie themalijn Bio Energy & Gas). Daarnaast neemt ook de behoefte aan grootschalige elektriciteitsopslag toe. Energy Valley is onder meer betrokken bij een pilot voor **Compressed Air Energy Storage (CAES)** in zoutcavernes die is ingediend bij de recente Koers Noord Tender. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Tevens is een **E-hub** studie uitgevoerd naar de elektriciteitsinfrastructuur. Onderdeel hiervan is de mogelijke ontwikkeling van een **Pomp Accumulatie Centrale (PAC) of Valmeer** voor de kust van Noord-Nederland om op grote schaal duurzame elektriciteit op te slaan en verhandelen op de markt. De business case hiervoor wordt momenteel verder uitgewerkt.

>Ureninzet Modern Power System & Grids 2013

De ureninzet is in 2013 vrij evenredig verdeeld over de verschillende programmalijnen (zie figuur 4.2.1). In bijlage 2 is de ureninzet per programmalijn en projecten gespecificeerd. Het zwaartepunt van de ureninzet in 2013 ligt op projecten (zie figuur 4.2.2). Dit betreft grotendeels (90%) begeleiding van kennis- en investeringsprojecten en deels intake / eenmalig advies (10%). Daarnaast is een deel van de tijd besteed aan lobby & clustervorming (w.o. Northern Netherlands Offshore Wind en bestuur Energie uit Water) en strategie & programma (w.o. TKI Wind op Zee, TKI Smart Grids en TKI Energie uit Water).

4.3 Knowledge & Internationalisation

De themalijn Knowledge & Internationalisation is er in 2012 bijgekomen. Dit richt zich op de verdere uitbouw van de kennisinfrastructuur en de internationale / Europese samenwerking op het gebied van energie. De formatie hiervoor is grotendeels nieuw aangetrokken. Een deel van de formatie wordt bekostigd uit de basisfinanciering van Energy Valley 4 en een deel wordt gefinancierd uit (EU-) projecten, conform bepalingen uit het strategieplan. De voortgang per programmalijn, alsmede de ureninzet in 2013, is onderstaand toegelicht.

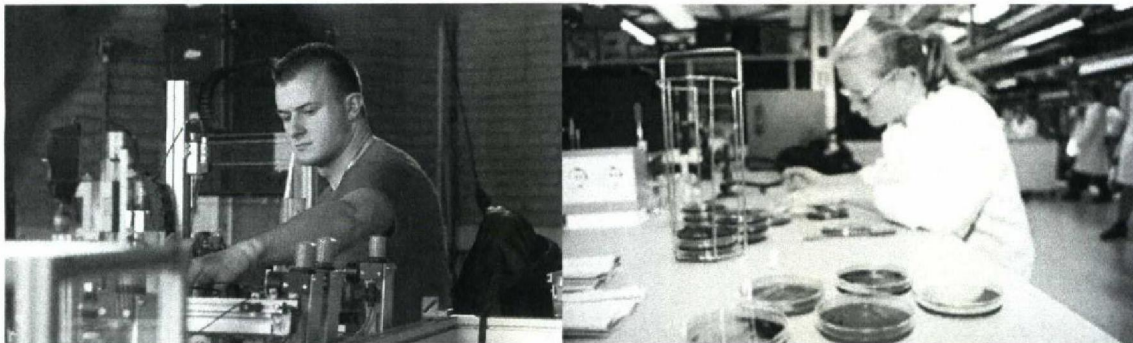
>Energy Academy Europe

De Energy Academy Europe is er op gericht onderzoek en opleidingen op het vlak van energie te bundelen en gestructureerd uit te bouwen. De Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool Groningen zijn initiatiefnemer, waarbij het de inzet is ook andere (regionale) kennisinstellingen, bedrijfsleven en NGO's aan te haken. Hiervoor zijn afgelopen periode ook de nodige overeenkomsten met diverse partners gesloten. Energy Valley heeft zitting in de **Stuurgroep Energy Academy Europe (EAE)**. Daarnaast is een Energy Valley medewerker gedetacheerd is bij de EAE voor het ontwikkelen en coördineren van een programma van leeractiviteiten, alsmede het leggen van dwarsverbanden naar markt/praktijk en internationale projecten.

Inmiddels zijn afspraken gemaakt over de middelen voor de EAE uit de Green Deal Noord-Nederland. Daarnaast is Energy Valley betrokken bij diverse kennisprojecten die annex zijn aan de EAE. Zoals de **European Renewable Energy Master** (Hanzehogeschool) en het **Nationaal Kenniscentrum Wind op Zee** (MCN), **EnTranCe** (Hanzehogeschool) waarbij de nadruk ligt op een goede verbinding tussen de markt/vraag en het opleidingsaanbod.

>Energy College

De ontwikkeling van MBO energieonderwijs is samengebracht in de Energy College, gelieerd aan de Energy Academy Europe. Energy Valley heeft een actieve rol vervuld bij het sluiten van een **Energy College akkoord** tussen de ROC's waarbij een business model in de vorm van Hotspot is ontwikkeld voor het MBO-onderwijs. De eerste Hotspots zijn inmiddels gefinancierd uit de Green Deal Noord-Nederland: **Techniek Innovatie Centrum** (Groningen), **AOT Drenthe** (Emmen), **Integraal Duurzaam** (Leeuwarden) en het **Centrum Innovatief Vakmanschap Energie** (Eemsdelta).

>Energy Challenges

Om de interesse voor het vak energie onder de jeugd te vergroten zijn samen met de Energy Valley Topclub de Energy Challenges opgezet om schoolklassen in competitieverband zoveel mogelijk energie te laten besparen. Energy Valley heeft ondersteuning geboden bij het opzetten van de eerste editie van de **Energy Challenge Groningen 2012-2013** waarbij 8 scholen betrokken waren. Inmiddels is hier navolging aangegeven in de andere provincies en zullen in het schooljaar 2013-2014 in totaal 60 klassen meedoen in de **Energy Challenge Drenthe, Fryslân, Groningen en Noord-Holland**. De Challenges worden per regio zelfstandig georganiseerd, onder auspiciën van de **Stichting Energy Challenge** die Energy Valley heeft opgericht.

>EU-samenwerking

Energie is per definitie een grensoverschrijdend onderwerp. Per ingang van Energy Valley 4 is meer structurele inzet gekomen voor het uitbouwen van de Europese samenwerking. Nadruk ligt hierbij op de samenwerking met Noord-Duitsland en landen rond de Noordzee. Enerzijds om de kennisbasis te vergroten en samen op te trekken voor beïnvloeding van Europese programma's. Anderzijds om bedrijven en kennispartners projectmatig te verbinden en aanspraak te maken op de Europese programma's. In 2012-2013 is hiervoor een stevige basis gelegd.

Op basis van het strategieplan richt Energy Valley zich op het projectmatig uitbouwen van de Europese samenwerking door een verbinding te leggen tussen de bestaande projecten in de regio en de Europese relaties en programma's (voorbereiding). In dit kader is recent ook een **Memorandum of Understanding** tussen OLEC (Oldenburg, Energy Valley en Energy Academy) getekend om de samenwerking te intensiveren. Het aanjagen van nieuwe EU-projecten wordt beschouwd als basistaak voor Energy Valley. De uitvoering van EU-projecten niet. Een actieve bijdrage is wel gevraagd om de EU-positie en -netwerk uit te bouwen. Dit wordt ondergebracht in het project zelf, en valt buiten de basistaak (en financiering) uit het strategieplan Energy Valley 4. Op basis hiervan is Energy Valley in 2012-2013 bij de uitvoering van de volgende projecten betrokken.

Hansa Energy Corridor

Het project **Hansa Energy Corridor** (HEC) is vorige periode opgestart om de energiesamenwerking tussen Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland (overheden, bedrijfsleven en universiteiten) vorm te geven en de kennispositie te versterken. HEC kent acht partners uit Noord-Duitsland en Noord-Nederland die in werkgroepen van wetenschappers en clusters samenwerken op de thema's: Solar energy/Blue energy, Wind, Biomass, Renewable energy, Smart Grids, Clean mobility, Storage, Legal energy issues. Hiermee is een belangrijke samenwerkingsbasis gelegd met Noord-Duitsland. HEC is gefinancierd uit Interreg en regiobijdragen (totaalbudget €1,2 miljoen) met de RUG als leadpartner. Het project is inmiddels in afronding.

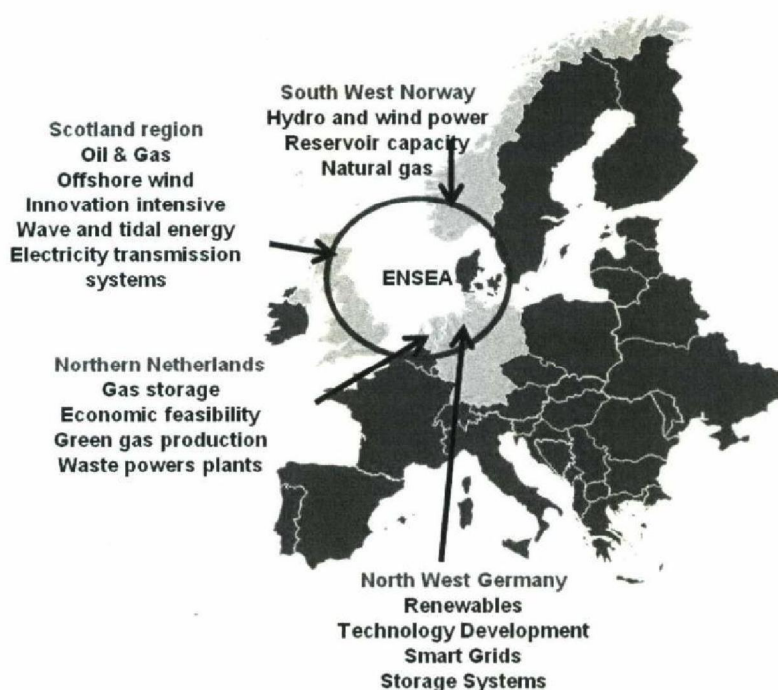
Energy Vision North Sea Region

Met het project **Energy Vision North Sea Region** (ENSVR) zijn Europese energiepartners uit de Interreg IVb regio gebundeld om tot een gezamenlijke (kennis)strategie te komen voor het transnationale energievraagstuk. Dit heeft gediend als input voor het energiedeel van het Interreg V programma (2014-2020). Energy Valley was lead-partner namens Noord-Nederland, gefinancierd uit het project. Andere deelnemende regio's waren East-Scotland, West-Vlaanderen, Schleswig-Holstein, Central Denmark, Halland (Zweden). Het project is gefinancierd uit Interreg en regiobijdragen (totaal €528.600) en is inmiddels in afronding.

European North Sea Energy Alliance

In het project **European North Sea Energy Alliance** (ENSEA) wordt gekeken naar systeemintegratie en balanceringsvraagstukken voor het toenemende aandeel fluctuerende energie uit zon en wind. Voortbouwend op de regio-sterktes, legt ENSEA verbanden tussen energieclusters (triple helix) in Noord-Nederland, Schotland, Noorwegen/Rogaland en Duitsland/Neder-Saksen om gezamenlijke strategieën en projecten te formuleren.

Nadruk ligt op het versterken van het onderzoekspotentieel door universiteiten, onderzoekscentra, ondernemingen, autoriteiten en overige belanghebbenden te verbinden. Gericht op een internationaal netwerk van grote en kleine ondernemingen om gebruik te maken van de kennisintensieve technologische ontwikkelingen in de regio's. Energy Valley is penvoerder en projectcoördinator, gefinancierd uit het project. Daarnaast worden ook regionale kennispartners als ECN, Stenden, NHL en RUG gefinancierd om in het project deel te nemen. Totale projectomvang is €3.191.990, nagenoeg volledig gedekt uit het KP7-programma. Het project is eind 2012 gestart en loopt tot eind 2015.

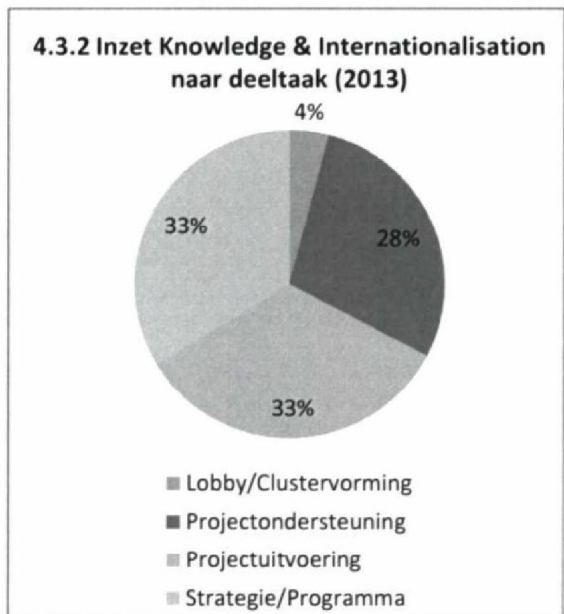
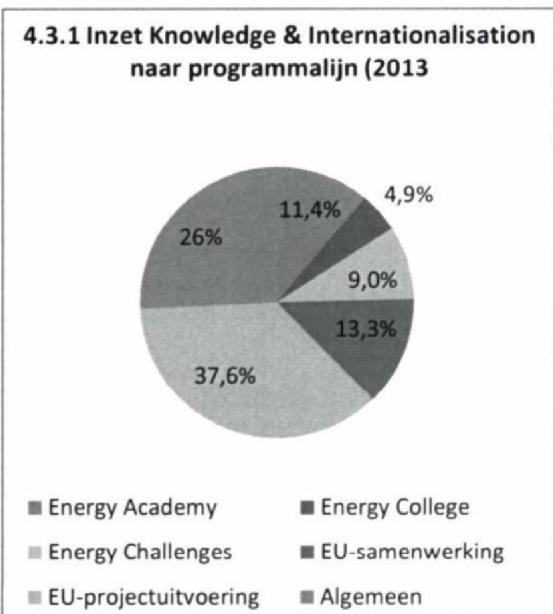

Energiedijken

Energie uit water is een kansrijk thema voor de BV Nederland en de Energy Valley regio, specifiek voor Tocardo en Blue Energy als nieuwe industrie en exportproduct. De combinatie energiewinning en waterkering kan leiden tot conflicterende belangen. Dit vraagt om heldere afspraken en organisatie om de verantwoordelijkheden te borgen. Dit is samengebracht in het project **Energiedijken** met talrijke belanghebbenden en kennisdragers uit de triple helix (o.m. ECN, Deltares, Wetsus, NIOZ, TTC TU's, Strukton, Tocardo, Blue Energy, Tauw, Fryslân, Noord-Holland, e.a.). Het Tidal Test Center (TTC) is penvoerder. Energy Valley is betrokken als kennis- en communicatiepartner. Het project wordt gefinancierd uit het EFRO-Kansen voor West programma. Totale projectomvang bedraagt €1.379.781.

>Ureninzet Knowledge & Internationalisation 2013

Ruim een derde van de ureninzet in 2013 betreft de uitvoering van projecten (zie figuur 4.3.1). Dit wordt gefinancierd uit de projecten zelf. Ongeveer een kwart wordt besteed aan uitbouw van de kennisinfra via de Energy Academy, Energy College en Energy Academy. De overig ureninzet is gericht op uitbouw van de EU-samenwerking en het verkennen van nieuwe samenwerkingsprojecten. In bijlage 2 is de ureninzet gespecificeerd. Het zwaartepunt van de ureninzet in 2013 ligt op projecten (zie figuur 4.3.2). Deels ondersteuning van de Energy Academy, Energy College en Energy Challenges, deels uitvoering van EU-projecten. Daarnaast is een deel van de tijd besteed aan lobby & clustervorming (w.o. lobbyondersteuning naar Den Haag en Brussel) en strategie & programma (w.o. verkenning nieuwe projectopties en inventarisatie EU-fondsen).

4.4 Organisation & Communication

Onder de themalijn Organisation & Communication valt zowel de interne bedrijfsvoering van de stichting, de directie en communicatie. Dit is ondersteunend aan de inhoudelijke themalijnen. De voortgang op de inhoudelijke programmalijnen en de ureninzet in 2013 is onderstaand toegelicht.

>Versterken inhoudelijke beleidspositie

Ten aanzien van de brede beleidspositionering is o.m. in aanloop naar de 2^e Kamer verkiezingen 2012 een **energiedebat in het Noorden** georganiseerd met energiewoordvoerders van de grote landelijke partijen. Tevens is een **'Meet & Greet' met de Kamerleden** en een **energiedebat in Den Haag** georganiseerd. Tijdens de **EU Energy Weeks in Brussel** is een programma verzorgd met Europarlementariërs op onder meer het LNG dossier. De inhoud staat hierbij altijd centraal.

Om de inhoudelijke themalijnen te versterken heeft Energy Valley onder meer actief meegeschreven aan de **Nationale Innovatiecontracten Gas, Offshore Wind, Smart Grids, BioBased Economy en Deltatechnologie**. Hiermee is een goede positie gecreëerd om projectmatig aanspraak te maken op de innovatiebudgetten (zie ook themalijnen). De uitvoering van de **TKI Gas** is verbonden aan de Energy Academy Europe en Energy Valley heeft zitting in het **bestuur van de TKI Wind op zee**.

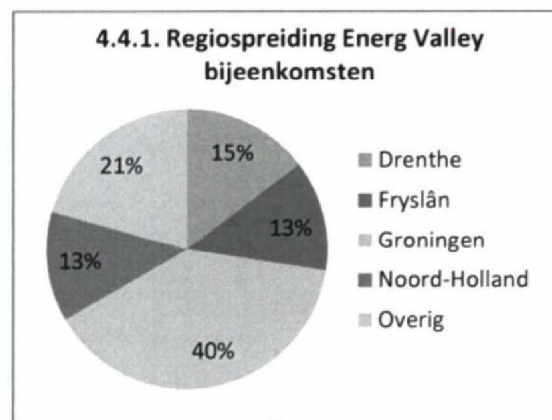
Voor het recente **Nationaal Energieakkoord** is directe input geleverd tijdens het proces. Onder meer door via een **regiosessie met de SER**, alsmede inbreng van een **Energy Valley position paper**. Een behoorlijk aantal punten komt ook terug in het akkoord. Het Ministerie van EZ heeft het Noorden benaderd een **regionale uitvoeringsagenda** op te stellen. Aan de hand hiervan moeten afspraken worden gemaakt tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen om bepaalde energietransities in het Noorden te versnellen en de nationale doelen te ondersteunen. Dit proces is nu in volle gang.

>Community Building / Kennisdisseminatie

Belangrijke taakstelling van Energy Valley is het regionale energiecluster uit te bouwen door partijen en kennis aan elkaar te verbinden. Hierbij zijn een aantal specifieke activiteiten te onderscheiden.

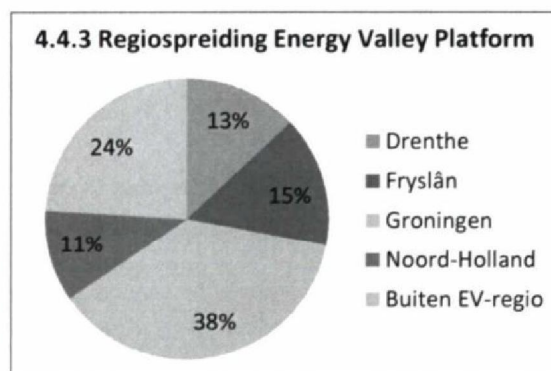
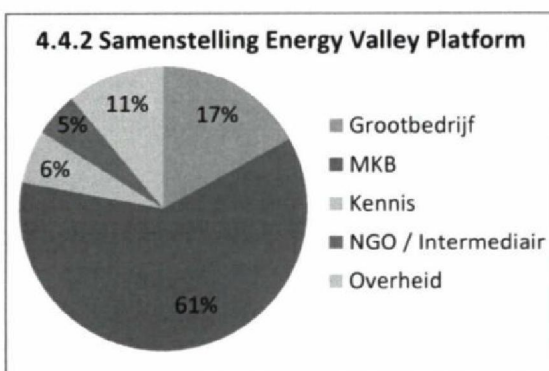
Energie-events

Tot op heden zijn in 2012-2013 bijna 50 grotere bijeenkomsten georganiseerd, met in circa 5.500 bezoekers (zie bijlage 3). Dit betreft deels specifieke kennis- of themasessies om bedrijven en kennisinstellingen (projectmatig) te betrekken bij de centrale programmalijnen en deels bredere netwerkbijeenkomsten. Energy Valley heeft een vaste programmering met een aantal wederkerige events zoals **Green Beach Noord-Holland, Energy Convention, Solar Challenge, Groen Gas BBQ** en de **Nieuwjaarsreceptie**. Daarnaast zijn m.n. voor de Topsector Energie kennissessies georganiseerd voor verschillende deelthema's. Energy Valley werkt veelal samen met andere instantie om de reikwijdte te vergroten. Inzet is tot een evenredige geografische spreiding van events te komen, maar dit is ook deels afhankelijk van het onderwerp en de doelgroep. Zwaartepunt lag in 2012-2013 in Groningen (zie figuur 4.4.1)

Energy Valley Platform

Met het **Energy Valley Platform** wordt het betrokken energiecluster samengebracht. Dit bestaat uit 175 leden (augustus 2013), vooral MKB (zie figuur 4.4.2). De meeste leden hebben (hoofd)vestiging in Groningen, daarnaast zijn de leden vrij gelijk verdeeld over de andere provincies en heeft een deel een (hoofd)vestiging buiten de Energy Valley regio (zie figuur 4.4.3). Daarnaast zijn met **Northern Netherlands Offshore Wind** en **New Energy Business Community** speciale themaclusters opgezet.

Het is afgelopen periode onvoldoende gelukt het platform structureel uit te bouwen. Deels omdat Energy Valley geen exclusiviteit biedt naar platform-leden. Om aanwas van nieuwe projecten en partijen te maximaliseren is gekozen de kennissessies e.d. zoveel mogelijk open te stellen voor iedereen, en niet specifiek voor platformleden. Om het platform in de toekomst verder uit te bouwen wordt gewerkt aan een nieuwe acquisitieplan, met een nieuwe waarde-propositie, onder meer gericht op online community building via de website.

Informatieverspreiding

Om de positie van het Noorden kracht bij te zetten en nieuwe ontwikkelaars aan te trekken voert Energy Valley een actief communicatiebeleid. Onder meer via nieuwsverspreiding via de **website**, **twitter (+1.500 volgers)** en **LinkedIn (+600 members)**. De huidige website biedt daarbij beperkte mogelijkheden voor interactie. Achter de schermen is gestart met het opzetten van een nieuwe website, die enerzijds eenvoudiger is om te beheren en anderzijds veel meer mogelijkheden moet bieden aan bedrijven, kennisinstellingen en overheden om relevante energie-informatie met elkaar te delen (portal-functie). Dit moet enerzijds zorgen voor meer actuele nieuwswaarde op de website en dient tevens als acquisitie-instrument voor het Energy Valley Platform. Verwachting is begin 2014 de nieuwe website gereed te hebben.

Communicatieoverleg partners

Om de communicatie verder kracht bij te zetten en te synchroniseren met verschillende partners zijn een drietal communicatie overleggen ingesteld. Periodiek vindt overleg plaats met de communicatie-medewerkers van (een deel van) de publieke partners. Een zelfde soort overleg is georganiseerd met (een deel van) de private partners. Tevens vindt in het kader van het noordelijke clusteroverleg (Lutzky-overleg) tevens afstemming plaats tussen de communicatie van de noordelijke clusterorganisaties. Dit is erop gericht beter inzicht te geven in elkaars communicatie-belang en agenda, alsmede waar mogelijk meer gezamenlijk op te trekken in de communicatie.

Resource

Naast de website publiceert Energy Valley ieder kwartaal de nieuwsbrief **Resource**. Deze wordt in een oplage van 5.000 exemplaren verspreid onder bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Per ingang van Energy Valley is de Resource gerestyled en is een iets andere opzet gekozen, met een aantal vaste rubrieken en een special (zie tabel). Energy Valley stelt de Resource op in eigen beheer, waarbij zoveel mogelijk gelegenheid wordt geboden aan initiatiefnemers om concrete projecten en energie-ontwikkelingen in de regio toe te lichten.

Datum	Special	Artikelen
Maart 2012	Innovatie Contracten	Energy Board, Energieborg, Groen2012, interview Noé van Hulst, etc.
Juni 2012	Decentraal	LNG, Green Planet/Attero, project slimme verlichting Assen, Tidal Testing Centre, Zonne-energie Fryslân, Solar Challenge, Gasopslag Bergermeer, E180, etc.
September 2012	Kennis	ENSEA, Energy Challenges, zeeboerderij, Global Wind Day, Energy College
December 2012	Internationale projecten	TKI Smart Grids, interview Koen Schuiling, MKB Green Deal, autotesten groen gas, Energy Delta Convention, etc.
Maart 2013	Bio Based Energy	Nationaal energieakkoord, gaswinning/aardbevingen, spin-offs energiemonitor, Sameen, Energy Challenges, afscheid Tanja Klip, Energy Valley in de nieuwe kabinetsperiode, etc.
Juni 2013	LNG	Energiedijken, koningsbezoek, EnTranCe, symposium duurzame mobiliteit, Unique Lights, KEMA, TIC, interview Lambert van Nistelrooij
September 2013	Windenergie	Energy Challenges, Energy Convention, Solar Challenge, SER-akkoord plus noordelijke energieagenda, etc.

>Maatschappelijke betrokkenheid

Per ingang van Energy Valley 4 is met de partners overeengekomen ook meer aandacht te besteden aan de maatschappelijke betrokkenheid bij energietransitie. Enerzijds om het begrip voor de energieontwikkelingen in de regio te vergroten. Anderzijds om vooral de jeugd meer te betrekken. Energy Valley beschikt daarbij niet over een breed marketingbudget, maar tracht via slimme allianties brede aandacht te vragen voor energietransitie. Hiervoor zijn afgelopen periode een aantal zaken opgezet.

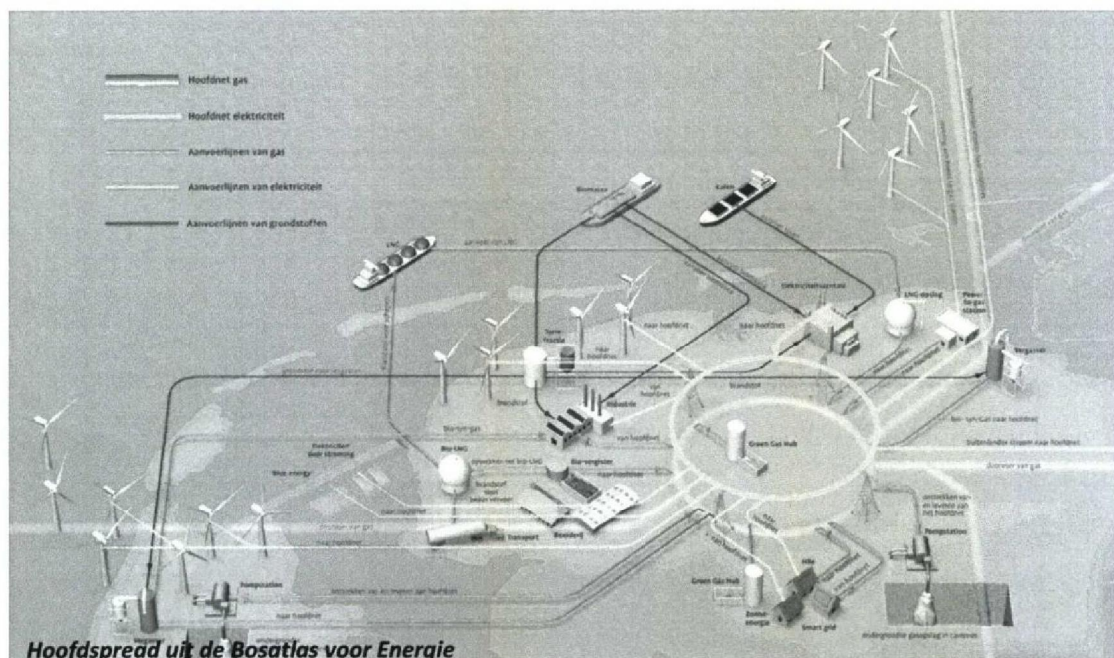
Energy Valley heeft zitting in het bestuur van de **Frisian Solar Challenge**, organisator van de zonnebootrace die iedere 2 jaar wordt georganiseerd met diverse internationale teams. Hiermee worden studenten actief betrokken bij energietransitie en kan ook een groot publiek worden bereikt. In 2012 zelfs met een dagelijks wedstrijdverslag op nationale televisie. Energy Valley organiseert daarbij traditioneel een groot event op de rustdag om bedrijfspartners actief te betrekken.

Om het MKB actief te betrekken bij energietransitie is met steun van de Green Deal MKB Nederland een 3-tal noordelijke energiebesparingsprojecten opgezet: BoppEslach Heerenveen e.o. (gedrag), VPB Emmen (koppeling bedrijven) en de Clean Groningen (onderdeel topclub). De subsidie verloopt via Energy Valley, waarbij de projecten eigenstandig worden ontwikkeld door lokale initiatiefnemers.

Via de **Energy Valley Topclub** is een 6-tal groenpartners (Gasunie, GasTerra, Groningen Seaports, Essent, BAM en Imtech) een sponsorovereenkomst aangegaan met 4 Groningse sportclubs. Op basis hiervan staat Energy Valley op de achterzijde van de shirts en is een maatschappelijk programma opgezet, met de **Energy Challenges Groningen** (scholencompetitie), **Clean Groningen** (MKB energiebesparingsprogramma), **Duurzame Energieborg** (voorbeeldfunctie Euroborg), **Duurzame Energie Clinics** (techniekworkshops bij sportclinics) en een **lezingsprogramma** rond de wedstrijden. Dit is zelfstandig georganiseerd met steun van de topclub. Energy Valley financiert niet mee in de sponsoring, maar is wel betrokken bij de Energy Valley Topclub projecten. Recent heeft ook AZ het voortouw genomen om een business unit rondom offshore energy op te zetten. Energy Valley is hier via de rol bij de Energy Board Noord-Holland ook bij betrokken.

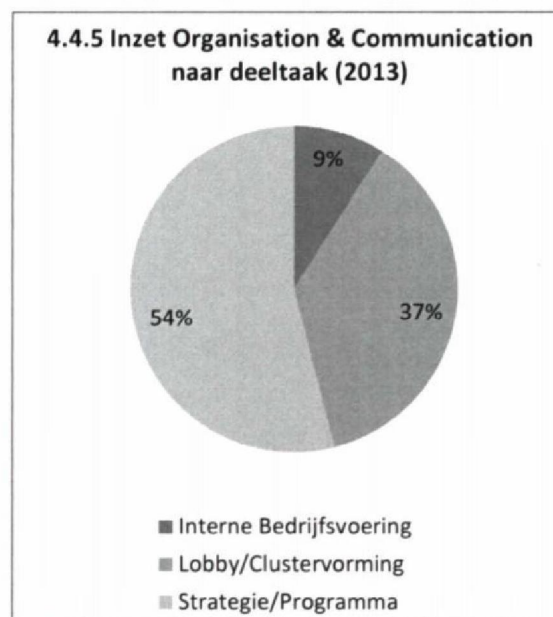
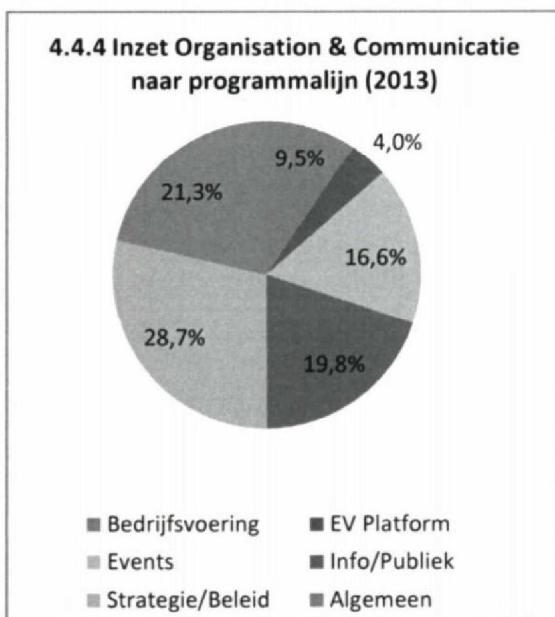
In 2012 hebben provincies en gemeenten het voortouw genomen om een apart hoofdstuk over de Energy Valley regio gepubliceerd te krijgen in de **Bosatlas voor Energie**. De stichting heeft hierbij de coördinatie ter hand genomen om het noodzakelijke beeldmateriaal en content aangeleverd te krijgen. Op basis hiervan heeft het Noorden zich gepresenteerd in 3 spreads (2 pagina's per spread) als innovatieve en duurzame energieregio. De Bosatlas voor Energie is daarbij breed verspreid onder scholen, waarmee het een groot bereik heeft onder met name de jeugd.

Om in de regionale media meer aandacht te krijgen voor energietransitie is een samenwerkings-overeenkomst gesloten met de **Noordelijke Dagblad Combinatie (NDC)**. Op basis hiervan zal een programma comité worden opgezet met vertegenwoordigers uit VNO-NCW / MKB Noord, Natuur- en Milieufederatie, Energy Academy en Energy Valley die actuele onderwerpen aandragen voor apart katern in de regionale kranten (Dagblad van het Noorden en Leeuwarden Courant). Daarnaast is het voornemen samen publieksdebatten te organiseren. Verwachting is per 2014 hiermee te starten.

>Ureninzet Organisation & Communication 2013

In de figuren 4.4.4 en 4.4.5 is de verdeling van de uren per programmalijn en deeltaak in 2013 weergegeven. Dit is in bijlage 2 nader gespecificeerd. Het zwaartepunt van de ureninzet in 2013 ligt op Strategie & Programma (zie figuur 4.4.5). Dit betreft onder meer de algemene en strategische sturing van de organisatie, opstellen van actie- en strategieplannen, alsmede afstemming met de publieke en private partners (via ambtelijk energie overleggen, BONN en Raad van Toezicht). Slechts een beperkt deel van de ureninzet gaat naar interne bedrijfsvoering. Dit betreft met name het opzetten en controleren van de interne administratiesystemen (uren en financiën). De financiële administratie zelf wordt uitgevoerd door een extern bureau. Dit is niet in de eigen ureninzet opgenomen. Daarnaast concentreert de ureninzet zich vooral op clusteruitbouw via organisatie van events en info-verspreiding.

>Samenvattend

Vanaf 2012 wordt uitvoering gegeven aan het Strategieplan Energy Valley 4. Hierbij zijn een aantal bijstellingen geweest ten opzichte van de eerdere inhoudelijke focus en is extra inzet gekomen voor uitbouw van de kennisinfrastructuur en internationale samenwerking. Effectief is Energy Valley nu 1 en ¾ jaar onder weg met het nieuwe programma. In deze relatief korte tijd is de organisatie opgebouwd en is de nodige voortgang geboekt op de verschillende thema's. Hierbij is gewerkt aan de hand van de actieplannen 2012 en 2013.

Vooraf in het begin was sprake van onderbezetting omdat een deel van de formatie nog moest worden aangetrokken. In deze periode was ook het proces rond de topsectoren in volle gang, waarbij stevig is ingezet op een goede positionering op de regiothema's. Dit heeft behoorlijk wat gevergd, maar hiermee is wel een basis gelegd voor nieuwe innovatieprojecten, waarvan ook de eerste zijn gehonoreerd. De topsectoraanpak is nog nieuw en in korte tijd tot stand gekomen. In sommige gevallen is het nog zoeken naar de juiste werkwijze en bekendheid bij de markt en kennisinstellingen.

Voor een aantal nieuwe inhoudelijke programmalijnen is de basis uitgebouwd, waarbij de eerste ontwikkelprojecten zijn opgestart of zich aandienen. Tegelijk zijn de diverse nieuwe en lopende projecten begeleid op de bestaande programmalijnen waarbij in 2012-2013 de nodige investeringen geland. De gevolgen van de economische recessie zijn wel merkbaar. Vooral de beschikbaarheid van vreemd vermogen is een probleem, wat leidt tot vertraging. De kennispositie is versterkt via de Energy Academy Europe en Energy College. In Europees verband is vooral een stap gezet in uitbouw van de samenwerking rond de Noordzee.

De projectenportfolio is breed en omvangrijk. Dit is deels inherent aan de markt-gedreven werkwijze, brede publiek-private achterban en grote geografische scope. De rol en betrokkenheid varieert per project en thema. Energy Valley moet voortdurende balans vinden tussen (markt)vragen en -opties, en beschikbare capaciteit en middelen. Om hier een weg in te vinden is met de publieke en private partners gekozen te werken met actieplannen, met voldoende flexibiliteit om te anticiperen op marktontwikkelingen en kansen.

De praktijk leert echter dat dit in sommige gevallen onvoldoende achtergrond biedt om alle stakeholders in de volle breedte te informeren en betrekken. Hierdoor is het soms ook lastig de effectiviteit van de inzet (achteraf) inzichtelijk te maken. Dit pleit ervoor de achtergronden, taakverdeling en werkinzet op voorhand meer expliciet te maken. Op basis hiervan kan de werkinzet en verwachtingen worden ingekaderd voor een eenduidige verantwoording en beoordeling.

5. PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKING

Als clusterorganisatie werkt Energy Valley nauw samen met vele publieke en private partners. Zowel strategisch als projectmatig. Onderstaand zijn de belangrijkste samenwerkingsrelaties toegelicht, waarbij mede gezien de aanleiding van deze evaluatie vooral is ingezoomd op de relatie met de provincies en gemeenten.

>Provincies & Gemeenten

Energy Valley is geïnitieerd vanuit de gemeente Groningen en vanaf het begin zijn ook de provincies zeer nauw betrokken, zowel inhoudelijk als financieel. Bij aanvang hebben provincies en gemeenten er bewust voor gekozen niet direct zitting te nemen in de Raad van Toezicht, maar via de subsidierol medesturing te geven aan de strategische focus en inzet. Daarbij is altijd sprake geweest van zeer intensieve samenwerking en afstemming. Ambtelijk en bestuurlijk. Dit maakt het mogelijk snel te schakelen en samen op te trekken in de vaak complexe dossiers. Dit is een absolute meerwaarde en belangrijke pijler voor de energieregio Noord-Nederland.

Energie is een belangrijk maatschappelijk thema dat vele facetten van het openbaar bestuur raakt. Onder meer vanuit klimaat, milieu, leveringszekerheid, economie en werkgelegenheid. Energy Valley heeft daarbij te maken met een brede en pluriforme achterban. Dit betekent dat voortdurend moet worden geschakeld tussen belangen, ambities, markt en beleid. Om hierbinnen te opereren is altijd gewerkt vanuit een gemeenschappelijke visie en aanpak, in nauwe samenspraak met de private en de publieke partners. In deze fase is dit voor de publieke partners geformaliseerd via een **ambtelijk energie-overleg** (iedere 6 weken) en het **Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland** (2 keer per jaar).

Hiermee zijn provincies en gemeenten zeer nauw betrokken en medebepalend voor de gekozen koers. Het strategieplan en de actieplannen dienen daarbij als gemeenschappelijke werkagenda, op basis waarvan ook subsidie wordt verstrekt. Energy Valley wordt daarbij als enige noordelijke clusterorganisatie gelijk gefinancierd door 4 provincies en 6 gemeenten. Het is daarbij niet altijd eenvoudig alle belangen te bundelen en met één mond te spreken. Zeker als het gaat om strategische beleidsvorming en -beïnvloeding. Gezien de grote maatschappelijke relevantie en betrokkenheid van vele publieke partijen is soms sprake van behoorlijke bestuurlijke drukte. Dit kan worden gekanaliseerd door scherpere verdeling van dossiers. Zowel tussen regio-overheden en Energy Valley als tussen de overheden onderling.

In Energy Valley verband is dit voor een 2-tal thema's opgepakt middels een speciale Taskforce (Groen Gas en LNG). Hiermee is een politiek-bestuurlijke trekker aangewezen voor een goede inhoudelijke betrokkenheid en strategische afstemming met relevante bedrijfs- en kennispartners. Het is wenselijk met provincies en gemeenten te bepalen of dit ook voor een aantal andere dossiers kan worden ingevoerd. Dit vraagt wel duidelijke onderlinge afspraken op voorhand over taakstelling, organiserend vermogen en mandaat.

Ten aanzien van de subsidierol verliep de publieke financiering in de vorige fasen via een centrale SNN-regeling. Dit is in de huidige fase niet meer het geval. Energy Valley ontvangt nu rechtstreeks subsidie van de publieke financiers. Om tot eenduidige verslaglegging en subsidiering te komen zijn afspraken gemaakt met het BONN. Overeengekomen is de terugblik op voorgaande jaar en operationele inzet voor komend jaar te combineren in de jaarlijkse actieplannen, en dit te benutten voor de inhoudelijke verslaglegging en subsidieaanvraag. Dit werkt niet optimaal (zie ook financiën).

In de actieplannen is de werkinzet op hoofdlijnen vastgelegd. Tevens is een korte terugblik geven op gepleegde inzet en behaalde resultaten. De actieplannen zijn vrij beknopt, zonder al teveel detail en context om op overzichtelijke wijze inzichtelijk te maken wat de beoogde inzet is. Gezien de intensieve contacten worden achterliggende processen vooral gedurende de uitvoering van het actieplan gedeeld. Dit is gebaseerd op goed onderling vertrouwen en persoonlijk contact. Hierdoor kan snel worden geschakeld, waardoor de inzet van Energy Valley maximaal gericht kan worden op het verder helpen van nieuwe projecten en ontwikkelingen.

Keerzijde is dat voor minder direct betrokkenen het soms lastig is de effectiviteit van de gepleegde inzet voldoende inzichtelijk te krijgen en te beoordelen. Veel informatie zit op persoonsniveau en is niet altijd gedetailleerd vastgelegd in rapportages en verslaglegging. Hierdoor is het soms lastig alle informatie eenduidig te delen. Zeker gezien de intensieve betrokkenheid van Energy Valley bij vele projecten en processen. Het gevaar bestaat dat hierdoor een onvolledig beeld ontstaan en/of bij wisseling van personen informatie verloren gaat.

Dat blijkt ook uit het onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer wat vooral gebaseerd is op schriftelijke bronnen uit het verleden (tot en met 2008). Sindsdien is al wel een flinke kwaliteitsslag gemaakt in het verder aanscherpen van de focus, werkafspraken en terugkoppelingen. Hier wordt voortdurend aan gewerkt. Ook in de afgelopen periode. Onder meer met verdere professionalisering van de bedrijfsvoering (nieuw boekhoudsysteem en urenadministratie), onderlinge afstemming en bredere terugkoppeling aan PS en Gemeenteraden.

Door de innige samenwerking zijn provincies en Energy Valley in sommige gevallen een soort verlengstuk van elkaar geworden. Hierdoor kunnen taken en rollen door elkaar lopen. Dit is soms nodig om gezamenlijk een project verder te helpen. Anderzijds wordt Energy Valley wel eens betrokken bij processen die strikt genomen niet tot de kerntaken behoren. Dit wordt vervolgens opgepakt vanuit de beste intenties en enthousiasme om een gezamenlijke doel te dienen. Het is daarbij niet altijd duidelijk hoe processen lopen en wie waar verantwoordelijk voor is.

Energy Valley is sowieso snel geneigd werk naar zich toe te trekken en is betrokken bij een groot aantal projecten en processen. Hierdoor is sprake van veel dynamiek, maar is ook voortdurend hoge werklast, waardoor zaken soms wat langer blijven liggen of onvoldoende opgepakt kunnen worden. Dit is deels inherent aan de brede achterban, geografische scope en marktgedrevenheid. Het is wel zaak de verwachtingen over een weer goed te managen, om misverstanden over taak- en rolverdeling te voorkomen en rust te behouden.

Gezien bovenstaande is het gewenst de werkwijze richting publieke financiers op een aantal punten te wijzigen en anders structureren. De (werk)afspraken zouden zakelijker en explicieter moeten worden vastgelegd. Het is daarbij wel van belang een balans te vinden zodat de aanjaagrol behouden blijft, met flexibiliteit om te anticiperen op nieuwe marktontwikkelingen en -kansen. Energy Valley is geen uitvoeringsorganisatie van de provincies en gemeenten, maar moet als clusterorganisatie een schakelrol vervullen tussen bedrijfsleven, kennis en overheid.

Voorstel voor vervolg

Voorstel is in ieder geval de operationele werkplanning en verslaglegging uit elkaar te trekken. De actieplannen kunnen op voorhand worden voorzien van meer onderbouwing van de gemaakte keuzes, achtergronden, belangen, projecten en doelen per thema, alsmede een nadere afbakening van taken en rollen. De focus en rol zou in lijn moeten zijn met het huidige werkprogramma (koersvast). Waarbij op basis van de gezamenlijke regionale uitvoeringsagenda voor het nationale Energieakkoord met de publiek én private partners afspraken moeten worden gemaakt over verdere dossier- en taakverdeling.

Hierbij zou vanuit provincies en gemeente ook expliciet moeten worden gemaakt wat verwachtingen over een weer zijn, en welke taken en rollen zelf worden opgepakt. Op die manier kan meer efficiënt worden samengewerkt. Een soortgelijke werkwijze is opgezet met het Masterplan LNG. Dit biedt zowel voor Energy Valley als publieke financiers houvast om efficiënter gezamenlijk op te trekken en voortdurend scherp naar elkaar te blijven.

Op hoofdlijnen een afbakening worden gemaakt van de beschikbare uren en budget per thema. Dit niet te rigide. Gezien de aanjaagrol en het markt-gedreven karakter van Energy Valley kan niet alles op voorhand worden overzien en is het zaak de nodige flexibiliteit te behouden om te kunnen anticiperen op de continue veranderende omgeving.

Om de focus en verwachtingen, alsmede de rol van Energy Valley op voorhand meer expliciet te maken is het voorstel per programmalijn een plan van aanpak op te stellen met onderbouwing van wat, waarom, wie, wanneer en waar (SMART). Dit inclusief een (indicatieve) verdeling van uren en budget per programmalijn naar:

- projectondersteuning
- visie/programma/concept vorming
- clustering/communicatie/lobby
- interne bedrijfsvoering

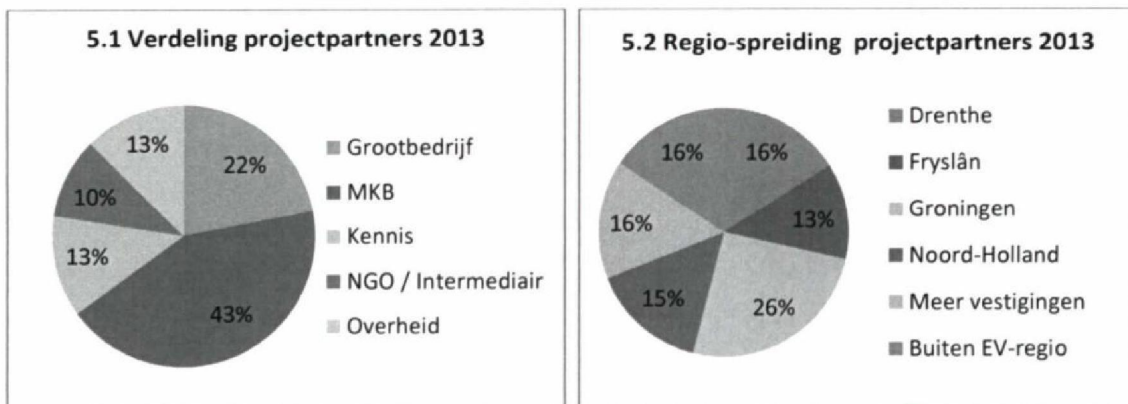
Op basis van een uitgebreider actieplan kan tussentijds de vinger aan de pols worden gehouden en meer gericht worden samengewerkt om zaken te versnellen. Tevens kan aan de hand hiervan achteraf ook meer gedetailleerd verslag worden gedaan, zowel over de gepleegde inzet, behaalde resultaten en knelpunten. Dit mede ter verantwoording van de subsidie en om de brede publieke achterban eenduidig te informeren en de verwachtingen over en weer goed te managen.

In dit kader is het wel zaak met alle publieke financiers tot eenduidige afspraken te komen over de inhoudelijke en financiële rapportages die moeten worden aangeleverd, alsmede bijkomende voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Zowel qua inhoud als timing. De eerdere afspraken met het BONN hierover bleken niet sluitend, waardoor Energy Valley deels alsnog genoodzaakt was aparte rapportages en accountsverklaringen op te stellen. Dit kost onnodig veel tijd en geld (zie ook hoofdstuk financiën).

Voorstel is ook de bestaande overlegstructuren met de publieke partners gezamenlijk goed tegen het licht te houden en te bepalen hoe dit efficiënter kan worden ingericht. De voorgesteld planmatige werkwijze kan daarbij houvast bieden om meer gericht informatie uit te wisselen. Zowel ambtelijk als bestuurlijk. Tevens zouden het wenselijk zijn afspraken te maken over bestuurlijke dossierverdeling, om een heldere lijn te creëren. Zowel onderling als naar buiten toe.

>Bedrijfsleven & Kennisinstellingen

Op projectniveau wordt samengewerkt met een groot aantal bedrijfspartijen en kennisinstellingen. Dit is gericht op het samen verder brengen van nieuwe energieconcepten en -investeringen. Energy Valley fungeert daarbij als klankbord, aanjager en adviseur om vanuit een niet-commerciële rol partijen, belangen en kennis bijeen kan brengen. Bij de projecten die begeleidt worden in 2013 (data voor 2012 niet beschikbaar) zijn meer dan 200 unieke projectpartners betrokken. Merendeel hiervan betreft MKB (zie figuur 5.1). Verschillende partners zijn bij meerdere projecten betrokken en veelal is sprake van een consortia van meerdere partners. De projectpartners zijn vrij gelijk verdeeld over de Energy Valley regio, met een zwaartepunt in Groningen. Daarnaast komt een flink deel van buiten de regio of zijn het landelijk opererende partijen (zie figuur 5.2).

De stichting heeft ook een financieringsrelaties met een aantal (grotere) bedrijfspartners en kennisinstellingen. Deze partijen betalen jaarlijks mee aan de exploitatiekosten van de stichting. Dit is per partij vastgelegd in een Strategisch Partnerschap contract waarin rechten en plichten over en weer zijn vastgelegd. De verbintenis is gebaseerd op het collectieve doel en belang van Energy Valley, zoals vastgelegd in het strategieplan en de actieplannen, waar de stichting uitvoering aan geeft.

Dit op niet-exclusieve basis zodat het vrij staat ook samenwerking met andere (concurrerende) partijen aan te gaan. Merendeel is een verbintenis aangegaan voor de duur van de projectperiode Energy Valley 4 (tot en met 2015). Een beperkt aantal contracten is op jaarbasis, met de optie voor jaarlijkse verlenging op basis van onderling overleg.

>Noordelijke Clusters

De samenwerking tussen de Noordelijke clusters is afgelopen periode uitgebouwd. Onder meer door een structureel overleg (**Lutzky Overleg**) met vertegenwoordigers van Healthy Ageing Network, Sensor Universe, Water Alliance en NOM (agrifood & biobased). In dit overleg vindt afstemming plaats tussen de clusterorganisaties om tot goede kruisbestuiving en gezamenlijk projecten te komen. Vanuit de samenwerking is een gezamenlijk werkdocument **De Plus van Nederland** opgesteld waarin de crossovers en samenwerkingsrelaties zijn uitgewerkt. Dit fungeert als voor een hechte strategische en projectmatige samenwerking tussen de noordelijke clusters.

>NGO's en intermediairs

De samenwerking met andere intermediairs en NGO's voorloopt vooral op projectbasis. Zowel door gezamenlijke betrokkenheid bij ontwikkelprojecten en afstemming op gemeenschappelijke dossiers (zoals bij omgevingsmanagement Small-Scale LNG (Natuur & Milieu)). Daarnaast wordt structureel samengewerkt in projecten zoals onder meer MariTIM (TCNN), NNOW (NOM en Syntens), NEBC (NOM) en de Clean Campagne (Natuur- en Milieufederatie Groningen).

>Noordelijke Ontwikkel Maatschappij

De NOM heeft mede aan de wieg gestaan van Energy Valley. Onder meer als penvoerder voor de startsubsidie, die na oprichting van de stichting is overgedragen. De stichting is tot en met de 2^e werkperiode (eind 2008) ook administratief ondersteund door de NOM en was in hetzelfde pand gehuisvest. Bij de overgang naar de 3^e fase is met de private en publieke financiers besloten de stichting verder te verzelfstandigen. Energy Valley had zich bewezen als concept en om dit verder uit te bouwen was het van belang als zelfstandige entiteit, met een eigen takenpakket en profiel verder te kunnen gaan. Dit betekende ook een ontvlechting met de NOM, waarbij ook gekozen is voor huisvesting elders en een zelfstandige bedrijfsvoering.

In de vorige fasen was NOM ook (co-)financier van Energy Valley. Dit is in de huidige fase niet meer het geval, maar inhoudelijk is nog altijd sprake van nauwe betrokkenheid. Om maximaal samen op te trekken vindt ook geregeld projectmatig en strategische afstemming plaats (o.m. via Lutzky Overleg). Daarnaast wordt ook in de acquisitie op een aantal thema's samen opgetrokken, zoals in het gezamenlijke bedrijfsplatform **Northern Netherlands Offshore Wind** (NNOW) en **New Energy Business Community** (NEBC). Intentie is dit komende periode uit te bouwen en voor een aantal andere energithema's verder werkafspraken te maken over gezamenlijke acquisitie en promotie.

Beide organisaties zijn complementair aan elkaar. Energy Valley versterkt het energieprofiel van de regio, wat een aanzuigende werking heeft op nieuwe investeerders en ontwikkelaars. De stichting begeeft zich daarbij vooral vooraan in de markt om vanuit inhoudelijke expertise en specialisatie nieuwe initiatieven te begeleiden en projectmatig verder te brengen. Zodra dit tot opschaling en investeringsopties leidt is de NOM een natuurlijke partner die snel kan worden aangeschakeld.

Andersom weet de NOM ook Energy Valley te vinden indien zich nieuwe energie-investeringen en/of ontwikkelingen aandienen. Daarbij kan altijd gebruik worden gemaakt van de inhoudelijk energie-expertise en -netwerk. Verschil is wel dat de betrokkenheid van Energy Valley is gebaseerd op een open samenwerkingsrelaties, mede gezien de rol in de vroege ontwikkelfase. De NOM is in sommige gevallen meer gebonden aan geheimhouding vanwege concurrentiegevoeligheid.

>Energy Academy Europe

De Energy Academy Europe is een belangrijke samenwerkingspartner voor Energy Valley. Zowel inhoudelijk als strategisch vindt ook intensieve afstemming plaats. Onder meer via betrokkenheid bij de stuurgroep, detachering van een liaison functionaris, alsmede een coördinerende rol bij de Energy College en Challenges.

De Energy Academy was daarbij afgelopen periode nadrukkelijk in opbouw. Zowel inhoudelijk als organisatorisch. Inzet is de komende periode de samenwerking verder te intensiveren om nog directer een verband te leggen tussen marktprojecten en kennisvragen waar de instituten achter de EAE bij betrokken kunnen worden. Dit moet zich niet beperken tot de Groningse kennisinstellingen, maar de EAE moet een portal zijn om relevante energiekennis in de breedte van regionale en nationale kennisinstellingen aan te haken.

In het strategieplan Energy Valley 4 is overeengekomen dat Energy Valley zich zal huisvesten in het energieverzamelgebouw dat gerealiseerd gaat worden op het Zernike Science Park in Groningen. Op basis van huidige planning zal dit in 2015 plaatsvinden. De gezamenlijke huisvesting zal bijdragen aan een verdere inhoudelijke, en op termijn wellicht ook organisatorische, samenwerking. Dit zal komende periode verder worden verkend.

6. FINANCIËN

Energy Valley wordt op projectbasis gefinancierd door bijdragen van publieke en private partners. De basisfinanciering voor de huidige projectperiode is vastgesteld op basis van het Strategieplan Energy Valley 4. De publieke financiers hebben daarbij hun bijdrage gemaximeerd op €1.875.000 per jaar. Dit is dezelfde bijdrage als vorige periode. Voorwaarde is dat de publieke bijdrage gematched dient te worden met minimaal 33% aan cofinanciering uit andere bronnen en dat de stichting zich zal inspannen om dit aandeel verder omhoog te brengen. Aan de hand hiervan is de cofinanciering in het strategieplan vastgesteld op €1.000.000 (35%).

Kosten 2012-2013

De kosten voor Energy Valley 4 2012-2013 liggen binnen begroting (zie tabel 6.1).

TABEL 6.1 Kostenraming Energy Valley 4: 2012-2013

	2012		2013		2012/2013	
	<i>begroot</i>	<i>realisatie</i>	<i>begroot</i>	<i>prognose</i>	<i>begroot</i>	<i>prognose</i>
>Personeel	€ 1.550.000	€ 1.293.151	€ 1.750.000	€ 1.747.409	€ 3.300.000	€ 3.040.560
>Operationele Kosten	€ 425.000	€ 540.833	€ 550.000	€ 559.071	€ 975.000	€ 1.099.904
>Communicatie	€ 300.000	€ 299.510	€ 300.000	€ 278.148	€ 600.000	€ 577.658
>Werkbudget BEG	€ 200.000	€ 71.256	€ 200.000	€ 289.632	€ 400.000	€ 360.888
>Werkbudget MPS	€ 200.000	€ 58.439	€ 200.000	€ 272.979	€ 400.000	€ 331.418
>Werkbudget KI	€ 200.000	€ 180.696	€ 200.000	€ 196.150	€ 400.000	€ 376.846
Energy Valley 4	€ 2.875.00	€ 2.443.855	€ 3.200.000	€ 3.343.288	€ 6.075.000	€ 5.787.273
Overige projecten		€ 67.184		€ 322.395		€ 389.579
TOTAAL		€ 2.511.069		€ 3.665.783		€ 6.176.852

In bijlage 4 zijn de kosten nader gespecificeerd. Op basis van het nieuwe administratiesysteem kan per 2013 ook meer inzicht worden verschaft in de uitgaven per programmaliijn. Deze informatie is in 2012 niet beschikbaar. De kosten voor 2012 liggen lager dan begroot. Enerzijds omdat de organisatie in 2012 is opgebouwd en een deel van het personeel pas gedurende het jaar is aangesteld. Anderzijds omdat het eerste kwartaal van 2012 deels onder de subsidiegrondslag van Energy Valley 3 viel waardoor een aantal kosten voor de bestaande themalijnen Bio Energy & Gas en Modern Power System & Grids niet ten laste zijn gekomen van Energy Valley 4. Inmiddels is de eindafrekening van Energy Valley 3 succesvol afgesloten. De operationele kosten zijn in 2012 hoger uitgevallen door eenmalige kosten voor extra werkplekken, automatisering en accountancy.

De kosten voor 2013 liggen hoger dan begroot. Dit komt omdat een deel van het surplus uit 2012 is aangewend voor de themalijnen Bio Energy & Gas en Modern Power Systems & Grids. De ander posten zijn (nagenoeg) conform begroting. Daarnaast zijn in 2012-2013 kosten gemaakt voor uitvoering van een aantal (Europese) projecten (ENSEA, EVNSR, HEC en Energiedijken). Conform strategieplan is dit geen basistaak. Dit wordt (grotendeels) gefinancierd uit de projecten. Deel van de uitvoeringskosten is voorgefinancierd uit eigen budget. Inmiddels zijn voor de projecten HEC en EVNSR einddeclaraties ingediend. Merendeel van de uitvoeringskosten heeft betrekking op ENSEA. Energy Valley is hiervan penvoerder, waarbij de subsidie vooruit is ontvangen.

Inkomsten 2012-2013

De dekking voor Energy Valley 4 2012-2013 is hoger dan begroot (zie tabel 6.2.).

TABEL 6.2 Inkomstenraming Energy Valley 4: 2012 – 2013

	2012		2013		2012/2013	
	<i>begroot</i>	<i>realisatie</i>	<i>begroot</i>	<i>prognose</i>	<i>begroot</i>	<i>prognose</i>
Provincies/gemeenten	€ 1.875.000	€ 1.875.000 (63,8%)	€ 1.875.000	€ 1.875.000 (55,5%)	€ 3.750.000	€ 3.750.000 (59,4%)
Cofinanciering	€ 1.000.000	€ 1.021.753 (34,8%)	€ 1.200.000	€ 1.204.399 (35,6%)	€ 2.200.000	€ 2.226.152 (35,2%)
Energy Valley 4	€ 2.875.00	€ 2.896.753	€ 3.075.000	€ 3.079.399	€ 5.950.000	€ 5.976.152
Overige projecten		€ 40.189 (1,4%)	€ 100.000	€ 301.014 (8,9%)	€ 100.000	€ 341.203 (5,4%)
TOTAAL	€ 2.875.000	€ 2.936.942	€ 3.175.000	€ 3.380.413	€ 6.050.000	€ 6.317.355

De hogere inkomsten hebben deels betrekking op uitvoering van (Europese) projecten (zie ook bijlage 5). Hier staan ook kosten tegenover. Merendeel heeft betrekking op het project ENSEA, waarbij de kosten 100% declarabel zijn, waardoor maar een beperkt deel (€48.376) van de uitvoeringskosten niet gedekt wordt uit de projecten. Dit wordt opgevangen binnen de totaalbegroting. Op basis van de project- en bedrijfsinkomsten is de cofinanciering in 2013 uitgebouwd (van minimaal overeengekomen 33% naar) naar 44,5%. Hiermee is tegemoet gekomen aan de voorwaarde van de publieke financiers om het co-financiersdeel te verhogen.

De directe cofinanciering zal in 2013 naar verwachting met circa €200.000 hoger liggen dan in 2012. Dit door een eenmalige bijdrage van KEMA, alsmede contracten met Attero, NHL, Stenden en Energy College (gezamenlijk ROC's/AOT's). Hiermee bedraagt de directe cofinanciering in 2013 ruim 39%. Dit komt van 15 partijen en het Energy Valley Platform. Bijna driekwart komt uit doorlopende contracten tot en met 2015. Het overig deel komt uit jaarcontracten met optie tot verlening en het Energy Valley Platform (per jaar opzegbaar). Energy Valley blijft inzet plegen de cofinanciering verder te verhogen. In dit verband zijn vergevorderde gesprekken met o.m. IBM, EBN, Rabobank en Suiker Unie.

BTW

De kosten en inkomsten zijn exclusief btw. Bij aanvang van Energy Valley 4 is met de belastingdienst overeengekomen dat, conform vorige periode, de btw op de kosten naar rato van de publieke financiering via provincies en gemeenten kan worden doorgeschoven naar het compensatiefonds, wat vervolgens weer terugkomt naar de stichting. Dit is ook geaccordeerd in het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland. De overige btw over de kosten kan naar rato van het private financiering worden verrekend in de vooraf trek.

Specifiek geval betreft de btw over de kosten voor uitvoering van de Europese projecten. Deze kosten worden niet gedekt door de reguliere publieke of private financiers, maar uit EU-subsidies. De belastingdienst is van mening dat dit derhalve niet onder dezelfde rato-grondslag valt. Dit zou betekenen dat de btw-kosten voor uitvoering van projecten voor eigen rekening van de stichting komen. Merendeel van de kosten is hierbij overigens onbelast (personeel), waardoor de totale btw-kosten beperkt zijn. Desondanks wordt hier nog verder over gesproken met de belastingdienst, tot die tijd wordt budgettair rekening gehouden met een eventuele btw-post voor de projecten.

Publieke financiering

In vorige perioden kwam een deel van de publieke financiering uit een collectieve subsidieregeling (SNN). Dit is in deze periode niet het geval. Het Strategieplan Energy Valley 4 is benutten als basis van de subsidieaanvraag. Om wel tot een uniforme aanvraag te komen is overeengekomen het REP-formulier van provincie Groningen te benutten. Dit louter als format. De subsidiering loopt rechtstreeks uit de provincies en gemeenten. Alleen provincie Groningen subsidieert uit het REP-programma. Aangezien geen sprake is van een collectieve regeling variëren looptijd en voorwaarden (verslaglegging e.d.) per publieke financierer.

Om dit te synchroniseren is met het Bestuurlijk Overleg Noord-Nederland overeengekomen de jaarlijkse actieplannen en financiële jaarverslagen te benutten als uniforme onderbouwing. Conform afspraak bevat het actieplan zowel een beknopte terugblik op voorgaande jaar als de operationeel inzet voor komend jaar. Dit dient als inhoudelijke onderbouwing voor de eindafrekening van het voorgaande jaar en subsidieverlening voor het nieuwe jaar. Dit is afhankelijk van goedkeuring door het BONN. Daarnaast dient het jaarverslag als uniforme financiële onderbouwing.

In de praktijk werkt dit niet optimaal. De provincie Groningen verschaft namelijk geen subsidie per jaar, maar op basis van gemaakte kosten. Nieuwe voorschotten kunnen alleen worden aangevraagd, indien een bepaald aandeel van de kosten is gemaakt. Dit loopt niet synchroon met het kalenderjaar, waardoor alsnog extra verantwoording en accountscontrole moet plaatsvinden. Dit betekent extra administratielasten en kosten. In overleg met de provincie zal moeten worden bepaald hoe hier pragmatisch mee kan worden omgegaan.

Daarnaast hebben provincies en gemeenten aangegeven de verantwoording in het vervolg los te willen koppelen van het actieplan. Dit betekent dat in het begin van het nieuwe jaar een aparte verantwoording komt voor het voorgaande jaar, waarbij ook meer inzicht wordt gegeven in de inzet van uren en middelen. Voorts zal het actieplan worden uitgebouwd met meer toelichting op de inhoudelijke keuzes en indicatoren, alsmede de inzet van uren en middelen.

BIJLAGE 1 Kennis- en investeringsprojecten 2012-2013

Onderstaand zijn de kennis- en investeringsprojecten weergegeven waar Energy Valley in 2012-2013 een actieve ondersteuning aan biedt / heeft geboden (onder voorbehoud van fouten). Hierbij is onderscheidt gemaakt naar projecten die in 2012-2013 gereed zijn gekomen en /of in uitvoering zijn genomen, alsmede projecten die in 2012-2013 zijn beschikt of waarover een besluit wordt verwacht (de doorgang van deze projecten is nog niet definitief). De investerings- en subsidiebedragen zijn getotaliseerd weergegeven (bedrijfsgevoelige informatie). Onderstaande lijsten zijn met grote zorgvuldigheid opgesteld, maar is (wellicht) niet-limitatief en kan onverhoopt fout eventuele fouten

>Projecten gereed / in uitvoering in 2012-2013

project	(hoofd)ontwikkelaar	thema	programma	locatie	rol EV
Smart Lights Messchenveld	TVilight	MPS	Decentraal	Drenthe	Adviseur
Noblesse Proteins	Noblesse	BEG	Bio-energie/Warmte	Drenthe	Adviseur
ONF Vergister - Groen Gas Hub Wijster	Attero	BEG	Groen Gas	Drenthe	Adviseur
GFT Vergister - Groen Gas Wijster	Attero	BEG	Groen Gas	Drenthe	Adviseur
Warmtenet Attero Wijster	Attero	MPS	Warmte	Drenthe	Adviseur
Biogasnet Wijster	Attero	BEG	Groen Gas	Drenthe	Adviseur
MKB E-besparing VPB Emmen	VPB Emmen	OC	Bewustwording	Drenthe	Penvoerder
MeppelEnergie / Nieuwveense Landen	Gemeente Meppel	MPS	Smart Grids	Drenthe	Adviseur
HS Allround Operationeel Technicus	Drenthe College	KI	Opleiding	Drenthe	Adviseur
Green Planet	Doorten	BEG	Groen Gas/ETP	Drenthe	Coalitiepartner
Frisian Solar Challenge 2012	FSC	MPS/KI	Decentraal	Fryslân	Coalitiepartner
Pilot Blue Energy	RedStack	MPS	Decentraal	Fryslân	Adviseur
HS Integraal Duurzaam	Friesland College	KI	Opleiding	Fryslân	Adviseur/GDN
BoppEslach Heerenveen	Stuurmannen	OC	Bewustwording	Fryslân	Penvoerder
Duurzaam Energiesysteem Thialf	Sportstad Heerenveen	MPS	Decentraal	Fryslân	Adviseur
Energy Challenge Groningen 2012-2013	SEV	KI	Bewustwording	Groningen	Coalitiepartner
Groen Gas Hub Suiker Unie	Suiker Unie	BEG	Groen Gas	Groningen	Adviseur
BioBTX	KNN	BEG/KI	Bio-energie	Groningen	Adviseur
Dimbare Straatverlichting	TVilight	MPS	Decentraal	Groningen	Adviseur
EC Hotspot Offshore Wind	Noorderpoort	KI	Opleiding	Groningen	Adviseur/GDN
I-Balance	Hanzehogeschool	MPS	Smart Grids	Groningen	Adviseur
Clean Campagne Groningen	NMF	OC	Bewustwording	Groningen	Penvoerder
EnTranCe	Hanzehogeschool	MPS	Smart Grids	Groningen	Adviseur
HS CIV Energie Eemsdelta	Noorderpoort	KI	Opleiding	Groningen	Adviseur/GDN
HS Techniek Innovatie Centrum	Alfa College	KI	Opleiding	Groningen	Adviseur/GDN
FlexiHEAT	RenQi	MPS/KI	Smart Grids/Warmte	Groningen	Coalitiepartner
Studie Green Grid Delfzijl	Heveskes	BEG	Groen Gas	Groningen	Adviseur

Synergies at sea	ECN	MPS	Wind	Groningen	Adviseur
WKO-net Europapark	Gem. Groningen	MPS	Warmte	Groningen	Adviseur
1e tranche deelonderzoeken EAE	EAE	KI	Onderzoek	Groningen	Adviseur/GDN
Design of LNG Networks	RUG	BEG	LNG	Groningen	Coalitiepartner
FlexiNES	Hanzehogeschool	BEG/KI	Smart Grids	Groningen	Coalitiepartner
FlexiGAS	RenQi	BEG/MPS	Groen Gas	Groningen	Coalitiepartner
TorrGas Alkmaar	TorrGas	BEG	Bio-energie	Noord-Holland	Adviseur
Energiedijken	TTC	MPS	Decentraal	Noord-Holland	Coalitiepartner
Pilot spuistroom en testfaciliteit	TTC	MPS	Decentraal	Noord-Holland	Adviseur
North Sea Energy Vision	Gem. Groningen	KI	EU-samenwerking	EV regio	Uitvoerder
Hansa Energy Corridor	RUG	KI	EU-samenwerking	EV regio	Coalitiepartner
Groen Gas Interreg	Provincies	BEG	Groen Gas	EV regio	Adviseur
MariTIM	Mariko	BEG/KI	LNG	EV regio	Coalitiepartner
European North Sea Energy Alliance	SEV	KI	EU-samenwerking	EV regio	Penvoerder
Ontwikkeling Groen Gas Noord-Nederland	Groen Gas Hubs NNL	BEG	Groen Gas	EV regio	Penvoerder
Bioraffinage Essent WUR	Essent	BEG	Bio-energie	EV regio	Coalitiepartner
VIOS	TNO	MPS	Smart Grids	EV regio	Adviseur

Gereed / in uitvoering 2012/2013

Totaalinvestering: € 183.783.451

Subsidie: € 51.490.808

>Projecten beschikt/besluitvorming 2012-2013

project	(hoofd)ontwikkelaar	cluster	thema	locatie	rol EV
Groen Gas (Hub) Avebe / Potato Power	Avebe	BEG	Groen Gas	Drenthe	Adviseur
Energy Challenge Drenthe	PM	KI	Bewustwording	Drenthe	Adviseur
Energieweb Emmen (warmtenet NDP)	Emmen	MPS	Warmte	Drenthe	Adviseur
Biogas Plant of the Future	DSM	BEG	Groen Gas	Drenthe	Coalitiepartner
Energieweb Emmen (warmtenet Emmtec)	Emmen	MPS	Warmte	Drenthe	Adviseur
Klaco Gas	AKZO	BEG	Groen Gas	Drenthe	Adviseur
ABC Board Wijster	ABC Board	BEG	Bio-energie	Drenthe	Adviseur
Geothermie Sexbierum	PM	MPS	Warmte	Fryslan	Adviseur
Biogasleiding Stokman	Stokman	BEG	Groen Gas	Fryslan	Adviseur
Bioenergie Centrale Harlingen	E-kwadraat	BEG	Bio-energie	Fryslan	Adviseur
Groen Gas Hub Oudehaske	Omrin	BEG	Groen Gas/ETP	Fryslan	Adviseur
Realisatie DE Ambities Afsluitdijk	De Nieuwe Afsluitdijk	MPS	Decentraal	Fryslan/NH	Coalitiepartner
Zonnepark Ameland	Ameland	MPS	Decentraal	Fryslan	Adviseur
Energy Sustainable Cities	HG	MPS	Decentraal	Fryslan	Coalitiepartner
LNG Doeksen	Doeksen	BEG	LNG	Fryslan	Adviseur/Kader

Energy Challenge Fryslan	PM	KI	Bewustwording	Fryslan	Adviseur
2B6 Proefturbine	2BE	MPS	Wind	Groningen	Adviseur
TorrGass	TorrGas	BEG	Bio-energie	Groningen	Adviseur
Woodspirit!	BioMCN	BEG	Bio-Energie	Groningen	Adviseur
Sugar BV Suiker Unie GDN	Suiker Unie	BEG	Groen Gas/ETP	Groningen	Adviseur
FlexoGO	EnTranCE	BEG	P2G	Groningen	Coalitiepartner
Prototype Windmolen	XEMC	MPS	Wind	Groningen	Adviseur
Zonneborg	1 miljoen watt	MPS	Decentraal	Groningen	Adviseur/Kader
WKO Europapark	WBG	MPS	Warmte	Groningen	Coalitiepartner
Energy Data Hub	Get There ICT	MPS	Smart Grids	Groningen	Coalitiepartner
CAES Heiligerbrug	Nores	MPS	Opslag	Groningen	Coalitiepartner
Horizon Bioenergy Torrefactie	Horizon	BEG	Bio-energie	Groningen	Adviseur
NGP Groningen NV	NGP	BEG	Groen Gas	Groningen	Adviseur
Warmtenet ESKA Hoogezand	ESKA	MPS	Warmte	Groningen	Adviseur
Nationaal Kenniscentrum Offshore Wind	MCN	MPS	Wind	Noord-Holland	Adviseur/GDN
Energy Challenge Noord-Holland	PM	KI	Bewustwording	Noord-Holland	Adviseur
Gensos Fase 2	Gensos	BEG	Bio-energie	Noord-Holland	Adviseur
Milena/Olga	ECN	BEG	Groen Gas	Noord-Holland	Adviseur/Kader
TorrGas Pilot Alkmaar	TorrGas	BEG	Bio-energie	Noord-Holland	Adviseur
Biogas AgriportA7	AgriportA7	BEG	Groen Gas	Noord-Holland	Adviseur
Expertisecentrum Biomassavergassing	ECN	BEG	Bio-energie	Noord-Holland	Adviseur / Kader
CEMI (NIOZ kennishaven)	NIOZ	BEG	Bio-Energie	Noord-Holland	Adviseur
Greenstep HVC	HVC	BEG	Groen gas	Noord-Holland	Adviseur
Biolake Torrefactie Fase 2	Biolake	BEG	Bio-energie	Noord-Holland	Adviseur
LNG/CNG Teso	TESO	BEG	LNG	Noord-Holland	Adviseur/Kader
Windpark Gemini	Typhoon	MPS	Wind	EV regio	Adviseur
VENCHA	RUG	KI	Bewustwording	EV regio	Coalitiepartner
DOLFIN	Cofely	BEG	LNG	EV regio	Coalitiepartner
ModeLiNG	Peters Shipyard	BEG	LNG	EV regio	Coalitiepartner
HyPlasma	Differ	BEG	P2G	EV regio	Coalitiepartner
HyPlasmall4G	Differ	BEG	P2G	EV regio	Coalitiepartner
LNG Dredge	CONOship	BEG	LNG	EV regio	Coalitiepartner
MKBA Groen Gas	ECN	BEG	Groen Gas	EV regio	Coalitiepartner
CADOS	RUG	BEG	BBE	EV regio	Adviseur
Biomassa Platform	SEV/Provincies	BEG	Groen Gas/BBE	EV regio	Adviseur
Beschikt / Besluitvorming 2012/2013	Totaalinvestering:	€ 3.456.292.080	Subsidie:	€ 257.263.957	

BIJLAGE 2 Ureninzet 2013 (januari t/m augustus)

Per ingang van 2013 heeft Energy Valley een urenadministratiesysteem ingevoerd. Afgelopen jaar is gewerkt aan de inrichting (variabelen en indicatoren) en invoering (consequentheid) van het urenstelsel om de gewenste informatie te produceren voor zowel interne managementsturing als externe rapportages. Dit proces is in volle gang en zal komende periode verder worden verfijnd om op het juiste detailniveau inzicht te krijgen in de urenbezetting.

Op basis van het huidige systeem kan reeds een behoorlijk goed inzicht worden gegeven over de structurele ureninzet naar thema- en programmaliijn. Met name de meer tijdelijke ureninzet (eenmalige projectcontacten, adviesgesprekken, overleggen, e.d.) wordt nog niet gespecificeerd geschreven (valt onder algemeen). Het is een aandachtspunt om voor de komende periode hier nog een verdere kwaliteitslag te maken. Onderstaand is per themateam weergegeven hoe de uren zijn besteed. Dit betreft de werkperiode januari tot en met augustus 2013.

>Bio Energy & Gas	Locatie	Uren
STW LNG opleiding	EV regio	315
STW LNG onderzoek	EV regio	280
LNG intake projecten	EV regio	156
LNG opleiding Hanzehogeschool	Groningen	138
Nationaal LNG Platform	EV regio	86
Waddensea & LNG	EV regio	74
Taskforce LNG	EV regio	62
IC LNG	EV regio	52
Masterplan LNG	EV regio	46
EB LNG Noord-Holland	Noord-Holland	43
MariTIM	EV regio	37
LNG Transition	EV regio	35
Design of LNG Networks	EV regio	33
LNG Port of Den Helder / TESO	Noord-Holland	31
LNG & Waddenfonds	EV regio	30
Diverse LNG-projecten	EV regio	26
EB LNG Noord-Holland	Noord-Holland	43
WattenStart	EV regio	16
LNG Ponton	EV regio	10
Small Scale LNG		1.512
Power-to-Gas Pilot	Groningen	32
IC P2G	EV regio	25
Power-to-Gas		57

TKI Gas	EV regio	152
Expertisecentrum Vergassing (deels EB)	Noord-Holland	133
TorrGas Delfzijl	Groningen	102
GG verkennende projectcontacten	EV regio	88
Groen Gas Hubs NNL	EV regio	77
Taskforce Groen Gas	EV regio	59
Groen Gas Hub Wijster	Drenthe	55
Groen Gas divers	EV regio	41
Methagas	EV regio	28
EPC Efficiency verbetering Vergister	Drenthe	36
Flexigas	EV regio	24
Biogas Plant of te Future	Drenthe	42
Potato Power GDN	Drenthe	22
EB Milena/Olga	Noord-Holland	22
EB Biogasnet Noord-Holland	Noord-Holland	22
Groen Gas Hub Oraworld	Fryslân	19
EB Decentrale Vergisters	Noord-Holland	18
Groen Gas Drenthe Green Deal	EV regio	16
Methanisatie	EV regio	15
Green Deal Jasen Wijhe	Groningen	11
Sugar BV	Groningen	11
Biogasinfra Noord-Holland	Noord-Holland	10
Groen Gas		1.002
EB Biomassateelt op Zee	Noord-Holland	76
Biomassa Platform	EV regio	74
BBE intake projecten	EV regio	68
Zeewierboerderij Ecofys/Alliander	Noord-Holland	31
Green Planet	Drenthe	54
European Torrecation Association	EV regio	91
Dutch Torrecation Association	EV regio	75
VC Thermochemise Conversie	Gron./NH	60
BBE divers	EV regio	50
EB Bio-energie projecten	Noord-Holland	47
Bio Rights	EV regio	34
Elevator, IEE Torrefactie	EV regio	24
NIOZ Kennishaven	Noord-Holland	23
Aardappelloofraffinage	EV regio	21
Bioraffinage Essent/WUR	EV regio	20
Experimenteer Zone Oost-Groningen	Groningen	17
XTL	Groningen	17
Biolake	Noord-Holland	16
Algenproefboerderij Eemshaven	Groningen	16
BioBTX	Groningen	15
Qlyte	Groningen	13
Bijker Pyrolyse	Fryslân	13
Green Bio Power Ethanol	Drenthe	31
EB Gensos	Noord-Holland	9
Bio-raffinage / Bio Based Energy		890
Subtotaal directe uren		3.461
Secretariaat Bio Energy & Gas	EV regio	1.100
Algemeen Bio Energy & Gas	EV regio	653
Subtotaal indirecte uren		1.753
TOTAAL BIO ENERGY & GAS		5.214

>Modern Power Systems & Grids	Locatie	Uren
DE Thialf	Fryslân	186
Decentraal intake	EV regio	90
Astron ZonPV	Drenthe	88
Zonnepark Ameland	Fryslân	81
ZonFryslân	Fryslân	70
Smart Lights Assen	Drenthe	60
Energievoorzining Assen-Zuid	Drenthe	12
EB Zon Zijpe	Noord-Holland	9
Decentrale Energiesystemen		596
Afsluitdijk	Fryslân/NH	291
TKI Energiedijken	Fryslân/NH	30
Bestuur Energie uit Water	EV regio	15
EB Getijstroom	Noord-Holland	12
EB Hollands Waterkracht	Noord-Holland	13
EB Energiedijken (overige uren via KI)	Noord-Holland	9
Waterkracht Omzetter	EV regio	7
Energie uit Water		376
Smart Grids Intake	EV regio	84
TKI Smart Grids	EV regio	84
iBalance	EV regio	80
Nieuwveense Landen	Drenthe	59
6 ampere aansluiting	EV regio	56
Duurzaam Data Cluster	EV regio	45
Uitrol Slimme Meter	Groningen	42
Smart Grids Vlieland	Fryslân	21
Smart Power Ameland	Fryslân	8
Smart Grids		479
Leeuwarmte	Fryslân	350
Energieweb Emmen	Drenthe	180
Strategieplan Warmte	EV regio	73
Energieweb Europapark	Groningen	56
Diverse warmte-advies	EV regio	35
EB Energy Innovation Park	Noord-Holland	35
EB Duurzame Glastuinbouw	Noord-Holland	30
EB Warmtenetten NH	Noord-Holland	31
ETP Eems Delta Green	Groningen	25
Warmtenet Harenkarspel	Noord-Holland	25
Warmtenet Schoonebeek	Groningen	20
ETP Agriport A7	Noord-Holland	16
ETP Midden Drenthe	Drenthe	11
Warmte/ETP		887
NNOW	EV regio	187
EB Wind op Zee	Noord-Holland	79
Offshore Wind Lobby	EV regio	100
TKI Wind op Zee	EV regio	42
Offshore Proeftuin	EV regio	42
EB MCN KC Wind op Zee	Noord-Holland	22
EB uitbreiding WMC	Noord-Holland	13
Offshore Wind		484

e-Hub / Valmeer	EV regio	180
Balancing / Infra intake	EV regio	118
E-hub 2013	EV regio	20
Cascadering Energieopslag	EV regio	8
Energieopslag/Balancing		326
Subtotaal directe uren		3.148
Secretariaat Modern Power Systems & Grids	EV regio	1.100
Algemeen Modern Power Systems & Grids	EV regio	595
Subtotaal indirecte uren		1.695
TOTAAL TEAM MODERN POWER SYSTEMS & GRIDS		4.843

>Knowledge & Internationalisation	Locatie	Uren
Detachering Energy Academy	EV regio	559
Lectoraat Energiemanagement	Groningen	177
EUREC Master	Groningen	146
Kennis in de Keten	EV regio	27
Energy Academy		908
Energy College	EV Regio	394
Energy Challenges 2013-2014	EV regio	455
Energy Challenges 2012-2013	Groningen	73
Energy Challenges		528
EU-projectverwerving	EV regio	396
Lobby Brussel	EV regio	185
H2-modellering	EV regio	159
EU-innovatiecontracten	EV regio	92
EU aanvragen	EV regio	92
EU-inventarisatie	EV regio	77
Lobby Den Haag	EV regio	59
EU Samenwerking		1.059
ENSEA	EV regio	1.584
EVNSR	EV regio	741
Energiedijken	Fryslân/Noord-Holland	485
HEC	EV regio	191
Uitvoering EU-projecten		3.000
Subtotaal directe uren		5.887
Algemeen	EV regio	2.101
Secretariaat	EV regio	875
Subtotaal indirecte uren		2.976
TOTAAL TEAM KNOWLEDGE & INTERNATIONALISATION		8.863

>Organisation & Communication	Locatie	Uren
Financiën	EV regio	251
ICT	EV regio	58
HRM	EV regio	208
Bedrijfsvoering		517
EV Platform		220
LNG Events	EV regio	259
Diverse overige events	EV regio	135
Energiedebat Den Haag	EV regio	108
Groen Gas TT Assen	Drenthe	68
Bezoek Koningspaar	Groningen	64
Nacht vd Kunst & Wetenschap	Groningen	51
Sail Den Helder	Noord-Holland	44
Groen Gas BBQ 2013	Fryslân	42
Energy Convention 2013	Groningen	36
Bezoek Zweedse delegatie	EV regio	35
Biomassa Food & Flower	Noord-Holland	22
Green Beach 2013	Noord-Holland	20
BBE Dagen Eemsmond	Groningen	15
Biogas Congres NH 2014	Noord-Holland	5
Events		901
Resource	EV regio	336
Corporate Communicatie	EV regio	188
Website	EV regio	159
Persberichten	EV regio	95
EV Lezingen	EV regio	76
Presentatie Raden/Staten	EV regio	63
Brochures	EV regio	30
Info-voorziening/verspreiding		946
EV Topclub Projecten	EV regio	89
NDC Partnerschap	EV regio	21
Frisian Solar Challenge 2014	Fryslân	13
Projecten MKB Green Deal	EV regio	11
Maatschappelijke Betrokkenheid		133
MT/Directievoering	EV regio	604
Afstemming publieke partners	EV regio	308
MTR 2012-2013	EV regio	130
Waddenfonds	EV regio	115
Afstemming private partners	EV regio	232
Reactie Noordelijke Rekenkamer	EV regio	48
Raad van Toezicht	EV regio	44
Noordelijke Energieagenda	EV regio	41
Topsector Energie	EV regio	21
Lutzky / Cluster Overleg	EV regio	20
Strategie/Beleid		1.562
Subtotaal directe uren		4.279
Algemeen	EV regio	1.160
Secretariaat	EV regio	1.049
Subtotaal indirecte uren		2.209
TOTAAL ORGANISATION & COMMUNICATION		6.488

BIJLAGE 3 Events 2012-2013

event	bezoeker	locatie
Energy Valley NJR 2012	400	Euroborg Groningen
Groen 2012	450	WTC Leeuwarden
E-180o	80	www.e-180grad.de
Regiosessie IC LNG 1	30	Euroborg Groningen
Energy Valley Eurovoetbal	40	Esserberg Haren
Boer zoekt Zwembad	120	Stiens
Landelijke Groen Gas Dag	120	Energy Expo / Gasunie Groningen
Meeting Materials 2012	60	De Kolk Assen
IC Smart Grids sessie NEBC	60	Euroborg Groningen
Regiosessie IC LNG 2	60	Euroborg Groningen
Global Windday	100	Eemshaven / Oosterpoort Groningen
Green Beach 2012	200	PM
Energy Valley Solar Day	500	Dokkum
IC Wind op Zee sessie NNOW	30	Almere
Energy Valley Energiedebat	250	ForumImages Groningen
CEO Diner Wind op Zee	30	Utrecht
Groen Gas BBQ 2012	85	Nienoord Leek
Kick-Off ENSEA	70	Papenburg (D)
Energiericht	50	Dairy Campus Goutum
Regiosessie IC LNG 3	100	Euroborg Groningen
Energy Delta Convention 2012	700	Martiniplaza Groningen
Meet & Greet Energie Kamerleden	100	Nieuwspoord Den Haag
Kennisessies Energy Valley Topclub	75	Euroborg Groningen
Nieuwjaarsreceptie	380	Euroborg Groningen
EUREC Charette	18	Familiehotel Paterswolde
EV in de nieuwe kabinetsperiode	90	Den Haag
Astron Charette	20	Astron
Platform Groen Gas/LNG	85	Dorhout te Groningen
Food & Flower	60	Bovenkarspel
LNG en Scheepvaart	47	Eemshaven
LNG Den Helder	40	Den Helder
TT Minisymposium	100	Assen
LNG in Abe Lenstra stadion	25	Heerenveen
TKI WoZ	20	Driebergen
Innovation Programme LNG and STW	35	Eindhoven
Bio Mass Amsterdam DTA	10	Amsterdam
Bezoek Koningspaar aan Groningen	PM	Grote Markt, Groningen
Nacht van de Kunst en Wetenschap	175	Groningen
bezoek PvdA statenfractie	10	Friesland
Zweeds bezoek	12	Wijster
Getijden- en Golfenergie seminar	160	Alkmaar
Green Beach 2013	120	Petten
Finale Energy Challenges	60	Groningen
TKI Groen Gas	45	Gasunie
Sail Den Helder	40	Den Helder
LNG Lunch te Brussel	50	Brussel
Smart Grids dag	20	EnTranCe Groningen
LNG met haring 2.0	70	Nij licht

Gemeente Groningen
de heer 5.1.2e
Postbus 7081
9701 JB GRONINGEN

GEMEENTE GRONINGEN	
Pag.no. 5500261	Routing
Ingek. 27 JAN. 2016	
Dossiernr. -1.824.2	BEL
Archief 5.1.2e	

6EM/836(1)

Datum: 26 januari 2016
Kenmerk: 6002.16.014-9/JE/JK
Uw kenmerk: --
Betreft: Project Energy Valley IV, afrekening transparantiemethode 2015

Geachte heer Hellinga,

Zoals bekend wordt de Stichting Energy Valley op basis van de met de Belastingdienst gemaakte afspraken voor project EV IV behandeld als samenwerkingsverband dat haar voorbelasting dient te splitsen op basis van de verhouding tussen de bijdragen van private partijen en de overige publieke bijdragen.

Door te schuiven btw EV IV 2015

Cijfermatige gevolgen Gemeente Groningen

Hieronder vindt u de afrekening van de door te schuiven btw over het jaar 2015 ter zake van het project EV IV. Daarbij is het totaalbedrag van de door te schuiven omzetbelasting vermeld en het deel daarvan dat voor rekening komt van de Gemeente Groningen. Deze afrekening is geen factuur maar u dient deze wel te bewaren in uw administratie.

2015	EV IV	
Totaal door te schuiven	€ 171.469	
Aandeel provincie	4.572,51	2,67%
Compensabele btw	4.572,51	

Nacalculatie project EV IV

Zoals in onze eerdere correspondentie is aangegeven is met de Belastingdienst afgesproken dat een nacalculatie dient plaats te vinden van de verhouding waarin de btw in aanmerking komt voor compensatie na afloop van het project EV IV.

Verder is gedurende het project EV IV met de Belastingdienst overeengekomen dat een klein deel van de btw op de kosten van Energy Valley niet in aanmerking komt voor aftrek en compensatie via de transparantiemethode.

ROE/2559(1)

Het betreft hierbij de btw op de kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan specifieke Europese projecten (bijv. ENSEA) en de btw op het deel van de gemengde kosten dat daarmee samenhangt. Dit is in de doorgeschoven btw voor 2014 en 2015 rechtstreeks verwerkt maar leidt in de jaren 2012 en 2013 nog tot een kleine correctie. Met de Belastingdienst is afgesproken dat deze correctie bij de nacalculatie wordt meegenomen.

Op korte termijn zullen de resultaten over de projectperiode EV IV met de Belastingdienst worden besproken. Zodra overeenstemming bestaat over cijfermatige uitwerking (nacalculatie), zullen wij u over de administratieve afhandeling daarvan berichten. Inzet zal daarbij zijn om de administratieve lasten voor de samenwerkende partijen tot een minimum te beperken.

Afsluitend

Wij vertrouwen erop u hiermee vooralsnog voldoende te hebben geïnformeerd. Bij vragen kunt u contact opnemen met Stichting Energy Valley of u kunt direct met ondergetekende contact opnemen op 050 – 210 5.1.2e of 5.1.2e@caraad.com.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Caraad Belastingadviseurs B.V.

Gemeente Groningen
t.a.v. de heer [redacted] 5.1.2e
Postbus 7081
9701 JB Groningen

GEMEENTE GRONINGEN	
Pag.no.: 5513345	Routing
Ingek. 03 FEB. 2016	RO
Dossiernr. -1.824.2	BEI
Archief [redacted] 5.1.2e	

6em/836(1) 1

Groningen : 1 februari 2016
Betreft : verzoek tot uitbetaling compensabele btw 2015 Energy Valley
Kenmerk : 16-011/OH/JN/JS

Geachte heer [redacted] 5.1.2e

De stichting Energy Valley is voor de projectperiode Energy Valley 4 aangemerkt als btw-plichtig. Dit betekent dat de stichting over alle btw-plichtige kosten btw betaalt en dit kan verrekenen over de btw-plichtige inkomsten. Aangezien alleen de private financiers btw betalen over hun bijdragen, kan de stichting ook slechts de btw over dit deel van de kosten (35% voor EV4) verrekenen. De publieke financiers betalen geen btw over hun bijdragen, waardoor de stichting de btw over dit deel van de kosten (65%) ook niet kan verrekenen.

In overleg met de belastingdienst is bepaald dat de stichting over het publieke deel de btw over de kosten kan doorschuiven naar de financierende provincies en gemeenten, die het op hun beurt kunnen terugvorderen uit het btw-compensatiefonds. Op deze wijze kan de tot nu toe niet-verrekenbare btw over de bijdrage van de publieke financiers alsnog worden teruggehaald. Aangezien daarbij aanspraak wordt gemaakt op het compensatiefonds is dit kostenneutraal voor de publieke financiers.

Destijds is tijdens toenmalige Portefeuillehouders Overleg (PoHo) Energie (tegenwoordig het Bestuurlijk Overleg Noord Nederland, BONN) besproken en besloten, mede omwille van de continuïteit en liquiditeitspositie van de stichting, het voorstel van de belastingdienst uit te voeren. Op basis van dit besluit is door de portefeuillehouders opdracht verstrekt dit met de fiscalisten van de provincies en gemeenten vorm te geven. Middels een brief van onze btw adviseur, de heer [redacted] 5.1.2e van Caraad, bent u op 26 januari 2016 geïnformeerd over de hoogte van de door te schuiven btw bedragen.

Rea / 2559 (3)

Hierbij wil ik u namens de Raad van Toezicht vriendelijk verzoeken om binnen 14 dagen na dagtekening de compensabele btw beschikbaar te stellen aan de stichting middels overmaking van het "totaalbedrag compensabele btw" op ons rekeningnummer NL33 RABO 0108341283 onder vermelding van 'verrekening BTW 2015 Energy Valley'.

Met vriendelijke groet,
Stichting Energy Valley

5.1.2e

Owen Huisman
Adjunct directeur